

บทบาทที่เหมาะสมของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน
ราชอาณาจักรในการปฏิบัติการกิจความมั่นคงในทศวรรษหน้า
รองรับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

โดย

พลตรี ดนัยวัฒนา รุ่งอุทัย
ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาศักยภาพบุคลากร
สำนักงานปฏิบัติการกิจรักษาความมั่นคงภายใน
กองทัพบก

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 62
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2562 - 2563

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “บทบาทที่เหมาะสมของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในการปฏิบัติภารกิจความมั่นคงในทศวรรษหน้ารองรับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี” ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์ ของ พลตรี ดนัยวัฒนา รุ่งอุทัย เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 62 ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2562 – 2563

พลโท

(พิสิทธิ์ ปฐมเอม)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง บทบาทที่เหมาะสมของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร
ในการปฏิบัติภารกิจความมั่นคงในทศวรรษหน้ารองรับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์

ผู้วิจัย พลตรี ดนัยวัฒนา รุ่งอุทัย **หลักสูตร** วปอ. รุ่นที่ 62

ปัญหาการดำรงอยู่ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) คือ การยอมรับบทบาทของ กอ.รมน. ความจำเป็นที่ต้องมี กอ.รมน. และการมีโครงสร้าง กระบวนการทำงาน ค่านิยมที่มีธรรมาภิบาลตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 โดยเฉพาะในช่วงทศวรรษแรก (ช่วงปี 2563 -2573)

ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทในช่วงปี 2563-65 ได้แก่ บทบาทในระดับประเทศ : มีบทบาทเป็นหน่วยประสานงานกลางของรัฐบาล ในพัฒนานโยบายด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในการกำหนดแผนงาน/โครงการด้านความมั่นคงที่เป็นงาน "บูรณาการ" หลายหน่วยงานเข้าด้วยกันเพื่อเสนอแนะรัฐบาล เป็นที่ปรึกษา "ถึงความคิด" ด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ขับเคลื่อนแผนงาน บูรณาการข้อมูลความมั่นคงขนาดใหญ่ บทบาทในระดับภาค/จังหวัด: มีบทบาทในการบูรณาการการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงภายในจังหวัดในทุกรูปแบบ รวบรวมฐานข้อมูลความมั่นคงในระดับพื้นที่ ที่ถูกต้องและทันสมัย ประสานการปฏิบัติการด้านความมั่นคงในพื้นที่และการสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

2. บทบาทในช่วงปี 2566-70 ได้แก่ บทบาทในระดับระหว่างประเทศ : มีบทบาทในการประสานสัมพันธ์การพัฒนากิจการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรร่วมกับองค์การนานาชาติ ระดับโลก ภูมิภาค และสถาบันการศึกษาด้านความมั่นคงนานาชาติ ส่งเสริมการจัดตั้ง “ถึงความคิดด้านความมั่นคง” อย่างมืออาชีพ บทบาทระดับประเทศเช่นเดิมในข้อ 1 เพิ่มศักยภาพในระบบไซเบอร์และอวกาศ บทบาทในระดับภาค/จังหวัด เช่นเดิมตามข้อ 1 เพิ่มขยายขีดความสามารถลงในระดับท้องถิ่น พัฒนาเครือข่ายไซเบอร์ เพิ่มการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนอย่างเข้มแข็งยิ่งขึ้น

3. บทบาทในช่วงปี 2570-73 ได้แก่ บทบาทในระดับระหว่างประเทศ : เป็นองค์การกลางประสานงาน "การปฏิบัติการ" ด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักรระหว่างประเทศ พัฒนาศักยภาพของหน่วยงานด้านความมั่นคงให้มีขีดความสามารถ ความพร้อม ติดตามป้องกัน รับมือกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในทุกรูปแบบและทุกมิติ บทบาทในระดับประเทศ: เช่นเดียวกับข้อ 2 เพิ่มการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างสมบูรณ์แบบ สำหรับบทบาทในระดับภาค ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น: เช่นเดียวกับข้อ 2 เพิ่ม "ระดับท้องถิ่น" ขึ้นมา เพื่อรองรับการติดตามสถานการณ์ความมั่นคงทุกมิติ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างเต็มรูปแบบ

Abstract

Title The Appropriate Role of the Internal Security Operations Command
In the implementation of the security mission for the next decade to support the 20-year national strategy

Field Strategy

Name Major General Danaiwattana Roonguthai **Course** NDC Class 62

The existence of the Internal Security Operations Command (ISOC) is to recognize the role of ISOC, the need for ISOC and its' working process with good governance values in response to the 2018 - 2037 National Strategy, especially during the first decade (2020-2030). The research results were found that

1. Role in 2020-65 : Role at the national level: Playing as a central government agency in developing the policy of internal security program/project that is "integrating" several departments, to recommend the government, being a security "thinking tanks", drive the plans, big data security integration. Role at the region/province level: play a role in integrating prevention and solving all forms of internal security problems. Gather and up-to-date regional security database. Coordinate the security operations in the area and support projects due to the royal initiative.

2. Roles during the years 2023-70, international roles: play a role in coordinating the development of security affairs with international global organizations, regions and international security education institutions. Promote the establishment of "Security Think Tank" like a professional. Enhancing the cyber and space potential. Role at the region/province level: increase the capacity at the local level Develop cyber network to strengthen the participation of the public sector.

3. Roles during the years 2027-73, at international level: being the central organization of coordination "Operation" on the security with other countries, to cope with problems that arise in all shapes and sizes. At national role: increases the participation of all sectors. For roles at the regional, provincial and local levels: As in item 2, "local" is added to support all dimensions of security monitoring with full participation of all sectors.

คำนำ

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) เป็นหน่วยงานด้านความมั่นคงที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน สืบเนื่องต่อจากองค์การที่ทำหน้าที่ด้านความมั่นคงก่อนหน้ามาตั้งแต่ยุคการปราบปรามการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ภายหลังจากมีพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้ กอ.รมน. มีฐานะเป็นส่วนราชการที่มีรูปแบบเฉพาะอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี โดยมีภารกิจในการวางแผน อำนาจการ บูรณาการ ประสานงาน และกำกับดูแลการดำเนินการตามนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงแห่งชาติ จึงทำให้เห็นว่าบทบาทของ กอ.รมน. มีอยู่อย่างกว้างขวางยิ่งกว่านั้น ในปัจจุบันมุมมองด้านความมั่นคงได้ขยายไปในมิติต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 ได้กำหนดแนวทางพัฒนาขอบเขตของงานด้านความมั่นคงเพื่อดำเนินการทั้งในเชิงป้องกันและแก้ไขปัญหาออกไปทั้งในเชิงมิติพื้นที่และระดับของภัยคุกคาม

ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเรื่อง "บทบาทที่เหมาะสมของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในการปฏิบัติการรักษาความมั่นคงในทศวรรษหน้ารองรับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี" โดยมุ่งศึกษาถึงบทบาทในการรองรับต่อยุทธศาสตร์ชาติ ฯ ในช่วงทศวรรษที่จะมาถึง เพื่อให้เห็นแนวทางที่เป็นไปได้ที่ กอ.รมน. จะตอบสนองต่อการทำงานในช่วงดังกล่าวต่อไป

พลตรี

(दनัยวัฒนา รุ่งอุทัย)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยเรื่อง "บทบาทที่เหมาะสมของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในการปฏิบัติการรักษาความมั่นคงในทศวรรษหน้ารองรับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี" ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่าน และภาคส่วนของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ที่ได้กรุณาให้การสนับสนุนข้อมูล ความเห็น คำแนะนำในการวิจัย เพื่อการวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยครั้งนี้ นอกจากนี้ ยังได้รับความกรุณาจากท่านอาจารย์ที่ปรึกษาคือ พลโท นพดล มังคละธน ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษาอยู่อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ตลอดจนคณาจารย์วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ที่ได้ให้การสนับสนุนการวิจัยเรื่องนี้ ซึ่งผู้วิจัยอาจมิได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณทุกท่านและทุกหน่วยงานที่ได้กรุณาสนับสนุนให้การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ สำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์มา ณ โอกาสนี้

พลตรี

(दनัยวัฒนา รุ่งอุทัย)

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62

ผู้วิจัย

สารบัญ

บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	2
วิธีดำเนินการวิจัย	2
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	3
คำจำกัดความ	3
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดทฤษฎีด้านความมั่นคง	6
กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ของ วปอ. (วปอ. โมเดล)	9
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
กรอบแนวคิดของการวิจัย	15
บทที่ 3 บทบาทของ กอ.รมน. ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน	17
บทเรียนในอดีตคือจุดเริ่มต้นของการกำหนดยุทธศาสตร์ในปัจจุบัน	17
บทบาททะยานขึ้น : ยุคเก่ากับการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์	17
บทบาทที่มีแนวโน้มลดลง : ยุคหลังสงครามเย็นไปสู่ความมั่นคงใหม่	23
บทบาทใหม่ที่เริ่มทะยานขึ้นอีกครั้ง : ยุคความมั่นคงใหม่ พ.ศ. 2550 – 2563	34
บทบาทหน้าที่ชัดเจนในยุคความมั่นคงใหม่ของ กอ.รมน.	43
สรุป	45

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 วิเคราะห์แนวโน้มบทบาทในทศวรรษหน้าและกำหนดบทบาทที่เหมาะสม	47
ที่มาแห่งบทบาทด้านความมั่นคงของ กอ.รมน.	47
แนวโน้มบทบาท : สถานการณ์ความมั่นคงของชาติกับยุทธศาสตร์ชาติ	47
สรุปบทบาทของ กอ.รมน. ในการรองรับยุทธศาสตร์ชาติ	69
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	74
สรุป	74
ข้อเสนอแนะ	75
บรรณานุกรม	77
ประวัติย่อผู้วิจัย	80

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4-1	แผนงาน/โครงการ ประจำปีงบประมาณ 2563	62

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
2-1	กรอบแนวคิดของการวิจัย	16
4-1	ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านความมั่นคง	56
4-2	แนวความคิดการบริหารจัดการยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง	57
4-3	ผังการจัดโครงสร้างและการแบ่งส่วนงานของ กอ.รมน. ในปัจจุบัน	59
4-4	แสดงสรุปสัดส่วนงบประมาณประจำปี 2563 ในของ 6 แผนงาน	67
4-5	การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่	68
4-6	แผนการดำเนินการข้อมูลขนาดใหญ่	68

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาการดำรงอยู่ของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) มาจากผลกระทบหลัก 3 ประการ ได้แก่

1. การยอมรับบทบาทของ กอ.รมน. จะเห็นได้จากกระแสวิพากษ์วิจารณ์ จากกลุ่มผลประโยชน์ นักการเมือง สื่อมวลชน ฯลฯ อยู่เป็นระยะตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ประเด็นหลักที่กล่าวถึงอยู่เสมอมักใช้มีโนทัศน์เชื่อมโยง กอ.รมน. ในปัจจุบันกับหน่วยงานบรรพกาลของ กอ.รมน. เช่น กองอำนาจการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์ ในยุคที่หน่วยงานนี้มีมาตรการในเชิงปราบปรามที่เข้มข้น แม้ว่าต่อมาในปี 2523 ยุคหลังการประกาศนโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ ที่ได้เปลี่ยนแปลงนโยบายการปฏิบัติโดยใช้การเมืองนำการทหาร ปรับเปลี่ยนและแปลงบทบาทหน้าที่ของ กอ.รมน. โดยเชื่อมต่อการพัฒนาสังคมมากขึ้นแล้วก็ตาม แต่การปฏิบัติงานของ กอ.รมน. ก็ยังคงอยู่ในกระแสวิพากษ์วิจารณ์ มีความเคลือบแคลงสงสัย ตัวอย่างกรณีที่ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ขณะดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกในขณะ ได้มีนักการเมือง 2 ท่านที่ออกมาวิพากษ์ คือ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมทย์ ได้วิพากษ์การปรับโครงสร้าง กอ.รมน. ว่า เป็นการทำให้โครงสร้างทางการเมืองแบบใหม่ที่กองทัพจะสร้างระบบการเมืองการปกครองของประเทศไทยเป็นแบบ "สังคมนิยมโปลิสบุโร" โดยมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นเพียงสัญลักษณ์ และนายสุรินทร์ พิศสุวรรณ สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ที่วิพากษ์การปรับโครงสร้าง กอ.รมน. ว่าเป็น "การฆ่าประชาธิปไตยด้วยใช้เหตุผลทางด้านความมั่นคง" โดยเห็นว่า กอ.รมน. เป็นองค์การที่น่ากลัว เพราะจะทำลายสิทธิเสรีภาพของประชาชน ทำลายระบบการตรวจสอบถ่วงดุลของอำนาจอธิปไตย และทำลายเกียรติภูมิของฝ่ายตุลาการ นั้นเป็นการทำลายการเมืองในที่สุดนั่นเอง ซึ่ง พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ผบ.ทบ. ได้ออกมาอธิบายว่า การปรับโครงสร้างของ กอ.รมน. ดังกล่าว เป็นเปลี่ยนขนาดองค์การให้เล็กลง และเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นหน่วยงานที่ต้องทำหน้าที่ปฏิบัติมาสู่บทบาทเป็นฝ่ายวางแผน ซึ่งสอดคล้องกับคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 66/23 เป็นต้น

2. ความจำเป็นที่ต้องมีอยู่เพราะมีบทบาทที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคง ตั้งแต่ยุคหลังสงครามเย็นเป็นต้นมา บริบทความมั่นคงมีความเปลี่ยนแปลงไป มีมิติที่หลากหลายหรือที่เรียกว่า "ความมั่นคงไม่ตามแบบ" (non-traditional security) หรือ "ความมั่นคงใหม่" อันมาจากการขยายขอบเขตมิติความมั่นคงออกไป หรือจากภัยคุกคามใหม่ๆ ที่สังคมกำลังประสบ ไม่ว่าจะด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา เทคโนโลยีและสงครามไซเบอร์ การก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติ การย้ายถิ่นฐานของแรงงานและแรงงานผิดกฎหมาย การค้ามนุษย์ สภาวะแวดล้อม ผิดปกติและเสื่อมโทรม และภัยธรรมชาติ ฯลฯ กอ.รมน. จำเป็นต้องพัฒนาบทบาทหน้าที่เพื่อรองรับต่อสถานการณ์ความมั่นคงใหม่นี้

3. ความต้องการให้มีการปฏิรูปภาคส่วนความมั่นคง (Security Sector Reform/SSR) โลกยุคหลังสงครามเย็น กระแสและค่านิยมประชาธิปไตยเติบโตขึ้น โครงสร้าง กระบวนการทำงาน ค่านิยม แนวคิดและทัศนคติในการทำงานด้านความมั่นคงที่มีธรรมาภิบาล (Security Sector Governance/SSG) มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ ภายใต้การควบคุมกำกับของหน่วยงานภาครัฐที่มีความเป็นประชาธิปไตย ตัวอย่างของการเรียกร้องให้ กอ.รมน. เปิดเผยแพร่ข้อมูลและรับผิดชอบกรณีเจ้าหน้าที่ทหารยิงชาวบ้าน 3 รายที่เขาตะเว จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 16 ธ.ค. 62 เป็นต้น

จากปัญหาดังกล่าว ทำให้จำเป็นที่จะต้องเร่งพิจารณาแนวทางในการเตรียมการแก้ไขต่อไปอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อสร้างการรับรู้และเข้าใจถึงการทำงานของ กอ.รมน.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของ กอ.รมน. ในช่วงที่ผ่านมาและปัจจุบัน และข้อวิพากษ์วิจารณ์ที่สำคัญที่มีอยู่
2. เพื่อศึกษาถึงแนวโน้มของบทบาทที่เหมาะสมในทศวรรษหน้า เพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง) เพื่อให้พร้อมรับสถานการณ์อย่างคาดหมายได้
3. เพื่อได้บทบาทการดำเนินงานด้านความมั่นคงที่เหมาะสมของ กอ.รมน. รองรับยุทธศาสตร์ชาติในทศวรรษหน้า

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่
  - ทำการศึกษาการปฏิบัติงานด้านความมั่นคงเฉพาะพื้นที่ปฏิบัติการทางบก
2. ขอบเขตด้านเนื้อ
  - 2.1 ศึกษาความเป็นมาของ กอ.รมน. ตั้งแต่ยุคก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2562)
  - 2.2 ศึกษาทัศนคติ มุมมอง ความต้องการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านความมั่นคง โดยเว้นที่จะเกี่ยวข้องกับการกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างและอัตรากำลังของ กอ.รมน. (ซึ่งจะเป็นขั้นการพิจารณาให้เกิดขึ้นต่อไปหลังจากได้ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยนี้)
  - 2.3 ศึกษายุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหารระดับสูงของจังหวัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความมั่นคงของ กอ.รมน. และการสัมภาษณ์แบบ “โฟกัสกรุป” (Focus group) นักวิชาการ นายทหารที่เคยและ/หรือที่กำลังปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งรองผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด จำนวนอย่างน้อย 4 ท่านจาก 4 ภูมิภาคของประเทศ

1.2 ข้อมูลทฤษฎี ดำเนินการโดยการศึกษาจากตำราและเอกสารต่างๆ

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์เปรียบเทียบ และสังเคราะห์ ข้อมูลทฤษฎี หลักการต่างๆ

3. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนา และนำเสนอแนวคิดบทบาท ที่เหมาะสมของ กอ.รมน. ในทศวรรษหน้า

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ถึงทราบบทบาทของ กอ.รมน. ตั้งแต่ยุคเริ่มก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน
2. ทำให้ทราบแนวโน้มของบทบาทที่สำคัญในทศวรรษหน้าในการตอบสนองต่อ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี
3. บทบาทที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดบทบาทของ กอ.รมน. ที่เหมาะสมในทศวรรษหน้าสำหรับการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง

คำจำกัดความ

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เรียกโดยย่อว่า กอ.รมน.

หมายถึง ส่วนราชการรูปแบบเฉพาะที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชา ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี โดยวิธีการปฏิบัติราชการและ การบริหารงาน การจัดโครงสร้าง การแบ่งส่วนงานและ อำนาจหน้าที่ของส่วนงาน และอัตรากำลัง ให้เป็นไปตาม ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

หมายถึง การดำเนินการเพื่อป้องกัน ควบคุม แก้ไข และฟื้นฟู สถานการณ์ใดที่เป็นภัยหรืออาจเป็นภัยอันเกิดจากบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่ก่อให้เกิดความไม่สงบสุข ทำลาย หรือ ทำความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของ ประชาชนหรือของรัฐ รวมถึงในกรณีที่เกิดหรือคาดว่าจะเกิด สาธารณภัยตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย ให้กลับสู่สภาวะปกติเพื่อให้เกิดความสงบ เรียบร้อยของประชาชนหรือความมั่นคงของรัฐ

ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เรียกโดยย่อว่า ผอ.รมน.

หมายถึง นายกรัฐมนตรี

ความมั่นคง

หมายถึง การมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลง ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศในทุกระดับ ทั้งระดับประเทศ สังคม ชุมชน ครัวเรือน และปัจเจกบุคคล และมีความมั่นคงในทุกมิติ ทั้งมิติทางการทหาร เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง เช่น ประเทศมีความมั่นคง ในเอกราชและอธิปไตย มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์มีความเข้มแข็งเป็นศูนย์กลางและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน มีระบบการเมืองที่มั่นคง เป็นกลไกที่นำไปสู่การบริหารประเทศที่ต่อเนื่องและโปร่งใส ตามหลักธรรมาภิบาล สังคมมีความปรองดองและความสามัคคีสามารถผนึกกำลังเพื่อพัฒนาประเทศ ชุมชนมีความเข้มแข็งครอบครัว มีความอบอุ่น ประชาชนมีความมั่นคงในชีวิตมีงานและรายได้ที่มั่นคงพอเพียงกับการดำรงชีวิต มีการออมสำหรับวัยเกษียณ ความมั่นคงของอาหาร พลังงาน และน้ำมีที่อยู่อาศัยและความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน

ความมั่งคั่ง

หมายถึง ประเทศไทยมีการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและมีความยั่งยืน จนเข้าสู่กลุ่มประเทศรายได้สูง ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาลดลง ประชากรมีความอยู่ดีมีสุขได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันมากขึ้น และมีการพัฒนาอย่างทั่วถึงทุกภาคส่วน มีคุณภาพชีวิตตามมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติ ไม่มีประชาชนที่อยู่ ในภาวะความยากจน เศรษฐกิจ ในประเทศมีความเข้มแข็ง ขณะเดียวกันต้องมีความสามารถในการแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ทั้งในตลาดโลกและตลาดภายในประเทศ เพื่อให้สามารถสร้างรายได้ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ ตลอดจนมีการสร้างฐานเศรษฐกิจและสังคมแห่งอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงไปและประเทศไทยมีบทบาทที่สำคัญในเวทีโลก และมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการค้าอย่างแน่นแฟ้นกับประเทศในภูมิภาคเอเชีย เป็นจุดสำคัญของการเชื่อมโยงในภูมิภาคทั้งการคมนาคมขนส่ง การผลิต การค้า การลงทุน และการทำธุรกิจ เพื่อให้เป็นพลังในการพัฒนา นอกจากนี้ยังมีความสมบูรณ์ในทุนที่จะสามารถสร้างการพัฒนาต่อเนื่องไปได้ ได้แก่

ทุนมนุษย์ ทุนทางปัญญา ทุนทางการเงิน ทุนที่เป็นเครื่องมือ เครื่องจักร ทุนทางสังคม และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ความยั่งยืน

หมายถึง การพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญ รายได้ และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจที่อยู่บนหลักการใช้ การรักษาและการฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ไม่ใช่ทรัพยากรธรรมชาติจนเกินพอดี ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม จนเกินความสามารถในการรองรับและเยียวยาของระบบนิเวศ การผลิตและการบริโภคเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทรัพยากรธรรมชาติ มีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้นและสิ่งแวดล้อม มีคุณภาพดีขึ้น คนมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเอื้ออาทร เสียสละ เพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม รัฐบาลมีนโยบายที่มุ่งประโยชน์ส่วนรวมอย่างยั่งยืน และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และทุกภาคส่วนในสังคมยึดถือและปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาอย่างสมดุล มีเสถียรภาพ และยั่งยืน

ความมั่นคงแห่งชาติ

หมายถึง ภาวะที่ประเทศปลอดภัยจากภัยคุกคามต่อเอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขต สถาบันศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ ความปลอดภัยของประชาชน การดำรงชีวิตโดยปกติสุขของประชาชน หรือที่กระทบต่อผลประโยชน์แห่งชาติหรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งความพร้อมของประเทศที่จะเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ อันเกิดจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ

บทบาท

หมายถึง การปฏิบัติตามหน้าที่และสิทธิของตนตามสถานภาพในสังคม เช่น สถานภาพเป็นนักเรียนก็ต้องมีบทบาทเรียนหนังสือ ขยันหมั่นเพียร เป็นคนดี เชื่อฟังคำสั่งสอนของครู เป็นต้น

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาหัวข้อเรื่อง “บทบาทและจุดยืนของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในการปฏิบัติการกิจความมั่นคงในทศวรรษหน้า (รองรับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี)” ได้มีการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีด้านความมั่นคง ทฤษฎีความมั่นคง 3 ระดับของแบร์รี บูซาน หลักการในการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ความมั่นคงกระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ของ วปอ. (วปอ.โมเดล) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีด้านความมั่นคง

1. ความหลากหลายและพลวัตรของความหมายความมั่นคง

การให้ความหมายของความมั่นคงมีการโต้เถียงกันมาก และทำให้เกิดความเข้าใจที่หลากหลาย หรือจนกระทั่งเกิดการพิพาทกันในการนำไปใช้ Arnold Wolver กล่าวถึงความหมายของความมั่นคงว่ามี 2 มิติ คือมิติความเป็นปรนัยและความมั่นคงแบบอัตนัย ความมั่นคงในความหมายแบบปรนัยหมายถึงการวัดได้ของการปราศจากภัยคุกคามต่อค่านิยมที่เราต้องการมีหรือยึดถือ และในความหมายในทางอัตนัย ความมั่นคงหมายถึงการปราศจากความกลัวว่าค่านิยมเหล่านั้นจะถูกทำลาย (Patman, 1999: 2) Alagapa ได้ประมวลความหมายของความมั่นคงว่า ความมั่นคงเป็นมโนทัศน์ที่มีทัศนะแตกต่างกัน โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลักที่นำมาอภิปราย 4 ประการ คือ 1. จุดอ้างของความมั่นคง (referent object) หมายถึงการทำความมั่นคงนั้นทำเพื่อใครหรือเพื่ออะไร กล่าวคือเพื่อประชาชนหรือเพื่อรัฐ 2. ค่านิยมหลักหรือค่านิยมแกนกลางของความมั่นคงอยู่ที่ระดับใด เป็นความมั่นคงภายในประเทศหรือเป็นความมั่นคงระหว่างประเทศ 3. ลักษณะของภัยคุกคาม เป็นการมองความมั่นคงว่าในลักษณะเดิมที่ยึดถือกันมา คือ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการทหารเพื่อความอยู่รอดของประเทศชาติหรือรัฐ หรือเป็นการมองในมิติใหม่ คือ ขอบเขตของความมั่นคงขยายออกไปเป็นความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ประชากร และเรื่องอื่นๆ 4. แนวคิดหรือวิธีการที่ใช้ในการสร้างความมั่นคง ดังนั้นจึงมีนักวิเคราะห์ด้านความมั่นคงอาจให้ความสำคัญกับบางปัจจัยและไม่ให้ความสำคัญในบางปัจจัยที่กล่าวมา ความหมายของความมั่นคงจึงมีได้ทั้งแบบที่จำกัดหรือในแบบที่กว้างขวางก็ด้วยปัจจัยเหล่านี้ (1998: 28 – 61) โดยเฉพาะในข้อที่ 4 นี้สำคัญมากที่ทำให้เห็นได้ว่า ผู้ให้ความหมายความมั่นคงนั้นคิดอย่างไรกับวิธีการเข้าถึงความมั่นคง “สร้างอนาธิปไตยใหม่” Barry Buzan แห่งสำนักโคเปนเฮเกนเห็นว่า การพิจารณาเรื่องความมั่นคงจำเป็นต้องวิเคราะห์ให้เห็นองค์รวมใน 3 ระดับคือ ระดับบุคคล ระดับชาติหรือประเทศ และระดับระหว่างประเทศ จึงจะสามารถเข้าใจเรื่อง ความมั่นคงได้อย่างสมบูรณ์ เพราะทั้งสามระดับนี้ไม่อาจจะแยกออกจากกัน การเข้าใจเพียงระดับใดระดับหนึ่งจะทำให้มุมมองความมั่นคง “ถูกบิดเบี้ยว” ไปจาก

ความเป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความมั่นคงของชาติคือระดับที่สองนั้น ไม่อาจแยกออกจากระดับบุคคลและระดับระหว่างประเทศได้เลย (1983: 245 - 257) และหากไม่เข้าใจในความสัมพันธ์ร่วมกันทั้งสามระดับแล้วย่อมทำให้เกิดปัญหาในกระบวนการรับรู้ความนึกคิดเกี่ยวกับความมั่นคง (perception problem) ขึ้นได้ (Ibid., 227 - 231)

2. ความหมายของความมั่นคงในยุคหลังสงครามเย็น

Thakur อภิปรายถึงการสร้างความมั่นคงในมุมมองของค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียต่อผลประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายของความมั่นคงได้ โดยเฉพาะในยุคหลังสงครามเย็น แนวคิดเรื่องความมั่นคงมีการให้ความหมายที่ขยายขอบเขตออกไปอย่างกว้างขวางและอย่างต่อเนื่อง โดยได้รวมเอามิติด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมเพิ่มเข้ามา มากกว่าด้านการทหารอย่างที่เคยเป็น มิติเหล่านี้ไม่ได้อยู่อย่างโดดเดี่ยวด้วยตัวของมันเอง แต่มีความเกี่ยวข้องผูกพันส่งผลกระทบต่อซึ่งกันและกันในภาพรวม เช่น การเร่งการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อแนวคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน ต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของภูมิภาค เช่น สภาพอากาศเปลี่ยนแปลง การกำหนดนโยบายการอนุรักษ์พลังงานไฮโดรคาร์บอนโดยหันมาใช้พลังงานนิวเคลียร์เป็นพลังงานทดแทนเกิดผลกระทบต่อเรื่องความปลอดภัยของประเทศต่างๆ ในภูมิภาค เหตุการณ์ที่เห็นชัดเจนที่สุดคือ กรณีการระเบิดของโรงผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานนิวเคลียร์เชอโนบีลของรัสเซีย และของญี่ปุ่นที่เกิดการระเบิดและเพลิงไหม้จากผลของแผ่นดินไหวและคลื่นสึนามิ เป็นต้น กรณีเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า เรื่องของเขตแดนไม่สามารถเข้ามาเกี่ยวข้องกับกันขวางกั้นที่จะเกิดต่อกันได้เลย กล่าวอีกอย่างหนึ่งได้ว่าเขตแดนของประเทศหมดความสำคัญลงไปทันที ปัญหาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันในภาพรวม คือ การมีค่าใช้จ่ายจำนวนมาก (1997 : 52 - 53) ดังนั้น ความหมายของความมั่นคงจึงเกี่ยวข้องกับความเข้าใจหรือโลกทัศน์ของผู้ที่ให้ความหมาย และสิ่งที่ผู้ให้ความหมายนั้นให้ความสำคัญอย่างที่สุดว่าความมั่นคงนั้นอยู่ในเรื่องใด อีกทั้งประเด็นสำคัญที่จะทำความเข้าใจถึงความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยยุคระบอบโลกใหม่หลังสงครามเย็น ระเบียบระหว่างประเทศที่ก่อตัวขึ้นใหม่ที่ชัดเจนที่สุดเป็นระเบียบโลกใหม่ที่กำหนดโดยสหรัฐฯ จุดอ้างของความมั่นคงระหว่างประเทศคือ การปกครองระบอบประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน ปัจจัยโลกาภิวัตน์ทั้งทางเศรษฐกิจและการติดต่อสื่อสารทำให้เกิดการเชื่อมโยงไปทั่วโลก

Collins (2003 : 93 - 120) กล่าวถึงการขยายแนวคิดเรื่องความมั่นคงออกไปหรือที่เรียกว่าความมั่นคงแบบใหม่เพื่อให้เห็นมิติทางด้านความมั่นคงที่หลากหลายมากขึ้นกว่าเดิมที่รัฐและประชาชนของภูมิภาคต้องเผชิญอยู่จากความมั่นคงแบบเดิม (traditional security) คือ แนวความคิดความมั่นคงด้านการทหาร แนวคิดใหม่เป็นการเพิ่มสภาพแวดล้อมและเศรษฐกิจเข้าไปกับแนวคิดเดิมที่มีอยู่นั้น ความมั่นคงทั้งสามด้านคือ ทางทหาร สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์หรือมีส่วนร่วมทับกันอยู่ด้วย การขยายแนวคิดเรื่องความมั่นคงออกไปเช่นนี้จะช่วยให้การวิเคราะห์ปัญหาด้านความมั่นคงมีขอบเขตกว้างขวางครอบคลุมมากขึ้นกว่าเดิม คือไม่เพียงพิจารณาแต่เรื่องทางทหาร การขยายแนวคิดเรื่องความมั่นคงออกไปยังทำให้นักวิเคราะห์ก้าวพ้นการใช้รัฐเป็นวัตถุอ้างเรื่องความมั่นคงด้วย กล่าวคือ รัฐเป็นหน่วยที่จะได้รับการป้องกันให้เกิดความมั่นคงปลอดภัย

ความมั่นคงทางด้านการทหารเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับดินแดนของรัฐ บทบาทของรัฐในการจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์เข้ามารักษาความมั่นคงของประเทศ รวมทั้งมโนทัศน์หรือความเข้าใจของรัฐที่เฝ้ามองความตั้งใจของประเทศเพื่อนบ้าน ความมั่นคงด้านการทหารให้ความสนใจอย่างยิ่งต่อขีดความสามารถทางทหารของประเทศอื่น เพื่อว่าจะได้สร้างเสริมขีดความสามารถของรัฐให้มีขีดความสามารถที่เหนือกว่าประเทศที่คาดว่าจะเป็นภัยคุกคาม ดังนั้น ในทางทหารจึงมีแนวความคิดหรือมโนทัศน์ในเรื่อง การป้องกันประเทศ การป้องกันประเทศ การแข่งขันด้านอาวุธ การควบคุมอาวุธ และทางแพร่งของความมั่นคง (security dilemma) Collins เห็นว่าในประเทศกำลังพัฒนานั้นปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงของรัฐมักมาจากภายในรัฐตนเองเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในอาเซียนแล้ว ชนชั้นนำหรือผู้นำประเทศจะใช้กำลังทหารเพื่อปราบปรามกบฏหรือพวกแบ่งแยกดินแดน ความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อมเป็นการอ้างถึงการสร้างความมั่นคงได้ตั้งแต่ในอาณาบริเวณท้องถิ่นของประเทศหนึ่งๆ ไปจนถึงในระดับโลก ไม่ว่าในเรื่องของการเสื่อมสภาพ การลดจำนวนลงหรือหายากขึ้นและความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการเข้าถึงทรัพยากร ความมั่นคงด้านเศรษฐกิจสามารถอ้างการดำรงความมั่นคงของระเบียบเศรษฐกิจเสรีในระดับระหว่างประเทศ ในมิติของการเข้าถึงทรัพยากร การเงิน และการตลาด เพื่อหาทางดำรงและพัฒนาระดับของสวัสดิภาพและความมั่งคั่งให้มีมากขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่ารัฐจะไม่ใช่วัตถุอ้างด้านความมั่นคงเฉพาะเพียงหนึ่งเดียวต่อไปแล้ว แต่รัฐก็ยังคงเป็นวัตถุอ้างที่สำคัญอันดับแรกหรือพื้นฐานที่สุดของความมั่นคงอยู่เช่นเดิม

Booth (2007 : 321 - 326) ได้ชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนจุดอ้างของความมั่นคงที่สำคัญของโลกคือ การที่องค์การสหประชาชาติประกาศความคิดใหม่เรื่องความมั่นคงของมนุษย์ อันเป็นการเปลี่ยนจุดอ้างของความมั่นคงจากรัฐมาสู่ตัวประชาชน ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า สิ่งที่เพิ่มขึ้นอย่างสำคัญด้านความมั่นคงนั้นไม่ใช่เรื่องความมั่นคงด้านการทหารในการป้องกันภัยที่มาจากภายนอกประเทศ แต่ความคิดด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนไปอย่างมากคือเรื่องความมั่นคงของชาติที่เคยพิจารณาแต่เพียงหรือให้ความสำคัญเฉพาะเรื่องการป้องกันประเทศทางด้านการทหารนั้น กลับมาให้ความสำคัญในความมั่นคงของมนุษย์ อันหมายถึง คุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเน้นที่ปัจเจกบุคคลในสังคม

ด้วยมุมมองในมิติความมั่นคงแบบนี้ ภัยคุกคามต่อประชาชน คือ การกดขี่ต่อประชาชน การที่ทำให้ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งทรัพยากร หรืออะไรก็ตามที่ทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนตกต่ำ ในทางตรงกันข้าม สิ่งที่ทำให้ประชาชนมีความสุข มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ มีสวัสดิภาพชีวิตที่ดี มีสิทธิ์มีเสียง มีอำนาจ และสามารถเข้าถึงบริการของรัฐหรือทรัพยากรของส่วนรวมได้ จึงเป็นการเพิ่มความมั่นคงของมนุษย์นั่นเอง

เช่นเดียวกัน Patman (1999 : 2 - 3) ชี้ให้เห็นบทเรียนของการที่ประชาชนพลเมืองได้รับความทุกข์ทรมานจากรัฐว่า ในยุคปัจจุบันมิให้เห็นอยู่อย่างชัดเจน เช่น กรณีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวของฮิตเลอร์ การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวเขมร นโยบายการอนุญาตให้มีลูกคนเดียวของจีน การกำหนดวิธีชีวิตของชาวพื้นเมืองอะบอริจินในออสเตรเลีย และสิทธิสตรีในหลายๆ ประเทศ จากตัวเลขจำนวนผู้เสียชีวิตจากสงครามระหว่างประเทศและสงครามกลางเมืองในยุคที่ผ่านมา มีประมาณ 38 ล้านคน แต่การสูญเสียชีวิตจากการกระทำของรัฐในช่วงเดียวกันอยู่ที่ประมาณ 150 ล้านคน

ซึ่ง Patman เห็นว่าแม้ว่าระเบียบของสังคมหนึ่งๆ จะให้เสถียรภาพและเอกลักษณ์ของสังคมก็จริงอยู่ แต่มันโอบอุ้มและครอบงำในเรื่องวรรณะ ชนชั้น ความไม่เสมอภาคทางเพศและความไม่เสมอภาคในเรื่องอื่นๆ ด้วยไปพร้อมกัน ประเด็นสิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องที่รัฐบาลอ้างเป็นหลักหมายสำคัญ แต่ข้ออ้างของรัฐบาลต่างๆ คือโครงสร้างทางสังคมที่มันครอบงำอยู่นั้นยากต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น รัฐบาลอินเดียพยายามเอาเรื่องสิทธิมนุษยชนมาต่อสู้กับเรื่องวรรณะอันเป็นประเพณีของสังคม ที่มีมาหลายศตวรรษ ในบังกลาเทศรัฐบาลพยายามต่อสู้กับพวกครูสอนศาสนาที่ต้องการตัดหัวของนักเขียนต่อสู้เพื่อสิทธิสตรีอย่างทสลิมา นาสริน (Thakur, 1997 : 54)

โดยสรุปแล้ว จากตัวอย่างที่ยกมานี้จะเห็นได้ว่าในสังคมหนึ่งหรือประเทศหนึ่ง ยากที่จะแก้ปัญหาได้ในขอบเขตของประเทศตนเองโดยปราศจากพลังจากภายนอกประเทศเข้าไป ช่วยเหลือผลักดันได้ ดังนั้นการศึกษาประชาคมความมั่นคงไม่เพียงแต่เป็นการคิดใหม่ในประเด็น ปัญหาความมั่นคงในระดับภูมิภาคและในระดับโลก แต่ยังเป็น การเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของทฤษฎี ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอีกด้วย จุดอ้างของความมั่นคงในระเบียบโลกใหม่ได้เปลี่ยนแปลงไป จากยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สอง กล่าวคือ เมื่อประเทศมหาอำนาจเข้าสู่สงครามเย็น ประเทศต่างๆ ทั่วโลกต่างไม่อาจหลีกเลี่ยงพ้นจากผลกระทบของสงครามเย็นได้ ไม่ว่าจะอยู่ในทวีปใด ภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการตกอยู่ใต้อิทธิพลดังกล่าว ความพยายามขยายอิทธิพล ของทั้งสองฝ่ายทำให้ประเทศต่างๆ ไม่อาจมีอิสระของการดำเนินนโยบายต่างประเทศได้ โลกอยู่ในยุค สงครามเย็นมากกว่า 40 เมื่อสงครามเย็นจบลง โลกเข้าสู่ยุคที่ยากจะกล่าวได้ว่าโลกกลับไปสู่ยุคเดิม ก่อนสงคราม หรือว่าโลกกำลังอยู่ในยุคใหม่ อย่างไรก็ตาม ระเบียบระหว่างประเทศที่ก่อตัวขึ้นสำหรับ คนรุ่นใหม่ได้พัฒนาการขึ้น ที่ชัดเจนที่สุดคือระเบียบโลกใหม่ที่กำหนดโดยสหรัฐฯ อันมีจุดอ้าง ของความมั่นคงระหว่างประเทศคือ การปกครองระบอบประชาธิปไตย โลกาภิวัตน์ทั้งทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการติดต่อสื่อสาร ทำให้เกิดการเชื่อมโยงไปทั่วโลก การพึ่งพาอาศัยกันระหว่างประเทศ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความมั่นคงทางการทหารไปสู่ความมั่นคงแบบร่วมมือกัน (cooperative security) และความมั่นคงร่วมกัน (common security) การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทำให้ยอมรับกัน ทั่วไปว่า ภัยคุกคามต่อความมั่นคงในยุคปัจจุบันนั้นมีหลายรูปแบบ ทั้งที่มาจากระบบการเงินของโลก ภาวะโลกร้อน ปัญหาสิทธิมนุษยชน การแพร่กระจายของอาวุธมีแสนยานุภาพทำลายล้างที่สูง การถูก บังคับให้ย้ายถิ่นฐานของผู้คน ซึ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่เกินกว่าประเทศใดประเทศหนึ่งจะสามารถ แก้ปัญหาเองได้ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกันของนานาชาติ ตัวอย่างของความร่วมมือกันของ นานาชาติคือ การที่ประชาคมนานาชาติเข้าไปแทรกแซงทางด้านมนุษยธรรมในอิรัก โซมาเลีย และ บอสเนีย ซึ่งการแทรกแซงด้านมนุษยธรรมเข้าไปในประเทศอื่นเช่นนี้ เป็นหลักฐานยืนยันให้เห็นว่า ความศักดิ์สิทธิ์ของรัฐที่มีอำนาจศูนย์กลางของความมั่นคงอย่างที่เคยเป็นมานั้นได้เปลี่ยนไปแล้ว

กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ของ วปอ. (วปอ. โมเดล)

คู่มือการพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ เอกสาร วปอ. หมายเลข 009 กล่าวถึงการกำหนดทาง ปฏิบัติในการกำหนดนโยบายความมั่นคงของชาติว่า จำเป็นต้องเข้าใจเรื่องนโยบายความมั่นคง ของชาติและยุทธศาสตร์ชาติให้ชัดเจนก่อนอื่น ต้องเข้าใจเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติ ซึ่งหมายถึง แนวความคิดที่ไตร่ตรองอย่างรอบคอบที่สุดแล้วจากบรรดาองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งประมวลขึ้นเป็น

ความต้องการที่สำคัญที่สุดของชาติ การจำแนกผลประโยชน์ของชาติออกเป็นลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ ตามลักษณะความสำคัญ ความยั่งยืน ความเจาะจง ก็เพื่อพิจารณากำหนดผลประโยชน์แห่งชาติ ในการวางแผนยุทธศาสตร์ตามช่วงระยะเวลา (น. 1-2)

ในการพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

1. การกำหนดผลประโยชน์แห่งชาติและวัตถุประสงค์มูลฐานแห่งชาติ ซึ่งโดยทั่วไป ผลประโยชน์แห่งชาติถือเอาความเกษมสุขสมบูรณ์กับความมั่นคงปลอดภัย ความอยู่รอดของชาติ เป็นประโยชน์ที่สำคัญยิ่งของชาติ นอกจากนั้น จะกล่าวถึง หลักความยุติธรรม ความมีอิสระเสรี สวัสดิภาพความเป็นอยู่ของประชาชน สำหรับวัตถุประสงค์มูลฐานแห่งชาติ เป็นการแปลง ผลประโยชน์แห่งชาติลงมา โดยเป็นการแจกแจงรายละเอียดและกล่าวให้แน่นอนรัดกุมยิ่งขึ้น เช่น กล่าวเป็นข้อ ๆ กล่าวคือ เป็นการกล่าวความต้องการทำอะไร (น. 4 - 5)

2. การประเมินยุทธศาสตร์ชาติ เป็นการวิเคราะห์เพื่อเลือกกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ แห่งชาติ และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ จากภาวะแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศ ประกอบกับกำลังอำนาจแห่งชาติที่มีอยู่ เพื่อให้ได้ข้อตกลงใจในการใช้ทรัพยากรให้บังเกิดผลที่ดีที่สุด ในขั้นตอนนี้จึงประกอบด้วย การตรวจสอบภาวะแวดล้อม การกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะแห่งชาติ เพื่อเลือก การวิเคราะห์กำลังอำนาจแห่งชาติและแบบแผนของชาติ และการกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะแห่งชาติที่เสนอ การพิจารณากำหนดนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ และมาตรการเฉพาะ

3. การพัฒนาวัตถุประสงค์เฉพาะแห่งชาติ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ และมาตรการเฉพาะ

4. การจัดทำแผนงานแห่งชาติ

การพัฒนายุทธศาสตร์ชาติเกี่ยวข้องกับการคาดคะเนปัจจัยตัวแปรที่สลับซับซ้อน จำนวนมาก ดังนั้น ความยืดหยุ่นจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องเข้าใจในเบื้องต้น เพราะแผนที่กำหนดขึ้นจะต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่อาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา เช่น ปัจจัยตัวผู้นำประเทศ ลักษณะ การเมืองการปกครอง วิสัยทัศน์ทางการเมือง การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติที่ดีจึงต้องเริ่มต้นจากการศึกษาบทเรียนในอดีต สถานการณ์ปัจจุบัน และแนวโน้มของสถานการณ์แวดล้อมที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต (น. 13)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารวิจัยส่วนบุคคลของ พล.ท.ณัฐพล นาคพาณิชย์ นักศึกษา วปอ. รุ่นที่ 59 เรื่อง “การบริหารจัดการความมั่นคงรูปแบบใหม่ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561-2570)”

เอกสารวิจัยนี้เป็นการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของ กอ.รมน. ในการปฏิบัติการกิจ ในช่วงปี 2561-2570 โดยใช้แนวคิดทฤษฎีการจัดการเชิงกลยุทธ์ เพื่อพิสูจน์ทราบถึงจุดแข็ง และจุดอ่อนของ กอ.รมน. การประเมินสภาพแวดล้อมเพื่อวิเคราะห์ถึงโอกาสและความท้าทาย ที่ กอ.รมน.สามารถนำมาใช้ในการพิจารณากำหนดกลยุทธ์ และนำทฤษฎีการวิเคราะห์องค์กร 7S McKinsey เป็นกรอบงานในการพัฒนา กอ.รมน. ให้เหมาะสมกับกลยุทธ์ที่พิจารณาแล้วดังกล่าว

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้จากเอกสารต่างๆ และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้บังคับบัญชาชั้นสูงและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารจัดการความมั่นคงของ กอ.รมน. นั้น ต้องใช้ “กลยุทธ์เชิงแก้ไข” เพื่อขับเคลื่อนพัฒนา กอ.รมน. ให้มีความพร้อมก่อน โดยมีพันธกิจที่สำคัญที่ต้องดำเนินการ 2 ส่วน คือ 1. การเตรียมความพร้อมภายใน ได้แก่ บุคลากร ทรัพยากร การบริหารจัดการ ทักษะและองค์ความรู้ 2. การสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ในการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ได้แก่ การพัฒนาองค์กรสู่การเป็นมืออาชีพด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยการสร้างกลไกคิดไปข้างหน้า การวิจัยและพัฒนา และพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรแห่งการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ โดยมีการประเมินยุทธศาสตร์ในทุกระดับ ทั้งนี้ เพื่อให้ กอ.รมน. เป็นองค์กรที่พัฒนาใน 3 ด้าน ได้แก่ 1. เป็นองค์กรแห่งการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ 2. เป็นองค์กรมืออาชีพด้านการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และ 3. เป็นองค์กรแห่งการบูรณาการที่มีความพร้อมในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ในทศวรรษหน้า

จุดเด่นของเอกสารวิจัยฯ นี้ คือ

1. เป็นการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมภายในของ กอ.รมน. เอง เพื่อให้สามารถปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมาย และคาดว่าจำเป็นต้องปฏิบัติภายใต้เงื่อนไขสภาพแวดล้อมของความมั่นคงใหม่ที่ประเมินว่าจะเกิดขึ้นในช่วงปี 2561-2570 ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. มีการประเมินสภาพแวดล้อมที่กว้างขวาง (น.74 – 94) ทั้งภายนอกประเทศ ได้แก่ ระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น และทั้งในมิติการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การทหาร เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม โรคระบาด อาชญากรรมข้ามชาติ การดำเนินนโยบายต่างประเทศและยุทธศาสตร์ที่สำคัญของประเทศมหาอำนาจ การรวมกลุ่มประเทศเป็นภูมิภาคนิยมต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศไทย สำหรับสภาพแวดล้อมภายใน ได้ศึกษาถึงความขัดแย้งของคนภายในชาติ ปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ความมั่นคงทางไซเบอร์ แรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมือง การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหายาเสพติด ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่เกิดจากข้อตกลงและพันธกรณีระหว่างประเทศต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

3. ให้ข้อสรุปภัยคุกคามที่มีผลต่อการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรที่ชัดเจน 7 ประเด็น (น. 95 – 102) คือ

- 3.1 ภัยคุกคามต่อความมั่นคงมีลักษณะของความหลากหลายและซับซ้อน
- 3.2 ภัยคุกคามมีความเกี่ยวเนื่องกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 3.3 ภัยคุกคามมาจากการติดต่อเชื่อมโยงกันระหว่างประเทศ
- 3.4 ภัยคุกคามมาจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม และการเข้าถึงทรัพยากร
- 3.5 ภัยคุกคามมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมโลก
- 3.6 ภัยคุกคามมาจากข้อตกลงพันธกรณีระหว่างประเทศ
- 3.7 ภัยคุกคามมาจากความไม่แน่นอนและความผันผวนทางการเมือง

4. มีการศึกษาถึงบทบาทของ กอ.รมน. ในยุคใหม่ คือช่วง 2550 เป็นต้นมา ซึ่งเห็นบทบาทได้เป็น 5 กลุ่มงาน (น.111) คือ กลุ่มการเสริมสร้างความมั่นคงของรัฐ กลุ่มเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคม กลุ่มเสริมสร้างความมั่นคงแบบพิเศษ กลุ่มเสริมสร้างความมั่นคงทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม พลังงาน และอาหาร และกลุ่มเสริมสร้างความมั่นคงเฉพาะพื้นที่

5. มีการวิเคราะห์ขีดความสามารถของ กอ.รมน. ไว้ 7 ประการ (น. 112 – 137) ได้แก่

5.1 การกำหนดยุทธศาสตร์ กอ.รมน. เพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พบว่ามีความชัดเจนและเพียงพอต่อการที่ กอ.รมน. จะสามารถกำหนดทิศทางในการปฏิบัติงานได้ครบทุกมิติตามอำนาจหน้าที่ (น. 117 – 121) โดยจัดทำเป็น 5 ประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 บูรณาการวางแผน อำนวยการ ประสานงาน กำกับดูแล และเสริมการปฏิบัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินแนวโน้มของสถานการณ์ที่อาจเป็นภัยหรือเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 ป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาศักยภาพการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้พบว่า กอ.รมน. ควรต้องเพิ่มประเด็นยุทธศาสตร์ “การรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับต่างประเทศเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่” เป็นการประสานการปฏิบัติกับองค์การนานาชาติที่มีหน้าที่ด้านความมั่นคง นอกจากนี้ในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ กอ.รมน. เองมีฐานะเป็นหน่วยเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ในระดับเหนือขึ้นไปกับการนำมาปฏิบัติซึ่งจะต้องมีความสามารถในการอำนวยการและสะท้อนปัญหาจากผู้ปฏิบัติไปสู่ระดับนโยบายให้ได้ แต่ กอ.รมน. ไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำกับนโยบายยุทธศาสตร์ความมั่นคงเพื่อปรับยุทธศาสตร์ตามความเหมาะสม ทำให้มีปัญหาความไม่ชัดเจนของยุทธศาสตร์และนโยบาย

5.2 โครงสร้าง กอ.รมน. เป็นโครงสร้างแบบเฉพาะ มีลักษณะที่เรียกว่าเป็น “โครงสร้างแบบผสม” คือ ส่วนอำนวยการมีโครงสร้างแบบตามหน้าที่การทำงาน แต่ในส่วนการบริหารมี “คณะกรรมการอำนวยการ” ซึ่งเป็นโครงสร้างแบบคณะกรรมการบริหาร ทำหน้าที่กำกับให้คำปรึกษาและเสนอแนะการทำงาน ซึ่งการศึกษานี้ให้ข้อสรุปว่า เป็นการจัดที่มีความอ่อนตัวและเหมาะสม (น. 127)

5.3 รูปแบบการบริหาร มีรูปแบบสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน แต่รูปแบบการจัดแบบราชการนี้ มีความล้าสมัย ทำให้งานล่าช้า อีกทั้งยังมีการเปลี่ยนผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบงานตามวงรอบการปรับย้ายประจำปี ทำให้การปฏิบัติงานขาดความต่อเนื่อง (น. 127) ยิ่งกว่านั้นในมิติของการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมากเป็นไปด้วยความยากลำบากเนื่องจากทุกหน่วยงานต่างก็มีสายงานและสายการบังคับบัญชาของตนเองจนถึงระดับกระทรวงขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีอีกสายงานหนึ่ง ทำให้ขาดความชัดเจนในการควบคุมบังคับบัญชา และลดประสิทธิภาพการบูรณาการ (น.128)

5.4 ระบบงานขององค์การ กล่าวถึง 3 ระบบงาน ได้แก่ ระบบงานกำลังพล มีปัญหาทั้งในเรื่องการมีกำลังพลหลายประเภท การหมุนเวียนมารับราชการช่วยราชการ การกำหนดแนวทางการเจริญก้าวหน้าในอาชีพ สิทธิประโยชน์ที่เหมาะสมชัดเจน การเลื่อนขั้นตำแหน่งและ

การพิจารณาความชอบรายปีจึงกระทำได้ยาก ส่งผลต่อการพัฒนาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติราชการ ระบบงานส่งกำลังบำรุง มีปัญหาเรื่องความหลากหลายของที่มาของสิ่งอุปกรณ์และยุทธโปกรณ์ต่างๆ เนื่องจากมีหลายหน่วยงานเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ใน กอ.รมน. นอกจากนั้น เนื่องจากเป็นภารกิจความมั่นคงแบบใหม่จึงมีความจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ใหม่ๆ ที่แตกต่างไปจากปกติ ทำให้การจัดหาที่มีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนไปให้ทันกับความต้องการใหม่ๆ การบริหารการเก็บรักษาและควบคุม เกิดความยากลำบาก และระบบงานงบประมาณ เนื่องจากมีหน่วยงานจำนวนมาก และปฏิบัติงานในหลายพื้นที่ อีกทั้งยังมีที่มาของงบประมาณจากหลายแหล่งด้วยกัน ทำให้มีปัญหาความซับซ้อนในการพิจารณาจัดการงบประมาณเพื่อสนองความต้องการให้ทันเวลาด้วย (น.132)

5.5 บุคลากร มาจากหลายหน่วยงานและเป็นการมาช่วยราชการรายปี จำนวนประมาณ 6,500 อัตรา ส่งผลให้กำลังพลที่มาปฏิบัติงานขาดความพร้อม ขาดความรู้ความชำนาญ เฉพาะในการปฏิบัติตามตำแหน่งหน้าที่ นอกจากนั้น การมาจากหน่วยงานที่มีวัฒนธรรมองค์การที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดความคิดความเข้าใจที่แตกต่างหลากหลายกันไปด้วย การพัฒนาระบบพัฒนา กำลังพลให้พร้อมทำงานจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง (น.134-135)

5.6 ทักษะ เนื่องจากปัญหา กำลังพลตามข้อ 5.5 ทำให้ กอ.รมน.ขาดกำลังพลที่มีทักษะความชำนาญอยู่ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และเนื่องจาก กอ.รมน.เป็นหน่วยงานด้านความมั่นคงโดยเฉพาะจึงจำเป็นต้องมีกำลังพลที่ได้รับการศึกษาอบรมด้านความมั่นคงเป็นการเฉพาะมาปฏิบัติงาน แต่ปัจจุบันยังเป็นการทำงานที่กำลังพลมีทักษะเฉพาะตัว จำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะเฉพาะที่เป็นสากลให้เกิดขึ้นใน กอ.รมน. (น.137)

5.7 ค่านิยมร่วม ความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงานในอดีตในการปราบปรามคอมมิวนิสต์ทำให้ กอ.รมน. มีจุดแข็งในค่านิยมที่ผ่านมา แต่ในปัจจุบัน เนื่องจากมีภารกิจที่หลากหลายออกไป ทำให้ กอ.รมน. ยังขาดค่านิยมร่วมกัน จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้เข้มแข็งขึ้น (หน้าเดียวกัน.)

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) ในบทบาทศูนย์ประสานงานกลางแห่งชาติ (ศปกช.) ของ พล.ต. ดุสิต เครือไย

เอกสารวิจัยฯ วิเคราะห์บทบาทและผลงานของ กอ.รมน. ว่ามีดังนี้

1. การป้องกันและแก้ปัญหาเสพติด ด้วยการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยจัดชุดพัฒนาให้ความรู้ จัดระบบการติดตามช่วยเหลือ เน้นการสร้าง ความเข้มแข็งให้แก่ครอบครัว วัด โรงเรียน โดยให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไข ปัญหา โดยจัดโครงการหลัก 4 โครงการ ได้แก่ โครงการจัดตั้งหมู่บ้านปลอดภัยเสพติด โครงการค่ายผู้นำชุมชน โครงการรณรงค์ปฏิบัติการจิตวิทยาและประชาสัมพันธ์เพื่อแก้ปัญหาเสพติด และโครงการด้านการช่าง

2. การจัดระเบียบและเสริมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดน ตามยุทธศาสตร์ความมั่นคงตามแนวชายแดน กอ.รมน. จะเป็นผู้ประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ ให้สามารถสร้างเสริมศักยภาพของคน ชุมชน สถาปนาพื้นที่ชายแดนให้มีสภาพเป็นกำแพงกันปัญหาให้กระจายลึกเข้ามาตอนในของประเทศ โดยมีกระบวนการฝึกประชาชนหมู่บ้านอาสาสมัครป้องกันตนเอง

3. การพัฒนาเพื่อความมั่นคงเฉพาะพื้นที่และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มุ่งดำเนินการตามพื้นที่แนวชายแดนทั้งทางบกและทางทะเล โดยมีหน่วยงานอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วม ปฏิบัติ เช่น คณะกรรมการสนับสนุนการค้าชายแดน คณะกรรมการนโยบายและอำนวยการแก้ไข ปัญหาความมั่นคงแห่งชาติ ศูนย์ประสานงานเตรียมพร้อมแห่งชาติ เป็นต้น สำหรับโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยจัดเจ้าหน้าที่เป็นชุดประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และ กอ.รมน. เป็นหน่วยเสริมการปฏิบัติการ ร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อให้ประชาชนมีศรัทธาต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ การพัฒนาให้เจริญรอยตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4. การแก้ปัญหาชนกลุ่มน้อยและผู้หลบหนีเข้าเมือง โดยการประสานงานกับ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงาน

5. การแก้ปัญหาชายแดนภาคใต้ โดยร่วมดำเนินงานกับหน่วยงานอื่น ๆ จัดชุดพัฒนา ในด้านต่าง ๆ เพื่อให้มีโครงสร้างพื้นฐานที่ดีและเหมาะสม มีความมั่นคง ปลอดภัย เหมาะแก่การ ลงทุน

6. การแก้ปัญหาโดยสันติวิธี โดยจัดชุดสันตินิมิตเพื่อเข้าไปสร้างความเข้าใจให้กับ ชุมชน เพื่อให้ได้รับทราบข้อขัดแย้งในเบื้องต้น สอบถามปัญหาของประชาชนและความต้องการ เพื่อประสานงานกับส่วนราชการต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา นอกจากนี้ ยังจัดให้มีการอบรมข้าราชการ ทั้งพลเรือน ตำรวจ ทหาร เพื่อปรับความรู้และสร้างความเข้าใจหลักพื้นฐานและแนวคิดในการจัดการ ความขัดแย้งโดยสันติวิธี เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างเหมาะสม

7. การปฏิบัติการด้านการข่าว โดยดำเนินการร่วมกับส่วนราชการอื่น ๆ และประชาชน เพื่อกระจายข่าวสารให้ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลได้ทราบข้อเท็จจริงของการทำงานของหน่วย ราชการ สร้างความเชื่อมั่นในการทำงานของชาติ

แนวคิดที่เอกสารวิจัยนี้เสนอคือ การปรับบทบาทของกองอำนวยการรักษาความมั่นคง ภายใน ให้เป็น “ศูนย์ประสานงานกลางแห่งชาติ” (ศปกช.) โดยมีเหตุผลเพื่อให้การปฏิบัติการกิจ ของชาติให้สำเร็จ โดยยึดการแสวงหาความรู้ ความจริง การแสวงหาหลักการพื้นฐานเบื้องต้น โดยมีบทบาทที่จะศึกษาให้เห็นผลลัพธ์อย่างเป็นระบบให้มากที่สุด การแสวงหาความรู้ความจริง จากพื้นฐานของประชาชนชาวไทยต้องยอมรับความเป็นคนไทย แบบไทย ๆ ที่ได้หาเอกสารอ้างอิง และบันทึกลงในเอกสารวิจัยในบทต่าง ๆ ไว้คือ ค่านิยมในความร่ำรวย ต้องการมีอำนาจ ยกย่อง คนมีอำนาจ ยกย่องนับถือผู้สูงอายุ มีจิตใจนักเลง ใจกว้าง เสียสละรักพวกพ้อง ช่วยเหลือเกื้อกูลพวก พ้องทุกด้าน นิยมการเป็นเจ้านาย ชอบยศแต่ชอบงานเบา ชอบทำตัวเป็นเจ้าคนนายคน ยกย่อง ความใจกว้าง นิยมบุคคลที่ใจบุญ เมตตากรุณา โอบอ้อมอารี ชอบตอบแทนบุญคุณในบางโอกาส บางทีก็ชอบเนรคุณ ยกย่องนักปราชญ์ ผู้มีความรู้ มีการศึกษาสูง มีปรัชญา รู้จักเคารพอ่อนน้อม รู้จักที่ต่ำที่สูง อ่อนน้อม สุภาพ เรียบร้อยและตามกระแสสื่อมวลชน ทำให้แนวคิดต่าง ๆ เปลี่ยนแปลง ตลอดเวลา ประเด็นสำคัญคือ การปรับบทบาทของ กอ.รมน. เป็น ศปกช. นี้จะทำให้ กอ.รมน. ไม่ตก เป็นเครื่องมือของใครคนใดคนหนึ่ง หรือเพื่อประโยชน์ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่จำทำให้องค์การนี้ เป็นของประชาชน ทำงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อประชาชนโดยแท้จริง

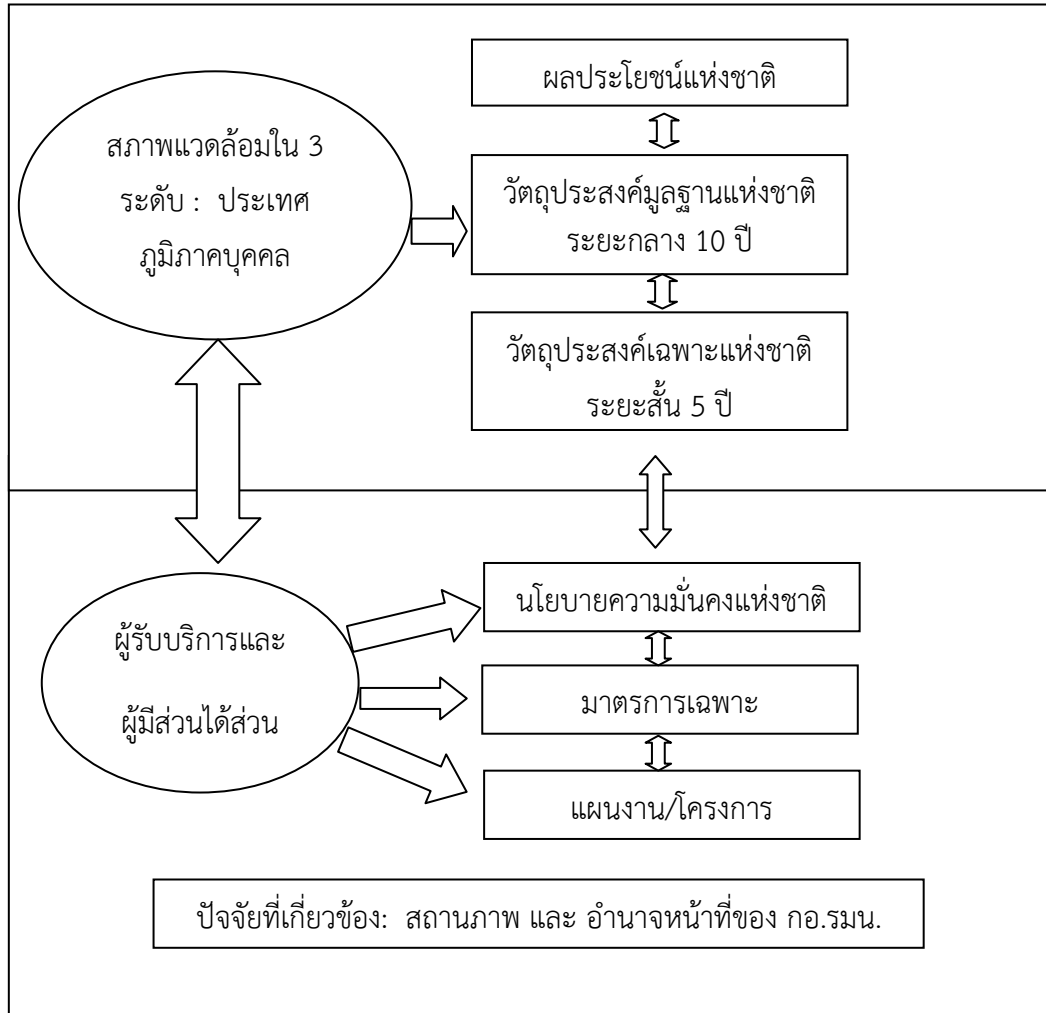
ข้อเสนอเฉพาะของเอกสารวิจัยนี้คือ

1. การจัดโครงสร้าง ศปกข. ในขั้นต้นให้ใช้คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีไปพลางก่อน และมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุง
2. ให้เพิ่ม กอ.รมน. จังหวัด เป็น 76 จังหวัด ทั้ง กทม. และเมืองพัทยา

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษาเพื่อเตรียมการสู่อนาคตในเรื่องใดๆ ย่อมเป็นไปได้ที่เราจะไม่ได้ศึกษา ทบทวนถึงพัฒนาของการต่อยอดความคิด การวางแผนปฏิบัติการต่างๆ ที่ผ่านมามาในอดีต และในขณะเดียวกัน การวาดภาพว่าโลกจะเป็นอย่างไรใน 10 ปีข้างหน้า ก็จะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการตัดสินใจและวางแผนสู่อนาคตขององค์การต่างๆ อย่างที่เรียกว่า “วิสัยทัศน์” ด้วย ดังนั้น จุดเริ่มต้นของงานวิจัยนี้ จึงเริ่มจากการศึกษาสภาพความเป็นมาของ กอ.รมน. ในเชิงประวัติศาสตร์ ในขณะเดียวกันก็จะได้ศึกษาสภาพแวดล้อมที่จะนำไปสู่อนาคตในช่วงทศวรรษหน้าด้วยมุมมอง “ทฤษฎีความมั่นคง 3 ระดับ” ของแบร์รี บูชาน ได้แก่ ระดับปัจเจกชน ระดับท้องถิ่น/ประเทศ และระดับภูมิภาค ซึ่งจะทำให้มีมุมมองถึงผลกระทบด้านความมั่นคงอย่างรอบด้านมาประกอบเป็นข้อพิจารณาในการวางแผนการดำเนินงานของ กอ.รมน. รองรับความมั่นคงอย่างพหุมิติ ในขณะเดียวกัน กรอบการดำเนินงานจะได้นำมามองผ่านโครงสร้างการพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ “โมเดลของ วปอ.” เพื่อจะได้เห็นถึง บทบาทที่ กอ.รมน. ที่ควรได้กำหนดขึ้นนั้นว่า มีความประสานสอดคล้องในการสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติ 20 มากน้อยเพียงใด สำหรับปัจจัยย่อยที่นำมาใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อกำหนดบทบาทที่เหมาะสมของ กอ.รมน. นั้น จะใช้ปัจจัยจากองค์ประกอบที่ 3 เรื่อง “การให้ความสำคัญกับผู้ให้บริการ/ลูกค้า และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย” โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ บทบาทคือ อำนาจหน้าที่และสภาพขององค์การ ดังบทสรุปของการจัดทำยุทธศาสตร์ของ วปอ. ที่กล่าวว่า “การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติที่นั้นจะต้องเริ่มต้นจากบทเรียนในอดีต สถานการณ์ในปัจจุบัน และแนวโน้มของสถานการณ์แวดล้อมที่จะเกิดขึ้นได้ต่อไปในอนาคตเท่านั้น มิใช่การเริ่มต้นด้วยการสันนิษฐาน” (วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, คู่มือด้านการพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ เอกสาร วปอ. หมายเลข 009 : 16)

แผนภาพที่ 2 – 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

บทที่ 3

บทบาทของ กอ.รมน. ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

บทเรียนในอดีตคือจุดเริ่มต้นของการกำหนดยุทธศาสตร์ในปัจจุบัน

คู่มือด้านการพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ เอกสาร วปอ. หมายเลข 009 ได้สรุปกรรมวิธีในการพัฒนายุทธศาสตร์ชาติไว้อย่างหนักแน่นเข้มแข็งใน 3 บรรทัดสุดท้ายว่า “ยุทธศาสตร์ชาติที่ดีย่อมต้องกำหนดจากการศึกษาบทเรียนในอดีต สถานการณ์ในปัจจุบัน และแนวโน้มของสถานการณ์แวดล้อมที่จะเกิดขึ้นได้ต่อไปในอนาคตเท่านั้น ไม่ใช่เริ่มต้นด้วยการสันนิษฐาน” (เอกสาร วปอ. หมายเลข 009 : 16) ดังนั้น ในบทนี้จึงเป็นการศึกษาบทเรียนการปฏิบัติในอดีตของหน่วยงาน “บรรพชน/บรรพองค์การ” ของ กอ.รมน. ซึ่งในช่วงเวลาตามลำดับของการศึกษานี้จะเป็นเพียงหน่วยงานที่ได้เป็นจุดเริ่มต้นที่วิวัฒนาการมาสู่การเป็น “กองอำนวยการร่วมรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร” (กอ.รมน.) อย่างที่เป็นอยู่ใน พ.ศ. 2563 การศึกษาสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงวิธีคิดวิธีการทำงาน ซึ่งนำไปสู่การกำหนดผลประโยชน์แห่งชาติ วัตถุประสงค์แห่งชาติในการบริหารจัดการความมั่นคง และได้ชี้ให้เห็นบทบาทที่ได้ดำเนินการมาแล้ว ซึ่งจะเป็นต้นทางที่นำไปสู่การพิจารณาวิเคราะห์บทบาทที่เหมาะสมในการทำงานความมั่นคงของ กอ.รมน. ในอนาคตได้ต่อไป

บทบาททะยานขึ้น : ยุคเก่ากับการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์

1. การดำเนินงานในยุคก่อนสงครามเย็น

1.1 คอมมิวนิสต์ในประเทศไทยและการจัดการความมั่นคงในสมัย ร.7

คอมมิวนิสต์ในประเทศไทยเกิดขึ้นและดำเนินการตามการชักนำของพรรคคอมมิวนิสต์ต่างชาติมากกว่าจะเกิดขึ้นด้วยอุดมการณ์หรือความต้องการของคนในชาติ แนวทางการเคลื่อนไหวเป็นไปตามแนวทางของพรรคคอมมิวนิสต์ต่างชาติด้วยเช่นกัน การเคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์ในไทยมีมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 โดยคนจีนและคนญวนได้เป็นผู้นำเข้าความคิดนี้ ทั้งนี้ เพื่อการกู้เอกราชของตน ต่อมาได้ทวีความรุนแรงขึ้นในรัชกาลที่ 7 (บัญชา สุมา, 2527 : 20) การบริหารจัดการต่อภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยเริ่มเห็นได้ชัดเจนขึ้นจากการที่รัฐบาลได้ออก “พระราชบัญญัติว่าด้วยคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2467” นโยบายการป้องกันและปราบปรามการเคลื่อนไหวของพวกคอมมิวนิสต์ในช่วงดังกล่าวนี้ ใช้มาตรการทางกฎหมาย จะเห็นได้ว่า เมื่อมีการเคลื่อนไหวของพวกคอมมิวนิสต์ในระยะแรก คือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2468 นั้น ส่วนมากเป็นการเคลื่อนไหวของคนจีนและญวน ซึ่งในระยะแรกผลจากการเคลื่อนไหวยังไม่กระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง แต่ต่อมาเมื่อเห็นว่าขบวนการชาตินิยมเหล่านี้ นอกจากจะมีความนิยมในลัทธิคอมมิวนิสต์แล้ว ยังได้ทำการเผยแพร่ลัทธิด้วย รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ดำเนินนโยบายและมาตรการป้องกันด้วยวิธีการทางกฎหมาย ได้แก่ พระราชบัญญัติการเนรเทศ

ร.ศ. 131, พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2470 การออกกฎหมายป้องกันการบ่อนทำลาย ตลอดจนการออกกฎหมายควบคุมหนังสือพิมพ์และโรงเรียนจีน

1.2 การเคลื่อนไหวของพวกคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยและการจัดการความมั่นคงในสมัยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475

ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว เมื่อ 2 เมษายน พ.ศ. 2476 ได้มีการประกาศใช้กฎหมายว่าด้วยคอมมิวนิสต์คือ “พระราชบัญญัติคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2476” เป็นฉบับแรก ซึ่งก็ได้มีวัตถุประสงค์โดยตรงในการปราบปรามคอมมิวนิสต์ แต่มีนัยในทางการเมืองเกี่ยวกับการเสนอเค้าโครงเศรษฐกิจของนายปรีดี พนมยงค์ และเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2478 ได้มี “พระราชบัญญัติว่าด้วยคอมมิวนิสต์ แก้ไขเพิ่มเติมใน พ.ศ. 2478” อีกหนึ่งฉบับ อย่างไรก็ตาม ต่อมาได้มีประกาศยกเลิกกฎหมายคอมมิวนิสต์ “พระราชบัญญัติยกเลิกกฎหมายว่าด้วยคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2489” ทั้งนี้เพื่อจะได้มีสิทธิสมัครเป็นสมาชิกสหประชาชาติ อีกทั้งสาธารณรัฐสหภาพโซเวียตรัสเซีย เรียกร้องให้ยกเลิกกฎหมายดังกล่าวด้วย โดยอ้างว่ากฎหมายของไทยฉบับนี้ขัดต่อปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (<https://amicmili.wixsite.com/intdafdc/history>) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2489 ได้ให้เสรีภาพในทางการเมืองอย่างมาก ช่วงนี้พวกคอมมิวนิสต์ได้ปรากฏตัวอย่างเปิดเผย มีการเผยแพร่นโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์ 10 ประการ เพื่อให้ประชาชนสนับสนุน (เรื่องเดิม, น. 94) ยิ่งกว่านั้น การดำเนินการของคอมมิวนิสต์ได้มีส่วนสัมพันธ์ร่วมมือช่วยเหลือกับขบวนการเสรีไทยในการต่อต้านญี่ปุ่น จึงส่งผลให้พรรคคอมมิวนิสต์ไทยสามารถดึงดูดบุคคลที่มีความรักชาติเข้ามาเป็นสมาชิกได้มากขึ้น และมีการจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2485 ต่อมามีการยกเลิกพระราชบัญญัติฯ นี้ ทำให้เกิดผลดีต่อฝ่ายแนวคิดคอมมิวนิสต์ เพราะสามารถเปิดเผยตัวตนและการกระทำได้มากขึ้น ทั้งในทางโฆษณาชวนเชื่อและการมีกิจกรรมทางการเมือง ต่อมาเมื่อ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ทำการรัฐประหารในปี 2490 ได้ยกเลิกรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2489 และทำให้คอมมิวนิสต์เป็นเรื่องผิดกฎหมายเช่นเดิม โดยเมื่อ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2495 ได้มีการออก “พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2495” ทำให้การปราบปรามจับกุมการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์เป็นไปอย่างสะดวก (เรื่องเดียวกัน น. 26 - 32)

ในปี พ.ศ. 2490 ได้เกิดการรัฐประหารโดย พลโท ผิน ชุณหวัน ได้อ้างถึงสาเหตุของการรัฐประหารประการหนึ่งถึงภัยของคอมมิวนิสต์ และได้จัดตั้งรัฐบาลโดยมี จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2495 ได้มีกฎหมายฉบับใหม่เกี่ยวกับคอมมิวนิสต์โดยตรงคือ “พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2495” ประกาศใช้เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2495 กฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายเพื่อการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์โดยตรง ซึ่งมีบทลงโทษตั้งแต่จำคุก 5 ปีจนถึง 10 ปี แล้วแต่ลักษณะของการกระทำความผิด การออกกฎหมายฉบับนี้มีการวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นเพราะต้องการสนองนโยบายของสหรัฐอเมริกาในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ ทั้งนี้เพราะรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ดำเนินนโยบายเข้าผูกพันกับสหรัฐอเมริกาในปี พ.ศ. 2493 ได้เข้าร่วมในองค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือซีโต้ (SEATO) และการดำเนินการตามลัทธิทรูแมนเพื่อช่วยเหลือประเทศเสรีนิยมต่อต้านคอมมิวนิสต์ อย่างไรก็ตาม การดำเนินการป้องกันและปราบปรามยังเป็นการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นหลัก (เรื่องเดียวกัน น. 94 -95) พระราชบัญญัติฯ นี้มีเพียง 11 มาตรา

โดย มาตรา 3 ได้นิยาม องค์การอันเป็นคอมมิวนิสต์ ว่าหมายถึง กลุ่มบุคคลหรือคณะบุคคลใดๆ ซึ่งมีความมุ่งหมายที่จะกระทำการอันเป็นคอมมิวนิสต์ ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือไม่ และการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ได้แก่ การเลิกล้มการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข หรือการเปลี่ยนแปลงระบอบเศรษฐกิจของประเทศ อันทำให้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน หรือปัจจัยในการผลิตของเอกชนตกเป็นของรัฐโดยการริบ หรือโดยวิธีการอื่นอันมิได้มีการชดใช้ค่าทดแทนอันเป็นธรรม หรือ การบังคับด้วยการขู่ขู่ให้เกิดความหวาดกลัว การก่อวินาศกรรม หรือการใช้อุบายด้วยประการใดๆ เช่น ยุยงให้เกิดความเกลียดชังระหว่างประชาชน ทั้งนี้ถ้ากระทำด้วยความหมายที่จะให้มีการยอมรับเอา ช่วยเหลือ สนับสนุน หรือบรรลู่ซึ่งมุ่งวัตถุประสงค์ในการล้มเลิกการปกครอง และเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจดังกล่าวข้างต้น แต่พระราชบัญญัติฯ ยี้ มิได้กล่าวถึง การจัดตั้งองค์การใดขึ้นมาทำหน้าที่พิเศษแต่อย่างใด

1.3 การก่อตั้ง “กองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ” และ “กองบัญชาการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์” หน่วยงานบูรณาการ พลเรือน ตำรวจ ทหาร

พ.ศ. 2500 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ รัฐประหารจัดตั้งรัฐบาลขึ้นใหม่ ในช่วงนี้ การเมืองไทยมีความขัดแย้งสูง ปัญหาการเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์มีลักษณะเด่นชัดและเป็นรูปธรรมขึ้นอย่างชัดเจน จึงเริ่มดำเนินการป้องกันและปราบปรามอย่างจริงจัง โดยใช้กำลังทหารเป็นหลักในการปราบปราม เป็นผลให้ฝ่ายคอมมิวนิสต์ปรับแนวทางจากสันติไปสู่กองกำลังติดอาวุธ และใช้ยุทธวิธีแบบป่าล้อมเมือง (เรื่องเดียวกัน น. 36 -38) ใน พ.ศ. 2503 การป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ได้เข้มข้นขึ้น โดยรัฐบาลได้มอบหมายให้ กรมประมวลข่าวกลาง ศูนย์รักษาความปลอดภัยแห่งชาติ ศูนย์ปฏิบัติการข่าว กรมข่าวทหาร กรมยุทธการทหาร ให้ฟังเสียงติดตามการคุกคามด้านต่างๆ (ชัยยุทธ พุกผาสุข, 2520 : 137) ในปี 2504 ได้มีการจัดตั้ง “คณะกรรมการประสานการปฏิบัติ” (กปปบ.) ขึ้น โดยมี รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน รัฐมนตรีกระทรวงที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ และเจ้ากรมยุทธการทหาร เป็นเลขานุการ เพื่อดำเนินการตอบโต้ และป้องกันการคุกคามต่างๆ

ในช่วงปี พ.ศ. 2504 - 2505 ภัยคุกคามคอมมิวนิสต์ทวีความรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วันที่ 30 มกราคม 2505 โดย ผบ.ทหารสูงสุด ได้พิจารณาเห็นชอบตามข้อเสนอของฝ่ายอำนวยการ บก.ทหารสูงสุด ให้จัดตั้งส่วนราชการที่มีอำนาจประสานการปฏิบัติงาน และรวมขีดความสามารถของส่วนราชการต่างๆ มาไว้ในที่เดียวกัน ซึ่งประกอบด้วย 13 หน่วยงาน มีทั้งพลเรือน ตำรวจ และทหาร มีอำนาจสั่งการได้ทุกกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเร่งรัดการปฏิบัติงานพัฒนาท้องถิ่น เป็นการแก้ปัญหาพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น จึงนำเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาอนุมัติให้ "จัดตั้งหน่วยงานพิเศษ" ขึ้น เรียกว่า “กองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ” ใช้คำย่อว่า “กรป.กลาง” ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา” (<https://amicmili.wixsite.com/intdafdc/history>) กองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (กรป.กลาง) มีบทบาท 5 อย่าง คือ

1. การป้องกันทางสงครามจิตวิทยา
2. การป้องกันการแทรกซึม
3. การป้องกันการบ่อนทำลาย
4. การป้องกันการรบบแบบกองโจร และ
5. การพัฒนา โดยจัดทำโครงการ ได้แก่ โครงการพัฒนาเคลื่อนที่ โครงการแพทย์เคลื่อนที่ โครงการขยายผลผลิตโปรตีน โครงการตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียง โครงการสร้างเส้นทางในชนบท โครงการจัดหาน้ำเพื่อการบริโภคและเพื่อการเกษตร ซึ่งได้มีการแบ่งมอบความรับผิดชอบเป็น กรป.ภาค (กองทัพภาค) และ กรป.เขต (กองบังคับการตำรวจภูธรในเขตพื้นที่) ซึ่งทั้งหมดอยู่ในการกำกับดูแลของ กรป.กลาง (เรื่องเดิม น. 107)

1.4 ก่อตั้ง “กองบัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์ (บก.ปค.)”

ในช่วงปี 2507-2508 สถานการณ์คอมมิวนิสต์ได้รุนแรงขึ้นในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปรากฏกองโจรถืออาวุธ 50-80 คน เข้าปิดล้อมหมู่บ้านหลายหมู่บ้าน ในพื้นที่จังหวัดสกลนครและนครพนม เกณฑ์ราษฎรมาชุมนุมและพูดจาโจมตีรัฐบาล และเกณฑ์เอาเสบียงอาหารของประชาชน ในที่สุดได้เกิดการปะทะต่อสู้ด้วยอาวุธกับฝ่ายตำรวจ เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2508 ที่บ้านนาบัว ตำบลเรณู จังหวัดนครพนม ที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์เรียกว่า “วันเสียงปืนแตก” รัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่ง ที่ 219/2508 ลงวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2508 เรื่อง การปราบปรามพวกคอมมิวนิสต์ โดยมอบหมายให้ จอมพลประภาส จารุเสถียร รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้บัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์ (ผบ.ปค.) มีอำนาจจัดตั้งกองบัญชาการ และแต่งตั้งเจ้าหน้าที่อำนวยการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ และให้กระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ เข้าร่วมปฏิบัติการและให้การสนับสนุน ซึ่ง ผบ.ปค. ได้ออกคำสั่งที่ 1/08 ลงวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2508 เรื่อง การจัดตั้งกองบัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์ จัดตั้ง “กองบัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์” (บก.ปค.) ขึ้นตามคำสั่งนายกรัฐมนตรี (เรื่องเดียวกัน น. 107) ขึ้นเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2508 โดยมีความรับผิดชอบในการปราบปรามคอมมิวนิสต์ทั่วประเทศไทย (ยกเว้นการปราบปรามร่วมระหว่างไทยกับมาเลเซียยังคงอยู่ในความรับผิดชอบของ กรป.กลาง ต่อไป) การปฏิบัติการของ บก.ปค. “ใช้กำลังทหารเป็นฝ่ายสนับสนุน” ฝ่ายปกครอง โดยใช้กำลังทหารใช้จากกองทัพบกเป็นหลัก โดยเข้าปราบปรามด้วยกำลัง ซึ่งผลการปฏิบัติกลับทำให้เกิดปรากฏการณ์ที่เรียกว่า “ยิ่งปราบยิ่งโตขึ้น” ของขบวนการคอมมิวนิสต์

1.5 ก่อตั้ง “กองอำนาจการป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ (กอ.ปค.)”

ในช่วงปี พ.ศ. 2509-2512 รัฐบาลได้มีการทบทวนการปฏิบัติที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่อง ได้พิจารณาว่าการใช้กำลังเข้าปราบปรามคอมมิวนิสต์ไม่ใช่หนทางปฏิบัติที่ถูกต้องกลับยิ่งเพิ่มผลในทางกลับกันยิ่งขึ้น ในด้านการบริหารจัดการ กรป.กลาง ได้ให้ข้อพิจารณาว่าควรมอบหมายให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโดยเฉพาะเพียงหน่วยงานเดียว รัฐบาลจึงได้ปรับเปลี่ยนนโยบายในการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์ โดยแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2512 และให้จัดตั้ง “กองอำนาจการป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ (กอ.ปค.)” ขึ้นแทน บก.ปค. (เรื่องเดียวกัน น. 112)

โดยมี จอมพลประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็น “ผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั่วไป” หรือ ผอ.ปค.

กอ.ปค. ส่วนภูมิภาค ให้แม่ทัพภาคเป็น “ผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์เขต” ได้แก่ แม่ทัพภาคที่ 1 เป็น ผอ.ปค. เขต 1, แม่ทัพภาคที่ 2 เป็น ผอ.ปค. เขต 2, แม่ทัพภาคที่ 3 เป็น ผอ.ปค. เขต 3, ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 5 เป็น ผอ.ปค. เขต 5 และแต่งตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดในจังหวัดที่มีคอมมิวนิสต์ปฏิบัติการอยู่เป็น “ผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์เขต จังหวัด...” รวมทั้งสิ้น 38 จังหวัด และได้จัดตั้ง “ศูนย์ข่าวร่วมพลเรือน ตำรวจ ทหาร (ศขร.พตท.)” ขึ้นอีก 6 เขตพื้นที่ ในจังหวัดนครราชสีมา อุตรดิตถ์ เชียงใหม่ พิษณุโลก นครปฐม และนครศรีธรรมราช นอกจากการปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานในการทำงานดังกล่าวแล้ว จอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี ได้ออกคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ 110/2512 ลง วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2512 เรื่อง การป้องกันและปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ โดยกำหนดนโยบายว่า การปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ให้ใช้มาตรการทางการเมืองเป็นหลัก ให้หลีกเลี่ยงมาตรการทางการทหาร และการปฏิบัติด้วยวิธีการรุนแรงใดๆ มาตรการทางกฎหมายหรือการใช้กำลัง ให้ปฏิบัติเมื่อจำเป็นเท่านั้น (เรื่องเดียวกัน น. 114)

1.6 กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) และการจับสืงของสถานการณ์คอมมิวนิสต์

ในปี พ.ศ. 2517 ในสมัย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมทย์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้เปลี่ยนชื่อ “กองอำนวยการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์” (กอ.ปค.) เป็น “กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน” (กอ.รมน.) ตามคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 140/2517 ลงวันที่ 7 มิถุนายน 2517 รวมทั้งกองอำนวยการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์เขตและจังหวัด ก็เปลี่ยนเป็น "กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในเขตหรือจังหวัด" โดยให้ประสานงานกัน และมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2495 และพระราชบัญญัติฯ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2512 (คำรณ สัตตบุศย์. แนวทางป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย : 39 อ้างใน เรื่องเดียวกัน น. 114) อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การเคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะตั้งแต่ในปี 2516 มาจนถึงปี พ.ศ. 2523 ยังคงมีปฏิบัติการอยู่อย่างกว้างขวาง โดยหลังจากสถานการณ์ทางการเมือง 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 และ 6 ตุลาคม 2519 รัฐบาลได้มีมาตรการในการปราบปรามคอมมิวนิสต์ที่เข้มข้น มีประกาศของรัฐบาลที่สร้างเงื่อนไขสังคมมากขึ้น ทำให้นิสิตนักศึกษาปัญญาชนหลบหนีเข้าป่าไปสมทบกับพวกคอมมิวนิสต์เป็นจำนวนมาก มีการปะทะกับเจ้าหน้าที่รัฐทั่วประเทศและอย่างต่อเนื่อง

ในปี พ.ศ. 2521 สถานการณ์ความตึงเครียดในการปฏิบัติการปราบปรามคอมมิวนิสต์เริ่มคลี่คลายขึ้น เมื่อ พล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นายกรัฐมนตรี ได้เปลี่ยนนโยบายในการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์ ด้านนโยบายต่างประเทศ มีการเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศจีน โดยเดินทางไปเยือนจีน เมื่อวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2521 ได้รับความร่วมมืออย่างดีจากทางประเทศจีน สถานีวิทยุเสียงประชาชนแห่งประเทศไทยที่เป็นแหล่งโฆษณาชวนเชื่อและโจมตีรัฐบาลไทยและพันธมิตรของไทยมาโดยตลอดได้ปิดตัวลง นอกจากนั้น นโยบายต่างประเทศในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเวียดนาม ทำให้เวียดนามตัดการสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์

แห่งประเทศไทย ประกอบกับสถานการณ์ความขัดแย้งของคอมมิวนิสต์ในอินโดจีนด้วยตนเอง ทำให้ฝ่ายคอมมิวนิสต์อ่อนกำลังลงอย่างมากอีกด้วย

เมื่อ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ประกาศนโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 66/23 ลงวันที่ 23 เมษายน 2523 ทำให้พวกคอมมิวนิสต์ออกมามอบตัวเป็น “ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย” จำนวนมาก สถานการณ์คอมมิวนิสต์ในประเทศไทยได้เบาบางลงและสลายไปในที่สุด

1.7 สรุปแนวทางที่ได้ผลสำเร็จในการทำงานปราบปรามคอมมิวนิสต์

พล.อ. สายหยุด เกิดผล (2537: 261-270) ได้สรุปบทเรียนอันเป็นผลสำเร็จจากการทำงานปราบปรามคอมมิวนิสต์ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 66/23 ไว้ว่า แนวทางปฏิบัติที่ฝ่ายรัฐบาลดำเนินการแล้วประสบผลสำเร็จแบ่งเป็น 5 ประการหลักคือ

1.7.1 ด้านการข่าว คือ ต้องรู้ว่า ผกค. คิดอย่างไรเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด การที่จะรู้ว่า ผกค. คิดอย่างไรนั้น ประการสำคัญที่สุดคือ การข่าว เพื่อหาทางกำหนดยุทธศาสตร์และยุทธวิธีการต่อสู้ให้ถูกทิศทาง โดยเฉพาะในพื้นที่ระดับตำบล หมู่บ้าน อันเป็นฐานประชากรที่ทำสงครามปฏิวัติ จะต้องเข้าใจสถานการณ์ในพื้นที่ปฏิบัติการ ต้องรู้เท่าทันการไหวตัวของฝ่ายตรงข้าม และการเปลี่ยนแนวคิดกลยุทธ์จากนั้น ต้องกระจายข่าวสารให้กับหน่วยปฏิบัติงานร่วมหรือที่ต้องบูรณาการทำงานกันทั่วทั้งในระดับพื้นที่ปฏิบัติการ เช่น หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ เพื่อให้การทำงานไปในเชิงรุกทางความคิด มีความประสานสอดคล้องกัน อีกทั้งต้องรักษาแหล่งข่าว ข้อพึงตระหนักคือการถอนกำลังออกจากพื้นที่จะทำให้แหล่งข่าวสลายหรือโดนสลายลงได้

1.7.2 ด้านการปฏิบัติการทางจิตวิทยา คือ เมื่อทุกหน่วยได้รับทราบข่าวอย่างเดียวกันแล้ว ต้องนำไปปฏิบัติการให้สอดคล้องกันเป็นเสียงเดียวกัน ทั้งโดยทางเอกสาร การประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนเข้าใจ เห็นด้วยในเหตุและผลข้อเท็จจริงต่างๆ ที่ถูกต้อง จำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญในงานนี้เข้ามาปฏิบัติการ ผลที่ต้องการคือให้ประชาชนสนับสนุนฝ่ายรัฐบาลเพื่อต่อสู้ด้านการเมืองจิตวิทยากับฝ่ายคอมมิวนิสต์ และต้องติดตามผลผู้ที่ได้รับการปรับเปลี่ยนทัศนคติให้ถูกต้องแล้วว่าสามารถขยายผลในพื้นที่ที่กลับไปและอยู่ร่วมกับประชาชนได้อย่างปกติสุขหรือไม่

1.7.3 ด้านการพัฒนา คือ การพัฒนาต้องควบคู่ไปกับการให้ความปลอดภัย การข่าว และการปฏิบัติการจิตวิทยา ต้องเป็นที่พึงของประชาชนในการร้องขอความช่วยเหลือ ร้องเรียนหรือร้องทุกข์ไปยังฝ่ายบ้านเมือง มิฉะนั้นประชาชนจะหันไปพึ่งแหล่งปากเสียงอื่น ๆ อันไม่เกิดผลดีแก่ฝ่ายเรา ต้องเข้าถึงพื้นที่ที่จะปฏิบัติการได้ และต้องยึดพื้นที่สำคัญให้ได้อย่างแท้จริง มิฉะนั้นการพัฒนาที่จะตามมาจะไม่สามารถดำเนินการได้ เมื่อเข้าถึงที่หมายได้แล้วต้องยึดครองพื้นที่ไว้และพัฒนาพื้นที่นั้นอย่างต่อเนื่องต่อไป ต้องครอบครองพื้นที่อันเป็นจุดศูนย์กลางหรือจุดยุทธศาสตร์ของข่ายงาน สามารถขยายผลออกไปได้หลายทิศทาง ต้องวางประชาชนฝ่ายเราไว้ในพื้นที่ เพื่อเป็นกำลังสนับสนุนฝ่ายเรา และพัฒนามวลชนเหล่านี้ให้เข้มแข็ง ช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อนทำให้ประชาชนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข ดำเนินนโยบายสร้างความต่อเนื่องในการจัดการกับปัญหาในพื้นที่ กำจัดอิทธิพลครอบงำที่มีต่อประชาชนในพื้นที่ให้หมดไป ปลดปล่อยประชาชนให้ใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข

1.7.4 ด้านวิธีการทำลาย ผกค. ในหมู่บ้าน ด้วยการตัดการส่งกำลังบำรุงเข้า โจมตีที่หมายขนาดใหญ่พร้อมกันทุกจุด ตัดการติดต่อระหว่างคอมมิวนิสต์ในพื้นที่และนอกพื้นที่ จัดระบบการเรียกร้อยให้เข้ามอตัว และใช้ ผกค.ที่มอตัวมาทำ ปจว. ในพื้นที่นั้น

1.7.5 สิ่งที่จะต้องไม่ปฏิบัติ คือ การใช้ถ้อยคำที่ไม่เหมาะสม คำหยาบคาย ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ตอบโต้ฝ่ายตรงข้าม ไม่สร้างความคาดหวังให้ประชาชนแล้วไม่ปฏิบัติ ให้เป็นจริง กำลังที่เข้าปฏิบัติการต้องมีการสับเปลี่ยนฟื้นฟูตามวาระ อย่าใช้ชาวบ้านในพื้นที่อย่างขาด เป้าหมายที่ชัดเจน ไม่จับฝ่ายตรงข้ามมาทั้ง ๆ เมื่อไม่มีหลักฐานที่ชัดเจนว่ากระทำความผิด เป็นต้น

บทบาทที่มีแนวโน้มลดลง : ยุคหลังสงครามเย็นไปสู่ความมั่นคงใหม่

บทบาทของ กอ.รมน. หลังการสิ้นสุดสลายไปของภัยคุกคามคอมมิวนิสต์มีแนวโน้มลดลง จนกระทั่งสิ้นยุคสงครามเย็นในปี 2532 สถานการณ์ความมั่นคงระหว่างประเทศมีทิศทางแนวโน้ม ที่แจ่มใสขึ้น ทั้งในระดับโลกและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศกลุ่มสมาชิกอาเซียนมีความ ร่วมมือกันสูงขึ้นตามลำดับ ประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ เข้าอยู่ในระบบความร่วมมือต่าง ๆ มุมมองด้าน ความมั่นคงเปลี่ยนแปลงไปจากที่เป็นประเด็นทางความมั่นคงแบบเก่าคือ เรื่องความขัดแย้งทาง อำนาจ การทหาร ไปสู่ความมั่นคงของมนุษย์ที่หลากหลายหรือที่เรียกว่า "ความมั่นคงแบบใหม่" ดังที่ได้สำรวจมาเสียดังต่อไปนี้

1. ความมั่นคงยุคหลังสงครามเย็น : ช่วงปี พ.ศ. 2530-2550

1.1 สภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงภายนอกประเทศ : ภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก

ในช่วงหลังสงครามเย็นสภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ในเอเชีย - แปซิฟิก มีความเปลี่ยนแปลงไปจากยุคสงครามเย็นเป็นอย่างมาก นักวิเคราะห์ความมั่นคงหลายท่าน ได้วิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อความมั่นคงที่เปลี่ยนไป ซึ่งโดยส่วนใหญ่ เห็นว่าช่วงหลังสงครามเย็น เกิดช่วงที่เรียกว่า “ความซับซ้อนและไม่แน่นอน” โดยเฉพาะบทบาทของ มหาอำนาจทั้งเก่าและใหม่ ปัญหาภายในประเทศเป็นเรื่องของท้องถิ่น อย่างเช่น จูลซีฟ ชินวรร์โณ (Chinwanno, 1994) วิเคราะห์ว่า โลกในยุคสองขั้วอำนาจหมดไป และเข้าสู่ยุคพหุอำนาจ ที่ไม่สามารถระบุรูปแบบได้อย่างชัดเจน แต่แนวโน้มที่เป็นนัยสำคัญสามารถบ่งชี้ได้บ้างมีอยู่ 4 ประการ คือ 1. การลดลงของอิทธิพลของมหาอำนาจเก่าคือ สหรัฐฯ และโซเวียตในภูมิภาค 2. การปรากฏตัวขึ้นของมหาอำนาจใหม่คือจีนและญี่ปุ่น ที่ดูเหมือนว่าจะเข้ามาแทนที่สุญญากาศ ทางอำนาจที่เกิดจากการลดบทบาทของมหาอำนาจเดิม เริ่มจากการที่ญี่ปุ่นซึ่งมีความมั่งคั่ง ทางเศรษฐกิจเริ่มเข้ามามีบทบาทในการจัดการเจรจาเพื่อหาข้อยุติทางการเมืองของปัญหากัมพูชา จีน ซึ่งประสบความสำเร็จด้านเศรษฐกิจโดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นของการเติบโตทางเศรษฐกิจ ในทศวรรษ 1980 สร้างกองทัพสมัยใหม่ เพิ่มงบประมาณด้านการป้องกันประเทศ การเพิ่มขึ้นของ พลังอำนาจของจีนดังกล่าว ผนวกกับการอ้างสิทธิ์ของจีนในทะเลจีนใต้ ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง ของประเทศในเอเชีย - แปซิฟิก 3. กองทัพในภูมิภาคพัฒนาแสนยานุภาพทางทหารมากขึ้น โดยเพิ่ม งบประมาณด้านการป้องกันประเทศ การพัฒนาขีดความสามารถด้านการทหารดังกล่าวย่อมสร้าง ความรู้สึกของการคุกคามซึ่งกันและกันในภูมิภาคด้วย และ 4. การเปลี่ยนแปลงของลักษณะ

ความขัดแย้งในภูมิภาค จากความขัดแย้งทางด้านอุดมการณ์ทางการเมืองและชาตินิยมที่ต่อสู้เพื่อเอกราชของประเทศ มาเป็นความขัดแย้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ทำให้เห็นแนวโน้มของความขัดแย้งเปลี่ยนเป็นระดับภูมิภาค มากกว่าที่จะเป็นความขัดแย้งระหว่างประเทศ โดยเฉพาะวิกฤตการณ์การพิพาทเรื่องอำนาจอธิปไตยเหนือเขตแดนนอกชายฝั่งในทะเลจีนใต้ เขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเล (EEZ) แหล่งพลังงาน และการประมง ยาฮูดา (Yahuda, 1996 : 255 - 257) เห็นว่า ในช่วงต้นของยุคหลังสงครามเย็นนี้ แม้ว่านักวิชาการจะมีความรู้สึกถึงความไม่แน่นอนที่จะตัดสินว่าสถานการณ์ของโลกจะเป็นอย่างไรแต่เขาเห็นว่า มีแนวโน้มที่สามารถชี้ให้เห็นได้ถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก อันจะส่งผลกระทบต่อภูมิภาคหลังอยู่ 5 ประการ คือ 1. เกิดการปรับเปลี่ยนตำแหน่งทางอำนาจกันใหม่ของประเทศมหาอำนาจในภูมิภาค (major power) โดยเฉพาะจีน เป็นช่วงเวลาที่จีนปลอดจากภัยคุกคามทางทหารใน 150 ปีที่ผ่านมา และการสร้างความทันสมัยของจีนทำให้เห็นถึงการก้าวขึ้นมาเป็นอำนาจและทัศนะที่ทางยุทธศาสตร์อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนตั้งแต่ปี 1945 ญี่ปุ่นเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีพลังอำนาจทางเศรษฐกิจ แต่ก็ยังไม่มีพลังอำนาจทางการเมือง อย่างไรก็ตาม เกมการเมืองในภูมิภาคนี้ก็ขึ้นอยู่กับสหรัฐฯว่าจะปรับท่าทีของตนอย่างไร 2. การจบลงของโลกสองขั้วอำนาจ ทำให้สมดุลแห่งยุทธศาสตร์ที่เป็นศูนย์กลางนั้นแตกกระจายออกไปด้วยตัวของมันเอง จากเดิมที่ความขัดแย้งของภูมิภาคและอนุภูมิภาคจะต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับมหาอำนาจทั้งสอง กลับกลายเป็นปัญหาของท้องถิ่นหรือของภูมิภาคเอง (localize conflicts) แม้ว่าปัญหาเรื่องนิวเคลียร์ในเกาหลีเหนือยังเป็นประเด็นที่มหาอำนาจต้องเกี่ยวข้องอยู่ก็ตาม แต่หลังสงครามเย็นบริบทของความขัดแย้งถูกเปลี่ยนไปอย่างมาก 3. ประเทศในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกจัดตั้งกลไกพหุภาคีขึ้นเพื่อใช้เป็นที่ปรึกษาหารือกันทางด้านเศรษฐกิจคือ APEC ในปี 1989 และการปรึกษาหารือด้านการเมืองและความมั่นคงคือ ARF ในปี 1993 ซึ่งต้องยอมรับว่าญี่ปุ่นเป็นผู้ริเริ่มความคิดนี้ และได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐฯ แต่จีนมีความกังวล 4. สถานการณ์การเผชิญหน้าทางอำนาจในยุโรปจบลงไปด้วยดี แต่ในเอเชีย-แปซิฟิกไม่เป็นเช่นนั้น ความขัดแย้งเช่นเดียวกับสงครามเย็นยังคงมีอยู่ระหว่างความสัมพันธ์ของสหรัฐฯกับจีน และ 5. การที่จีนพุ่งขึ้นมาเป็นอำนาจในภูมิภาค ทำให้เกิดความไม่แน่นอนว่าจีนจะประพฤติเช่นไรในบทบาทใหม่ โดยเฉพาะในการอ้างเรื่องอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดน อย่างเช่น ฮองกง อีกประการหนึ่งคือ การที่ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคหันไปสัมพันธ์กับจีนอย่างกระตือรือร้นมากขึ้น จะเห็นได้จากทั้งเวทีการประชุม APEC และ ARF ซึ่งทำให้ต้องกังวลว่าจะประนีประนอมกับจีนอย่างไร เพราะจีนใหม่มีทั้งพลังอำนาจทางเศรษฐกิจและการทหารที่ทันสมัย ดังนั้นเสถียรภาพทางการเมืองไม่อาจมองอย่างผิวเผินได้อีกต่อไป

จะเห็นได้ว่า ลัทธิคอมมิวนิสต์ไม่ใช่ปัญหาความมั่นคงอีกต่อไป แต่ปัญหาความมั่นคงกลับไปเด่นชัดในเรื่องการแข่งขันทางเศรษฐกิจ การเมืองประชาธิปไตย และสังคมจิตวิทยา เป็นประเด็นหลักของกระแสการเปลี่ยนแปลง ซึ่งประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่างปรับตัวเข้าสู่สภาพแวดล้อมใหม่นี้ ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้เพิ่มการพัฒนาความร่วมมือกันให้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว (दनัยวัฒน์ รุ่งอุทัย, 2558 : 207-209) มีเวทีการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum : ARF) ได้เกิดขึ้นจากการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 4 เกิด “ปฏิญญาสิงคโปร์”

(Singapore Declaration) ในปฏิญญาฯ นี้ ได้ประเมินผลความร่วมมือของอาเซียนในรอบ 25 ปีที่ผ่านมาว่าประสบความสำเร็จอย่างดี และเห็นว่าอาเซียนพร้อมแล้วที่จะยกระดับความร่วมมือให้สูงขึ้นในทุก ๆ ด้าน โดยมีการประกาศเจตจำนงและความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงว่า “อาเซียนจะหาช่องทางในการเกี่ยวข้องกับรัฐสมาชิกในพื้นที่ใหม่ของการร่วมมือ และจะให้ความสัมพันธ์กับประเทศในอินโดจีนที่ใกล้ชิดมากขึ้นบนพื้นฐานของมิตรภาพความร่วมมือกัน เมื่อสถานการณ์ในภูมิภาคสงบลง” ในการประชุมสุดยอดอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการครั้งที่ 2 ในปี 1997 ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ผู้นำอาเซียนได้พิจารณาถึงแนวทางที่ควรจะเป็นของอาเซียนในศตวรรษที่ 21 ได้กำหนดวิสัยทัศน์อาเซียน 2020 ความชัดเจนของวิสัยทัศน์ใหม่ของความร่วมมือด้านความมั่นคงในการสร้างประชาคมความมั่นคงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและชัดเจนที่สุด

1.2 สภาพแวดล้อมความมั่นคงภายในประเทศ

ในช่วงหลังสงครามเย็นถึง พ.ศ. 2550 นั้น สถานการณ์ทางการเมืองภายในประเทศเป็นประเด็นที่กระทบความมั่นคงภายในเป็นหลัก ในขณะที่ความมั่นคงระหว่างประเทศมีทิศทางที่สร้างสรรค์ ใช้การเจรจาเพื่อยุติความขัดแย้ง ประเทศต่างๆ ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาเศรษฐกิจ และประเทศต่าง ๆ เห็นว่า สิ่งที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการยกระดับความกินดีอยู่ดีของประชาชนของตนคือ การยึดอุดมการณ์หรืออุดมมุ่งหมายทางยุทธศาสตร์อย่างเคร่งครัด เป็นโลกที่ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมทางการเมือง รัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศในช่วงหลังสงครามเย็นต่างให้ความสำคัญความร่วมมือระหว่างประเทศ และค่านิยมทางการเมืองใหม่ๆ นโยบายผลักดันพัฒนาด้านเศรษฐกิจ กับอย่างไรก็ตาม สถานการณ์ทางการเมืองภายในประเทศกลับมีทิศทางที่อ่อนไหว ประเทศไทยอยู่ในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเมืองภายในประเทศ มีรัฐบาลเข้าบริหารประเทศหลายรัฐบาลและอยู่บริหารประเทศเพียงช่วงสั้นๆ เริ่มจากรัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศต่อจากรัฐบาล พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ คือ รัฐบาล พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ, เกิดการรัฐประหารเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2534 โดย พล.สุนทร คงสมพงษ์ จัดตั้งรัฐบาลนาย อานันท์ ปันยารชุน, รัฐบาล พล.อ.สุจินดา คราประยูร, รัฐบาลนาย อานันท์ ปันยารชุน (ครั้งที่ 2), รัฐบาลนายชวน หลีกภัย, รัฐบาลนายบรรหาร ศิลปะอาชา, รัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ, รัฐบาลนาย ชวน หลีกภัย, รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร, และการรัฐประหารเมื่อ 19 กันยายน 2549 โดย พล.อ.สนธิ บุญยทิพย์ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข, คปค.) เกิดรัฐบาล พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์

1.2.1 รัฐบาลพลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ ดำเนินนโยบายเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ 3 ประการ คือ ประการแรก การสร้างความมั่นคงของชาติด้วยการหันหน้าเข้าหาทุกประเทศที่ต้องการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศไทย ประการที่สอง ต้องมีการดำเนินการทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันหลากหลายรอบด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องเร่งรัดพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน อาเซียน ควบคู่ไปกับการใกล้ชิดกับอินเดียและอยู่ร่วมกันโดยสันติกับประเทศอินโดจีน ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะต้องเป็นภูมิภาคที่ไร้รอยร้าว หรือความแตกแยก ประการที่สาม คือ การรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับสหรัฐฯ เพื่อให้ก้าวไปด้วยกันอย่างดีในศตวรรษที่ 21 และในอีกวาระหนึ่งของปลายยุคสงครามเย็นพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้กล่าวถึงนโยบายต่างประเทศที่ไทยจะต้องดำเนินการต่อไปในบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลง

ไปสู่การพึ่งพาทางเศรษฐกิจจะหว้งกันมากขึ้น 3 ประการคือ การพัฒนาความสัมพันธ์อันใกล้ชิด และสร้างสรรค์มากขึ้นกับเพื่อนบ้านต่างอุดมการณ์ เพื่อเป็นหลักประกันที่จะทำให้สายใยแห่งสันติภาพในภูมิภาคนี้เข้มแข็งมากขึ้น ประการที่สอง คือ ประเทศไทยต้องเตรียมพร้อมให้มากยิ่งขึ้นในการจัดการความสัมพันธ์กับมิตรประเทศในโลกอุตสาหกรรม และประการที่สาม คือ การเร่งรัดสร้างความร่วมมือกับประเทศอาเซียนเพื่อร่วมกันปกป้องและเพิ่มพูนผลประโยชน์ของตน ให้มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐและระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนเพื่อให้การดำเนินนโยบายมีประสิทธิภาพและเอกภาพมากยิ่งขึ้นรัฐบาลจะเคารพความตกลงที่ทำไว้กับต่างประเทศ ทั้งจะส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามหลักการของกฎบัตรสหประชาชาติและปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ในยุคพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้มีการเปลี่ยนแปลงมุมมองปัญหาภูมิพหุชาไปจากเดิม โดยเห็นว่าวิธีการกดดันเวียดนามไม่ได้ผล เพราะเท่ากับยังทำให้เวียดนามพึ่งพิงโซเวียตมากขึ้น ก่อให้เกิดการแทรกแซงของโซเวียต เกิดการเผชิญหน้าระหว่างโซเวียตและจีนในภูมิภาคนี้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม นโยบายของ “บ้านพิษณุโลก” ก็ไม่เป็นที่ยอมรับของฝ่ายความมั่นคงเดิม

1.2.2 รัฐบาลนายชวน หลีกภัย เป็นรัฐบาลในยุคหลังสงครามเย็น ได้พัฒนาความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงระหว่างกันมากขึ้น เนื่องจากสถานการณ์ด้านการเมืองและความมั่นคงเปิดโอกาสให้ประเทศต่างๆ สามารถมีนโยบายที่เสรีได้มากขึ้น รัฐบาลนายชวน หลีกภัย (ตุลาคม พ.ศ. 2535 - 2536) ซึ่งมี น.ต.ประสงค์ สุ่นศิริ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ นโยบายความมั่นคงให้ความสำคัญกับหลักการในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งยึดถือตามสนธิสัญญาและข้อตกลงระหว่างประเทศ รวมทั้งกฎบัตรสหประชาชาติ และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน การที่รัฐบาลชุดปัจจุบันซึ่งอยู่ในยุคที่องค์การสหประชาชาติมีบทบาทแข่งขันยิ่งขึ้นในการรักษาสันติภาพของโลกเนื่องจากได้รับความร่วมมือมากขึ้นจากบรรดามหาอำนาจในยุคหลังสงครามเย็น และหลักสิทธิมนุษยชนได้รับการปกป้องอย่างสูงภายใต้ “ระเบียบโลกใหม่” เคารพต่อหลักการ และกติกาสากล อันเป็นที่ยอมรับของประชาคมโลก รัฐบาลนายชวน หลีกภัย ตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดในตอนปลายปีแรกของการบริหารประเทศ ก็เพราะหวังในเป้าหมายทางเศรษฐกิจมากกว่าเป้าหมายอื่นๆ โดยประเด็นทางด้านการเมืองความมั่นคงในยุครัฐบาลชวน หลีกภัยคือ การเข้าเป็นสมาชิกไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดซึ่งมีสมาชิกถึง 110 ประเทศ ไทยได้เข้าเป็นสมาชิกอย่างสมบูรณ์ในกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด (Non-Aligned Movement หรือ NAM) โดยการรับรองของที่ประชุมระดับรัฐมนตรีของกลุ่มนี้ ณ กรุงนิวยอร์ก เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2536 ซึ่งการเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดนี้ ในสมัยรัฐบาลอานันท์ ปันยารชุน ไทยได้เข้าเป็นผู้สังเกตการณ์ของ NAM เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.2535 ต่อมาได้ส่งนายอาสา สารสิน รัฐมนตรีต่างประเทศเข้าร่วมการประชุมสุดยอดครั้งที่ 10 ของกลุ่มนี้ ณ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย เมื่อนายชวน หลีกภัย เดินทางไปเยือนอินโดนีเซียในเดือนเมษายน พ.ศ.2536 ได้แจ้งความประสงค์ต่อประธานาธิบดีซูฮาร์โต ซึ่งเป็นประธานของกลุ่มว่า ไทยต้องการสมัครเป็นสมาชิกโดยสมบูรณ์ของกลุ่ม และในเดือนต่อมากระทรวงการต่างประเทศได้มีหนังสือถึงรัฐมนตรีต่างประเทศอินโดนีเซีย เพื่อขอสมัครเป็นสมาชิกอย่างเป็นทางการ จะเห็นได้ว่า นโยบายต่างประเทศไทยในสมัยรัฐบาล ชวน หลีกภัย ได้ขยายมิติทางด้านการเมืองความมั่นคงระหว่างประเทศออกไป รัฐบาลชุดนี้ได้เพิ่มบทบาทของประเทศในเวทีโลก โดยการให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมกระบวนการสร้าง

สันติภาพ และฟื้นฟูประเทศกัมพูชา นอกจากนั้นบทบาทที่สร้างสรรค์และโดดเด่นของไทยในการส่งเสริมสันติภาพของโลกโดยทั่วไป (เรื่องเดียวกัน น. 281 - 284)

1.2.3 รัฐบาลพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ในปี 2539-2540 นายประจวบ ไซยสาสน์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศกล่าวถึงการกำหนดนโยบายความมั่นคงของไทยในยุคหลังสงครามเย็นสู่ยุคโลกาภิวัตน์ว่า “...การกำหนดนโยบายความมั่นคงของชาติไม่ว่าในยุคหรือสมัยใดจะต้องคำนึงถึงสถานการณ์ภายในและสถานการณ์ภายนอกควบคู่กันไป ซึ่งจากยุคสงครามเย็นมาสู่ยุคหลังสงครามเย็น สถานการณ์ภายในประเทศของไทยเองก็ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ส่วนสถานการณ์ระหว่างประเทศก็ได้เปลี่ยนรูปแบบอย่างที่ไม่เคยมีใครคาดมาก่อนว่าจะเป็นไปได้” โดยได้วิเคราะห์สถานการณ์ในขณะนั้นว่า สถานการณ์ภายในของไทยในแง่สถานะทางการเมือง รัฐบาลไทยในช่วงหลังสงครามเย็นไม่มีข้อกังวลด้านปัญหาการแทรกซึมของลัทธิคอมมิวนิสต์ และได้พยายามพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยมีความพยายามที่จะปรับปรุงแก้ไขรัฐธรรมนูญให้มีความเป็นประชาธิปไตย สำหรับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ระหว่างประเทศในยุคนั้นวิเคราะห์ว่ามีดังนี้ (เรื่องเดียวกัน น. 285-291)

1.2.3.1 หลังจากการล่มสลายของสหภาพโซเวียต และการสิ้นสุดของสงครามเย็น ภัยคุกคามของลัทธิคอมมิวนิสต์หมดไป ซึ่งหมายความว่า “กำแพงแห่งลัทธิอุดมการณ์” ซึ่งเคยเป็นตัวกำหนดใครคือมิตร ใครคือศัตรูก็ได้ถูกทำลายไป

1.2.3.2 ทั่วโลกได้หันมาให้ความสนใจต่อการพัฒนาความเจริญทางเศรษฐกิจ ความอยู่ดีกินดีของประชาชน เศรษฐกิจกลายเป็นปัจจัยนำในการกำหนดและการดำเนินนโยบายต่างประเทศของประเทศต่างๆ ในยุคนี้ซึ่งได้นำไปสู่การแข่งขันและความขัดแย้งทางการค้าระหว่างประเทศต่างๆ มากขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน การแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศได้เป็นแรงกระตุ้นให้มีการรวมกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศภูมิภาคต่างๆ เช่นกัน อาทิ ในยุโรปมีการพัฒนาจากกลุ่มประชาคมยุโรปไปเป็นสหภาพยุโรป ในภูมิภาคอเมริกาเหนือมีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีในภูมิภาคอเมริกาเหนือหรือ NAFTA สำหรับในภูมิภาคเอเชียที่สำคัญคือการจัดตั้งกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเอเชียแปซิฟิก หรือ APEC และการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน หรือ AFTA

1.2.3.3 ประเทศต่างๆ ได้หันมาให้ความสนใจกับประเด็นที่เป็นปัญหาข้ามชาติที่ไม่ใช่เป็นเรื่องของประเทศใดเพียงประเทศหนึ่ง และไม่ใช่ว่าเรื่องของประเทศเพียงประเทศเดียวจะสามารถแก้ไขได้ แต่เป็นเรื่องที่ทุกประเทศจะต้องร่วมมือกันแก้ไข ประเด็นปัญหาเหล่านี้มีอาทิ การแพร่ระบาดของยาเสพติด ปัญหาผู้ก่อการร้าย โรคเอดส์ ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และปัญหาแรงงานข้ามชาติ ซึ่งปัญหาเหล่านี้มิได้มีแหล่งกำเนิดมาจากประเทศใดประเทศหนึ่ง ส่วนใหญ่เป็นการกระทำของขบวนการข้ามชาติ ซึ่งการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศต่างๆ

1.2.3.4 การส่งเสริมความมั่นคงในกรอบอาเซียน เพราะการจัดตั้งอาเซียนมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไม่ให้เกิดความแบ่งแยกในภูมิภาคนี้ และที่สำคัญ เป็นการรวมตัวกันเพื่อให้ประชาคมโลกให้ความสนใจและรวมเสียงกันเพื่อสร้างอำนาจต่อรองในเวทีระหว่างประเทศ ดังที่เห็นได้จากกรณี

การแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ มีความต้องการให้อาเซียนมุ่งไปสู่การจัดตั้งอาเซียน 10 ประเทศ โดยจะรับ กัมพูชา ลาว และพม่า เข้าเป็นสมาชิกพร้อมกัน นอกจากนี้จะเป็นการเสริมสร้างความมั่นคง และเสถียรภาพในภูมิภาคแล้ว ยังจะเป็นการสร้างความแข็งแกร่งให้กับอาเซียนในการปกป้องผลประโยชน์ร่วมกันทางการเมืองและเศรษฐกิจ

1.2.3.5 การส่งเสริมความมั่นคงร่วมกันกับประเทศเพื่อนบ้านที่มี พรมแดนติดต่อกับไทย ซึ่งได้แก่ ลาว กัมพูชา มาเลเซีย และพม่า นั้น ถือว่าเป็นนโยบายที่รัฐบาลไทย ให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก เพราะเราเห็นว่า หากประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้มีปัญหาภายในหรือ ขาดเสถียรภาพและความมั่นคง ย่อมส่งผลกระทบต่อประเทศไทยทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อม ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน เช่น กรณีการสู้รบในพม่าและกัมพูชา ได้ส่งผลให้ผู้อพยพและผู้ลี้ภัยจำนวนมาก หลั่งไหลเข้าสู่ประเทศไทย ทำให้ไทยต้องรับภาระในการให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรม ต่างๆ ซึ่งนอกจากจะต้องอาศัยงบประมาณจำนวนมากเพื่อจัดหาปัจจัยที่จำเป็นให้กับผู้อพยพ เหล่านี้แล้ว รัฐบาลไทยยังจะต้องจัดตั้งศูนย์อพยพและจัดบุคลากรไปควบคุมดูแลศูนย์เหล่านี้ นอกจากนี้ ความเป็นอยู่ของประชาชนไทยในบริเวณชายแดนก็ได้รับผลกระทบต่อความเป็นอยู่และ การดำรงชีพ ด้วยเหตุดังกล่าวเพื่อเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงของไทย รัฐบาลจึงได้มีแนวนโยบาย ต่อประเทศเพื่อนบ้านที่สำคัญคือ การส่งเสริมความมั่นคงของประเทศเพื่อนบ้าน โดยถือว่าความมั่นคง ของประเทศเพื่อนบ้านคือความมั่นคงของไทยด้วย โดยจะไม่ไปก้าวล่วงหรือแทรกแซงในกิจการ ของภายในของประเทศเหล่านี้ ในขณะที่เดียวกันไทยก็พยายามให้ความช่วยเหลือในการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น ซึ่งจะเป็น การเสริมสร้างความมั่นคงภายในของประเทศเพื่อนบ้านโดยตรง การพยายามแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่มีอยู่ กับประเทศเพื่อนบ้านให้บรรลุผลโดยเร็ว เพื่อสร้างบรรยากาศในความสัมพันธ์อันดี เป็นผลทำให้มีการ ขยายความร่วมมือกันมากขึ้น อาทิ ปัญหาเขตแดน ปัญหาชายแดน การขยายความสัมพันธ์และ ความร่วมมือทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมกับประเทศเพื่อนบ้านโดยยึดหลักการของ ความเท่าเทียมกันและเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน

นายประจวบ ไชยสาส์น ได้สรุปแนวนโยบายต่างประเทศเพื่อส่งเสริม ความมั่นคงของชาติในมิติต่างๆ ของ comprehensive security ในยุคโลกาภิวัตน์ ดังนั้น จะเห็นได้ ว่าภารกิจของกระทรวงการต่างประเทศในยุคนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสริมความมั่นคงในหลายๆ ด้าน ความมั่นคงของชาติ หมายถึงทั้งความมั่นคงระหว่างประเทศและความมั่นคงภายใน ซึ่งภารกิจของ กระทรวงการต่างประเทศคือกระทำทุกวิถีทางเพื่อเสริมสร้างสถานการณ์ระหว่างประเทศที่จะเกื้อกูล ต่อผลประโยชน์ของไทยให้มากที่สุด แต่ขณะเดียวกัน เราจะต้องให้ความสำคัญต่อสถานการณ์ภายใน บ้านของเราเองด้วย โดยร่วมกันเสริมสร้างให้การเมืองของเรามีความมั่นคง และมีความก้าวหน้าสู่ ประชาธิปไตย

1.2.4 รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศเชิงรุก สร้างบทบาทที่โดดเด่นของประเทศไทยในเวทีการระหว่างประเทศที่ก้าวไกลออกไปกว่า ความร่วมมือในอาเซียน โดยมีนายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ซึ่ง นายสุรเกียรติ์ฯ เคยเป็นหนึ่งในทีมที่ปรึกษาบ้านพิษณุโลกของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ด้วย กระทรวงการต่างประเทศนี้ เป็นกระทรวงที่นายกฯ ทักษิณฯ ให้ความสำคัญมาก โดยได้แต่งตั้งทีม

ที่ปรึกษาเกี่ยวกับการต่างประเทศหลายตำแหน่งคือ นายพันศักดิ์ วิญญรัตน์ ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี ด้านการต่างประเทศ ซึ่งนายพันศักดิ์ฯ เคยเป็นประธานที่ปรึกษา “บ้านพิษณุโลก” ของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มาก่อน และมีนายภราดา เณรบำรุง ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีฝ่ายข้าราชการประจำ ด้านการประสานกิจการระหว่างประเทศ สำหรับที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอีก 18 คน ซึ่งล้วนแต่เป็นผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ นายทหารชั้นสูง อย่างเช่น นายกันตธีร์ ศุภมงคล รศ.ดร.ไชยวัฒน์ คำชู รศ.ดร.สุรชาติ บำรุงสุข พล.อ.มงคล อัมพร พิสิษฐ์ เป็นต้น นโยบายการต่างประเทศที่โดดเด่นออกไปจากรัฐบาลนายชวน หลีกภัย คือ นโยบายที่เรียกว่า “การทูตก้าวไปข้างหน้า” (forward engagement) เป็นการทูตที่ยืนยันการก้าวไปสู่อนาคตโดยไม่ลืมอดีตและเป็นการทูตเชิงรุก การจัดตั้งเวทีความร่วมมือเอเชีย Asia Cooperation Dialogue (ACD) เป็นเวทีสำหรับแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้นำชาติต่างๆ ในเอเชียอย่างสร้างสรรค์ในประเด็นเกี่ยวข้องกับเอเชีย เป้าหมายที่สำคัญประการหนึ่งของ ACD คือ พันธบัตรเอเชีย สำหรับยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง หรือ ACMECS เป็นการสร้างความร่วมมือในกิจกรรมทุก ๆ ด้านในกลุ่ม 5 ประเทศคือ พม่า ลาว กัมพูชา ไทย และเวียดนาม

1.2.5 รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก คือการสร้างเชื่อมั่นและกระตุ้นเศรษฐกิจในภาพรวม เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นแก่ภาคประชาชนและเอกชนในการลงทุนและการบริโภค เร่งสร้างความเชื่อมั่นของประเทศไทยในสายตาของชาวโลก จะให้ความสำคัญต่อกรอบความร่วมมืออาเซียนเป็นลำดับแรก สำหรับนโยบายความมั่นคงของรัฐ รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ กล่าวถึงการปกป้องและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศให้มีความพร้อมในการรักษาเอกราช อธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดน รวมทั้งการคุ้มครองผลประโยชน์ของชาติ โดยการเตรียมความพร้อมของกองทัพ การฝึกกำลังพลให้เกิดความชำนาญในการปฏิบัติการกิจ และการจัดงบประมาณให้สอดคล้องกับภารกิจของแต่ละเหล่าทัพ ตลอดจนจัดให้มีแผนการสำรองอาวุธและพลังงานเพื่อความมั่นคงสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้สามารถผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์ได้เอง พัฒนาคือความร่วมมือทางการทหารกับประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศอื่นๆ และส่งเสริมบทบาทในการรักษาสันติภาพของโลกภายใต้กรอบสหประชาชาติ เสริมสร้างสันติภาพของการอยู่ร่วมกันกับประเทศเพื่อนบ้าน มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยการเจรจาโดยสันติวิธี ให้ความสำคัญกับการสำรวจและการปักปันเขตแดนกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างถูกต้องตามข้อตกลงและสนธิสัญญาประสานงาน และร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่กระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน รวมทั้งเสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในบริเวณชายแดน แก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบไม่ให้มีผลกระทบต่อความมั่นคง โดยการปรับปรุงระบบการเข้าเมือง การจัดระเบียบชายแดน และการจัดระเบียบแรงงานต่างด้าว รวมทั้งการแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลที่ชัดเจนบนความสมดุลระหว่างการดูแลสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลกับการรักษาความมั่นคงของชาติ เสริมสร้างศักยภาพในการจัดการกับปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติ โดยให้ความสำคัญแก่การพัฒนาาระบบและกลไกต่างๆ ให้พร้อมที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติทุกรูปแบบ รวมทั้งพัฒนากฎหมาย และบังคับใช้กฎหมาย

ที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับนานาชาติ และส่งเสริมการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้กรอบสหประชาชาติ

1.3 นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2541 - 2544)

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2541 - 2544 ให้ความสำคัญกับปัจจัยแวดล้อมด้านความมั่นคง 7 ด้านคือ ด้านการเมืองภายในประเทศ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมจิตวิทยา ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการป้องกันประเทศ และด้านต่างประเทศ โดยความร่วมมือระหว่างประเทศนั้น ในด้านเศรษฐกิจมีส่วนหนึ่งกล่าวถึงความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน และเข้าร่วมกลุ่มเศรษฐกิจการค้าต่างๆ เพื่อสร้างบทบาท อำนาจต่อรอง ด้านการป้องกันประเทศ กล่าวถึง ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน องค์กรระหว่างประเทศ และองค์กร พัฒนาเอกชน (NGOs) ในการอนุรักษ์ การใช้ และการพัฒนาทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บนพื้นฐานความรับผิดชอบ และการมีผลประโยชน์ร่วมกัน การพัฒนาความร่วมมือทางทหารกับมิตรประเทศ และเสริมสร้างความ สัมพันธ์ทางทหารกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างใกล้ชิด ในทุกระดับ บนพื้นฐานของ การรักษาความมั่นคงปลอดภัยร่วมกัน รวมทั้งป้องกันมิให้กลุ่มต่อต้านรัฐบาล ประเทศเพื่อนบ้าน ใช้ประโยชน์จากดินแดนไทยในการต่อต้านรัฐบาลของตน ขจัดสาเหตุของความหวาดระแวงกับประเทศเพื่อนบ้าน เสริมสร้าง ความไว้วางใจระหว่างกัน ด้วยการพัฒนาความสัมพันธ์ทุกด้าน โดยเน้นการ สร้างความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม และความสัมพันธ์ระดับประชาชนกับประชาชน แก้ไขปัญหาที่ค้างค้ำ และปัญหาขัดแย้งที่อาจจะมีขึ้น ด้วยการใช้กลไกร่วมใน ระดับต่างๆ รวมทั้งสนับสนุนความปรองดองในประเทศเพื่อนบ้านเสริมสร้างความร่วมมือในกลุ่มประเทศอาเซียนให้มีเอกภาพ มีความ ผูกพันใกล้ชิดบนพื้นฐานของผลประโยชน์ร่วมกันและทัดเทียมกัน

1.4 นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2546 - 2549)

มาตรการส่วนใหญ่เป็นมุมมองภายในประเทศ โดยเฉพาะเรื่องทางด้านสังคม จิตวิทยา มุ่งเน้นไปที่ทรัพยากรมนุษย์เป็นหลัก ในส่วนที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน อาเซียน หรือประเทศอื่น ๆ มีน้อยมาก เช่น ในด้านเศรษฐกิจได้กล่าวถึงประเด็นปกติทั่วไป คือ การจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างระบบเศรษฐกิจภายในกับภายนอก ให้สามารถปรับตัวรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและเศรษฐกิจยุคใหม่ มีขีดความสามารถสูงในการเผชิญกับผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจภายนอกประเทศ และเสริมสร้างภาวะผู้นำของไทยในการสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับด้านความมั่นคงโดยตรง ยังเป็นการระบุแนวคิดแบบทั่วไป กล่าวคือ การจัดเตรียมและพัฒนากองทัพอย่างเป็นระบบ ทันสมัย มีโครงสร้างกำลังกองทัพที่เหมาะสมมีความพร้อมรบ และมีขีดความสามารถที่จะทำการรบได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุกระดับ ของสถานการณ์ที่กระทบต่อผลประโยชน์ของชาติ พัฒนาความร่วมมือทางทหาร และความเข้าใจอันดี กับกองทัพของประเทศเพื่อนบ้านและกลุ่มอาเซียนอย่างใกล้ชิดในทุกระดับ บนพื้นฐานของการรักษาผลประโยชน์ร่วมกัน โดยสอดคล้องกับนโยบายต่างประเทศ รวมทั้งสนับสนุนภารกิจในการรักษา สันติภาพในภูมิภาคและของโลกภายใต้กรอบของสหประชาชาติ ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหา การก่อการร้ายทุกรูปแบบ พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับนานาชาติในการป้องกันและต่อต้าน การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ โดยให้ความสำคัญในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งในรูปทวิภาคีและพหุภาคี และเพิ่มระดับความร่วมมือทางด้านการข่าว การแลกเปลี่ยนข้อมูล

ข่าวสาร การจัดตั้งช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน รวมทั้งการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ความสัมพันธ์กับนานาชาติประเทศอย่างมีเอกภาพ สนับสนุนและให้ความร่วมมือกับสหประชาชาติ และดำเนินการความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจอย่างรอบคอบและมีเป้าหมายที่ชัดเจนมีความสัมพันธ์กับทุกมหาอำนาจ หลีกเลี่ยงการเข้าไปผูกพันกับมหาอำนาจได้อย่างเต็มตัว โดยเลือกโอกาส เวที และ ประเด็นในการแสดงบทบาทที่เหมาะสมบนพื้นฐานของผลประโยชน์ของชาติ

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติพ.ศ. 2546 - 2549 เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญ ในการปรับจุดเน้นการรักษาความมั่นคงของชาติที่ให้ความสำคัญเพิ่มขึ้นกับมิติ “ความมั่นคงของประชาชน” โดยวางน้ำหนักกับ “การสร้างการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกันของทุกภาคส่วน” “การจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี” การยอมรับให้เกียรติในคุณค่าของความเห็นที่แตกต่าง และการปกป้องวิถีชีวิตของประชาชน การแจ้งเตือนภัยล่วงหน้าที่มีประสิทธิภาพ การเตรียมพร้อมกับการเผชิญเหตุการณ์ และภัยพิบัติที่เป็นวิกฤติของชาติ การมีประเทศเพื่อนบ้านที่ไม่เป็นศัตรู มีความจริงใจและไว้วางใจกัน การสร้างดุลยภาพความสัมพันธ์ในระบบความร่วมมือระหว่างประเทศ และป้องกันการแทรกแซงแสวงประโยชน์ที่กระทบต่อความมั่นคงภายในประเทศ ผลการดำเนินการเพื่อรักษาความมั่นคงของชาติในระยะของนโยบายความมั่นคงแห่งชาติพ.ศ. 2546 - 2549 พบว่า สถานการณ์ปัญหาความมั่นคงคลี่คลายไปตามเป้าหมายของนโยบาย ประเทศไทยมีความร่วมมือที่ใกล้ชิดกับนานาชาติโดยมีกรอบข้อตกลงและกลไกความร่วมมือที่ชัดเจน สามารถสกัดกั้น ป้องปรามและป้องกันภัยคุกคามข้ามชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ความหวาดระแวงกับประเทศเพื่อนบ้านลดน้อยลงนำไปสู่การมีสภาพแวดล้อมที่เกื้อหนุนให้โครงการพัฒนาในกรอบความร่วมมือด้านต่างๆ กับประเทศเพื่อนบ้านและในภูมิภาคขับเคลื่อนได้อย่างต่อเนื่องกลไกความร่วมมือในระดับท้องถิ่น (เรื่องเดียวกัน น. 298-300)

1.5 ยุทธศาสตร์ความมั่นคงตามแนวชายแดน พ.ศ. 2548-2549

ยุทธศาสตร์ความมั่นคงตามแนวชายแดน พ.ศ. 2548-2549 มุ่งเน้นการเสริมสร้างศักยภาพคน ชุมชน และพื้นที่ บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในชาติ ยุทธศาสตร์นี้เกิดขึ้นจากการประเมินความท้าทายจากสภาพแวดล้อมทางความมั่นคงระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อกำหนดเป็นหนทางปฏิบัติใน 30 จังหวัดชายแดน และจังหวัดชายฝั่งทะเลและเกาะแก่ง 22 จังหวัดของไทย การประเมินผลดังกล่าวพบว่า ในเวลาดังกล่าว สถานการณ์ด้านภัยคุกคามจากประเทศเพื่อนบ้านโดยส่วนใหญ่คือ "ปัญหาความมั่นคงแบบใหม่" ได้แก่ ปัญหาแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย อาชญากรรมข้ามชาติ เช่น การค้ามนุษย์ โรคระบาด การลักลอบค้าของผิดกฎหมาย ยาเสพติด รวมทั้งปัญหาความมั่นคงแบบเดิม คือเรื่องเขตแดนของประเทศ เป็นหลัก ดังนั้น ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาจังหวัดชายแดนเหล่านี้จึงเป็นการพัฒนาคน พัฒนาชุมชน พัฒนาการบังคับใช้กฎหมาย และการร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเหล่านั้นในระดับท้องถิ่น

2. การปรับบทบาทของ กอ.รมน. ใหม่

จากการที่สถานการณ์ด้านความมั่นคงระหว่างประเทศมีทิศทางไปในทางการสร้างความร่วมมือระหว่างกัน คามแตกแยกทางความคิดเรื่องลัทธิอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ไปหายไป มาสู่การบริหารจัดการความมั่นคงแบบใหม่ ในปี พ.ศ. 2543 ในสมัยนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี จึงได้มีการออก "พระราชบัญญัติยกเลิกพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์

พ.ศ. 2495 " ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติยกเลิกพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2495, พระราชบัญญัติยกเลิกพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2495 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2512, ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 78 ลงวันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2515, คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 25 ลง 17 ตุลาคม พ.ศ. 2519 และพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2522 และได้ประกาศใช้คำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 187/2542 เรื่อง การจัดตั้งกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.)

เมื่อ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ใน พ.ศ.2545 คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ ตามคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 158/2545 ลงวันที่ 29 พฤษภาคม 2545 เรื่อง การจัดตั้งกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ตามที่สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเสนอ (ตุลิต เกรือไย, 2545: 13-20) กอ.รมน. นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ได้ออกคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 158/45 ลงวันที่ 29 พ.ศ. 2545 กำหนดให้ กอ.รมน. มีหน้าที่ในการนำนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงภายในและพื้นที่บริเวณชายแดน ที่กำหนดโดย สมช. ไปปฏิบัติ ในลักษณะอำนวยการ ประสานงาน และเสริมการปฏิบัติของส่วนราชการอื่น เพื่อให้ได้รับการพัฒนาเข้าสู่กรอบการปฏิบัติราชการของทุกส่วนราชการตามปกติอย่างถาวร นอกจากภารกิจดังกล่าวแล้ว กอ.รมน. ยังมีหน้าที่ในการวางแผน อำนวยการ ประสานงาน สนับสนุน และเสริมการปฏิบัติ โดยใช้ยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน อีกทั้งการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่กระทบต่อความมั่นคงภายใน และความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ภายในประเทศอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดอย่างมากได้เกิดขึ้น รัฐบาลได้มอบหมายภารกิจให้ กอ.รมน. มีบทบาทเป็นหน่วยงานกลาง ทำหน้าที่วางแผน ประสานงาน กับหน่วยงานอื่นๆ ของรัฐ ในการต่อสู้กับยาเสพติด รวมทั้งการทำหน้าที่ระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ กอ.รมน. เสนอจัดตั้งหน่วย กอ.รมน. ตั้งแต่ระดับจังหวัด จนถึงหมู่บ้านในทุกจังหวัดทั่วประเทศ (พวงทอง ภาวักพันธุ์, 2562 : 234)

การจัดโครงสร้างตามคำสั่งฯ นี้ กำหนดให้ ผอ.รมน. เป็นผู้บังคับบัญชา มี รอง ผอ.รมน. และ ผช. ผอ.รมน. ในการบังคับบัญชา โดย ผอ.รมน. สามารถแต่งตั้งคณะที่ปรึกษาจากภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อให้คำปรึกษาได้ตามความเหมาะสม สำหรับการอำนวยการนั้น ให้จัดตั้งสำนักเลขาธิการให้ทำหน้าที่วางแผน อำนวยการ ประสานงาน และกำกับดูแลการปฏิบัติงานของ กอ.รมน. โดยมีเลขาธิการ กอ.รมน. เป็นหัวหน้าส่วนฝ่ายอำนวยการ และส่วนฝ่ายกิจการพิเศษ ประกอบด้วย 9 ส่วน ดังนี้

1. ส่วนธุรการและกำลังพล
2. ส่วนการข่าว
3. ส่วนนโยบายและแผน
4. ส่วนส่งกำลังบำรุง
5. ส่วนงานมวลชนและกิจการพิเศษ
6. ส่วนปลัดบัญชี
7. ส่วนกรรมวิธีข้อมูล

8. ส่วนสื่อสาร และ

9. ส่วนการเงิน

ในการปฏิบัติการณ์นั้น ให้จัดตั้งคณะกรรมการต่างๆ ขึ้น ได้แก่ “คณะกรรมการประสานงานนโยบายและแผน” “คณะกรรมการประสานงานนโยบายส่วนราชการ” “คณะกรรมการประสานงานองค์กรการเมือง” “คณะกรรมการนโยบายองค์กรประชาชน” กอ.รมน. ภาค 1 ถึง ภาค 4 และ กอ.รมน.จว. 30 จังหวัดชายแดน และจังหวัดปัตตานี โดย กอ.รมน.ภาค ให้กองทัพบก เป็นหน่วยงานหลักในการจัดตั้ง สำหรับ กอ.รมน.จว. ให้ กอ.รมน. และ กระทรวงมหาดไทย จัดตั้ง นอกจากนั้นแล้ว ทางรัฐบาลได้กำหนดให้ กอ.รมน. จัดทำแผนงานรักษาความมั่นคงภายในประจำปี และโครงการเสนอแผนการพัฒนาของสภาความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อพิจารณาอนุมัติให้ดำเนินงาน ตามระบบงานงบประมาณ อีกทั้งให้ส่วนราชการทุกกระทรวง ทบวง กรม รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงาน ของรัฐ สนับสนุน กอ.รมน. เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายเป็นไปด้วยความ เรียบร้อย มีประสิทธิภาพต่อไปได้

นายกรัฐมนตรี พ.ต.อ.ทักษิณ ชินวัตร ได้ออกคำสั่งแต่งตั้งให้ รอง นรม. ด้านความ มั่นคง เป็น ผอ.รมน. และกำหนดให้ที่ปรึกษา นรม. 1 คน และ ผบ.ทหารสูงสุด เป็น รอง ผอ.รมน. อีกทั้ง ปล.มท., ผบ.ทบ., ผบ.ทอ., ผบ.ทร. และ ผบ.ตร. เป็น ผช.ผอ.รมน. เสธ.ทบ. เป็น เลขธิการ รอง เสธ.ทบ. เป็น รอง ลธ.รมน. และ ผช.เสธ.ทบ., ปช.ทบ. เป็น หน.ส่วนฝ่าย อำนวยการใน สำนักงานเลขธิการ รมน. สำหรับกำลังพลใน กอ.รมน. มีจำนวน 323 อัตรา บทบาท ที่มอบหมายให้ กอ.รมน. ดำเนินการ คือ

1. การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนด้วยการ พัฒนาสัมพันธ์ ให้ความรู้ เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันแก่เด็กและเยาวชน จัดระบบติดตามให้ความ ช่วยเหลือ จัดทำโครงการ 4 โครงการ คือ โครงการจัดตั้งหมู่บ้านปลอดยาเสพติด โครงการจัดค่าย ผู้นำชุมชน เยาวชนต่อต้านยาเสพติด โครงการรณรงค์ปฏิบัติการจิตวิทยาและประชาสัมพันธ์ เพื่อแก้ไขปัญหาเสพติด และโครงการด้านการช่าง

2. การจัดระเบียบและเสริมความมั่นคงตามแนวชายแดน กอ.รมน. เป็น ผู้ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ให้สามารถประสานเชื่อมโยงกันได้ เสริมสร้างศักยภาพของคน ชุมชน และพื้นที่ชายแดน ให้มีสภาพเป็นกำแพงกันปัญหาให้กระจายลึกเข้ามาพื้นที่ตอนใน ของประเทศได้ รวมทั้งสร้างสภาพแวดล้อมที่สันติ มีการพัฒนา สามารถติดต่อยุทธศาสตร์กับประเทศ เพื่อนบ้านได้อย่างใกล้ชิด ให้ดำเนินการบูรณาการยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพคน ชุมชน และ พื้นที่ ยุทธศาสตร์การฝึกกำลังเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงชายแดน และยุทธศาสตร์การพัฒนาร่วมมือ ชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน

3. การพัฒนาเพื่อความมั่นคงเฉพาะพื้นที่และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นการพัฒนาเพื่อความมั่นคงเฉพาะพื้นที่ได้แก่ตามแนวชายแดน บนพื้นที่สูง เพื่อสร้างศักยภาพคน และชุมชนให้พึ่งพาตนเองได้ โดยการพัฒนาเชิงรุกเพื่อลดเงื่อนไขที่จะนำไปสู่ปัญหาความมั่นคง ตลอดจนส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม สร้างความเข้มแข็งในหมู่บ้านป้องกันตนเองตามแนวชายแดน และหมู่บ้านอาสาพัฒนา และป้องกันตนเอง เพื่อให้สามารถป้องกันตนเองและสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหารได้ สำหรับ

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กอ.รมน.ดำเนินการโดยจัดเจ้าหน้าที่เป็นชุดประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ นอกจากนั้น กอ.รมน. ยังเป็นหน่วยเสริมการปฏิบัติเพื่อให้ประชาชนมีศรัทธาต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

4. การแก้ปัญหาชนกลุ่มน้อยและผู้หลบหนีเข้าเมือง อันเนื่องมาจากความแตกต่างทางเศรษฐกิจของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน จึงทำให้ประชาชน คนกลุ่มน้อยต่างๆ หลบหนีเข้าเมืองมาทำงานอย่างผิดกฎหมาย กอ.รมน. ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างนายจ้างกับกระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงาน

5. การแก้ปัญหาชายแดนภาคใต้ เหตุการณ์ร้ายที่เกิดขึ้นในพื้นที่ จขต. ไม่เพียงแต่เป็นการกระทำที่มุ่งหวังผลทางการเมือง แต่ยังเกิดจากปัญหาแทรกซ้อนอื่นๆ ด้วย ได้แก่ มิจฉาชีพ กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มธุรกิจผิดกฎหมาย กอ.รมน. ดำเนินการเสริมหน่วยงานอื่นๆ ด้วยการจัดชุดพัฒนาส่งเสริมประชาชนในพื้นที่ให้มีส่วนร่วม ให้คำแนะนำหน่วยงานของรัฐให้เข้าไปจัดและอำนวยความสะดวกในโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ

6. การแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี จัดชุดสันติมิตรเข้าไปดำเนินการสร้างความเข้าใจให้กับชุมชน รับทราบข้อขัดแย้งในเบื้องต้น โดยสอบถามประชาชนถึงปัญหาและความต้องการ ทำการเยี่ยมเยียนประชาชนอย่างต่อเนื่อง และประสานความร่วมมือกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหานั้นๆ ความมุ่งหมายหลักคือ พยายามหยุดปัญหาจากจุดที่เล็กที่สุดคือหมู่บ้านก่อนที่ปัญหาจะขยายลุกลามใหญ่โต หรือเกิดการรวมตัวกันไปสู่ใจกลางประเทศ กอ.รมน. ได้ดำเนินการอบรมข้าราชการพลเรือน ตำรวจ ทหารเพื่อปรับความรู้ ความเข้าใจ โดยให้ศึกษาหลักพื้นฐานและให้แนวคิดในการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี การอบรมได้ชี้แนวทางในการแก้ปัญหาและเงื่อนไขของความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้น นำมาพัฒนากำหนดรูปแบบการจัดการอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

7. การปฏิบัติงานด้านการข่าวและการปฏิบัติการจิตวิทยา ประชาสัมพันธ์ เพื่อเสริมการปฏิบัติส่วนราชการอื่น และต้องอาศัยความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ประชาชน ในการให้ข่าวสารเข้ามาเสริมการปฏิบัติกัน เป็นการร่วมมือกันอย่างเบ็ดเสร็จ เพื่อนำข่าวสารไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาความมั่นคง และเป็นการกระจายข่าวสารให้ประชาชนที่อยู่ห่างไกลได้รับทราบแนวทางการดำเนินการของทางราชการห่างไกลได้รับทราบแนวทางการดำเนินการของทางราชการได้อย่างรวดเร็ว

บทบาทใหม่ที่เริ่มทะยานขึ้นอีกครั้ง : ยุคความมั่นคงใหม่ พ.ศ. 2550 – 2563

1. สถานการณ์ความมั่นคง 2550 - 2563

1.1 ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ :

ความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง สถานการณ์ภายในภูมิภาคมีแนวโน้มไปสู่ความเข้มแข็ง การประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 9 ในปี 2003 ที่บาหลี ประเทศอินโดนีเซียได้ประกาศปฏิญญาบาหลี (Bali Concord II) กำหนดโครงสร้างใหม่ของอาเซียนขึ้นเป็น “ประชาคมอาเซียน” ในปี 2020 ประกอบด้วย 3 เสาหลักคือ

ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน โดยมี “The High Council” ที่กำหนดไว้ใน TAC ทำหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทของอาเซียน และ ARF จะยังคงเป็นเวทีที่อาเซียนใช้เป็นกลไกหลักในการเจรจา ด้านความมั่นคงโดยที่อาเซียนจะอยู่ในตำแหน่งของผู้กำกับหรือควบคุมทิศทาง ซึ่งต่อมาใน “กฎบัตรอาเซียน” (ASEAN Charter) ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 15 ธันวาคม 2008 ได้กำหนดให้มีกลุ่มงานที่รับผิดชอบในกรอบประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC) เป็น 5 กลุ่มงานคือ ที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน (AMM) คณะกรรมการเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEANWFZ commission) ที่ประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ADMM) ที่ประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านกฎหมาย (ALAWMN) และที่ประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (AMMTC) ซึ่งในแต่ละกลุ่มงานประกอบด้วยคณะทำงานที่ทำหน้าที่โดยเฉพาะอีกอย่างกว้างขวาง สำหรับกิจกรรมความร่วมมือในกรอบการประชุม ADMM ประกอบด้วย 1. ความร่วมมือระหว่างกลาโหมอาเซียนกับองค์กรภาคประชาสังคมในด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ 2. การใช้ทรัพยากรและศักยภาพทางทหารอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ 3. ความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของอาเซียน (ASEAN Defense-Industry-Collaboration :-ADIC) 4. การจัดตั้งเครือข่ายศูนย์ปฏิบัติการรักษาสันติภาพของอาเซียน นอกจากการประชุม ADMM แล้ว อาเซียนยังจัดให้มีการประชุม ADMM-PLUS เป็นการแสวงหาความร่วมมือจากกลาโหมของประเทศนอกภูมิภาค จำนวน 8 ประเทศกับ 1 กลุ่มประเทศ คือ ออสเตรเลีย แคนาดา จีน อินเดีย ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ เกาหลีใต้ รัสเซีย และสหรัฐฯ กับ 1 กลุ่มประเทศ คือ สหภาพยุโรป ความร่วมมือที่เป็นรูปธรรม 5 ด้าน คือ 1. การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ 2. ความมั่นคงทางทะเล 3. การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ 4. การแพทย์ทางทหาร และ 5. การต่อต้านการก่อการร้าย

อาเซียนได้กำหนดพิมพ์เขียวของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน 2015 ที่เป็นทั้งความร่วมมือด้านความมั่นคงแบบเดิม และที่เป็นความมั่นคงใหม่เป็นแนวทางหรือหลักปฏิบัติไว้ 4 ประการคือ ประการแรก การเป็นประชาคมที่มีกฎเกณฑ์โดยมีกติกา/บรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน ความร่วมมือของอาเซียนในการพัฒนาความร่วมมือทางการเมืองเพื่อสร้างความเข้มแข็งของการเป็นประชาธิปไตย เพิ่มความเป็นธรรมาภิบาล ยึดในหลักของกฎหมาย ส่งเสริมสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพพื้นฐาน พัฒนาการทางการเมืองของอาเซียนจะนำไปสู่การบรรลุนิติภาวะขององค์ประกอบทางการเมืองและความเป็นสถาบันของอาเซียน ในข้อนี้จะเน้นถึงการเสริมสร้างความร่วมมือภายใต้ TAC, ปฏิญญาว่าด้วยทะเลจีนใต้ (DOC) เพื่อสันติภาพและเสถียรภาพในทะเลจีนใต้ การดำเนินการเพื่อให้เกิดแนวทางปฏิบัติของภูมิภาคในทะเลจีนใต้ (COC) และส่งเสริมให้มีการดำเนินการตามสนธิสัญญาว่าด้วยเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEANWFZ) ประการที่ 2 การเป็นภูมิภาคที่มีความสามัคคี มีสันติสุข มีความสามารถในการฟื้นคืนสู่สภาพได้อย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งมีความรับผิดชอบร่วมกันในความมั่นคงที่ครอบคลุมในทุกมิติ อาเซียนต้องยึดหลัก “ความมั่นคงแบบครอบคลุมทุกมิติหรืออย่างกว้างขวาง” (comprehensive security) กล่าวคือ ไม่เพียงแต่มีขอบเขตของความมั่นคงแบบเดิมเท่านั้น แต่ยังรับผิดชอบต่อความมั่นคงแบบใหม่ ที่สำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งให้แต่ละประเทศและของภูมิภาคได้อย่างดีด้วย

ในด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมการทูตเชิงป้องกัน โดยใช้เวที ARF การแก้ไขปัญหาคือขัดแย้งและการระงับข้อพิพาทโดยสันติ รวมทั้งการสร้างสันติภาพภายหลังความขัดแย้ง โดยเฉพาะในด้านความมั่นคงใหม่ (NTS) แล้ว ได้กำหนดแนวทางกิจกรรมที่หลากหลายไว้ เช่น การต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ การลักลอบนำคนเข้าเมือง การค้ามนุษย์ การปราบปรามยาเสพติด การลักลอบค้าอาวุธ การก่อการร้าย การต่อสู้กับโจรสลัด เป็นต้น ประการที่ 3 เป็นภูมิภาคที่มีพลวัตและมองออกไปภายนอกภูมิภาคให้เห็นถึงโลกที่มีการรวมตัวและพึ่งพาอาศัยกันยิ่งขึ้น อาเซียนส่งเสริมและดำรงความสัมพันธ์กับประเทศคู่เจรจาอย่างฉันทมิตรและเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน เพื่อประกันว่าประชาชนและประเทศสมาชิกอาเซียนจะมีความเป็นอยู่อย่างสันติสุขกับประชาชนของโลกโดยรวม เพื่อให้ความร่วมมือในประชาคมความมั่นคงอาเซียนมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง และอย่างมีวิสัยทัศน์ อาเซียนได้กำหนดพิมพ์เขียวประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน 2025 ซึ่งเป็นผลมาจากการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 27 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2015 พิมพ์เขียวฯ นี้ได้ดำรงความตั้งใจและขยายความร่วมมือในการเมืองและความมั่นคงออกไปอีกมาก สรุปคร่าว ๆ ดังนี้ 1. ยืนยันหลักการเดิมของการเป็นประชาคมที่วางบนกฎเกณฑ์กติกา มุ่งสู่ประชาชนเป็นศูนย์กลางบนหลักการพื้นฐาน ค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน เรื่องที่เด่นชัดขึ้นมากคือเรื่องต่อต้านการคอร์รัปชัน สิทธิมนุษยชน การพัฒนาค่านิยมของความอดทนอดกลั้น การต่อต้านการใช้ความรุนแรง โดยส่งเสริมให้เกิดการสนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นข้ามวัฒนธรรมที่หลากหลาย ส่งเสริมให้เกิดสถาบันของการสมานฉันท์ปรองดอง 2. ยืนยันถึงการเป็นประชาคมที่เข้มแข็ง สันติสุข ปลอดภัย และมีเสถียรภาพ มีขีดความสามารถที่เพิ่มขึ้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในการตอบสนองต่อความท้าทายและความต้องการร่วมกันของประชาคมได้อย่างทันเวลา โดยสอดคล้องกับหลักการความมั่นคงอย่างรอบด้าน (comprehensive security) ดังกล่าวมาแล้ว ด้วยการพัฒนาให้โครงสร้างของการทำงานของสถาปัตยกรรมด้านความมั่นคงของอาเซียนที่ได้สร้างขึ้นมาแล้วทั้ง 5 กลุ่มงานนั้นมีบทบาท และอำนาจหน้าที่ในการทำงานเพิ่มมากขึ้น ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ NTS โดยตรงนั้น กล่าวได้ว่ามีความต้องการพัฒนาส่วนนี้ให้เพิ่มขึ้นอย่างมาก ได้แก่ การต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ ด้วยมาตรการสนธิสัญญาการช่วยเหลือด้านกฎหมายร่วมกัน ปี 2004 (MLAT2004) การจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกัน การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงาน การฝึกอบรมร่วมกัน ในเรื่องอาชญากรรมข้ามชาติทั้งปวงรวมทั้งการพัฒนาฐานข้อมูลด้านนี้ร่วมกัน การต่อต้านการก่อการร้าย การสร้างเขตปลอดยาเสพติดของอาเซียน (Drug-Free ASEAN) ส่งเสริมและพัฒนาศูนย์ความร่วมมือต่อต้านยาเสพติด (ASEAN Narcotics Cooperation Centre) ร่วมมือในการต่อต้านการค้ามนุษย์ การค้าอาวุธขนาดเล็ก/ขนาดเบา ร่วมมือกันในการต่อต้านอาชญากรรมทางไซเบอร์ (Combating Cybercrimes and Cyber-Terrorism) การบริหารจัดการชายแดน เช่น การจัดการเอกสารเดินทาง การใช้เทคโนโลยีเฝ้าตรวจชนิดต่างๆ การบริหารจัดการภัยพิบัติจากธรรมชาติ การจัดการต่ออาชญากรรมข้ามชาติข้ามพรมแดนทั้งปวงความร่วมมือกันในเรื่องความมั่นคงทางทะเล (Maritime issues) การปฏิบัติตาม UNCLOS 1982 ที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าอาเซียนพิมพ์เขียวฯ 2025 ได้ให้ความสำคัญในความร่วมมือเรื่อง NTS อย่างเข้มข้นและด้วยมิติที่กว้างขวาง 3. เป็นประชาคมที่มุ่งสู่ภายนอกโดยมีความร่วมมืออย่างสูงกับประเทศหุ้นส่วนภายนอกประชาคม โดยยึดหลักอาเซียนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาสถาปัตยกรรม

ของภูมิภาค และมีความรับผิดชอบและบทบาทที่สร้างสรรค์ในระดับโลก และประการที่ 4 เป็นประชาคมที่มีความเป็นสถาบันที่เข้มแข็งอย่างต่อเนื่องด้วยการพัฒนากระบวนการทำงาน และการประสานงานของอาเซียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สูงขึ้น

1.2 ความมั่นคงภายในประเทศ

1.2.1 จากนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2550-2554

ความมั่นคงภายในประเทศที่มุ่งเน้นให้เห็นถึง ลักษณะหรือรูปแบบของความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไปจากคามมั่นคงที่เราคุ้นชินมาสู่ความมั่นคงแบบใหม่ ที่จำเป็นต้องอาศัย ความรับรู้ ความเข้าใจของทุกภาคส่วนในการร่วมกันระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหา จะเห็นได้จาก นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2550-2554 เป็นนโยบายความมั่นคงที่พัฒนาขึ้นอย่างทันสมัย ในบริบทการเมืองการปกครองและความมั่นคงยุคใหม่ คือให้ความสำคัญกับการสร้างระบบ ความมั่นคงโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การรักษาเสถียรภาพความมั่นคงภายในประเทศ และการป้องกันภัยคุกคามในรูปแบบใหม่เป็นลำดับต้น นโยบายความมั่นคงแห่งชาติฉบับใหม่นี้ ประกอบด้วยนโยบาย 2 ส่วนส่วนแรกเป็นนโยบายเฉพาะหน้า ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สังคมไทย ผ่านพ้นสถานการณ์วิกฤติด้านการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ ไปได้โดยเกิดผลกระทบน้อยที่สุด ทุกฝ่ายภายในชาติเข้าใจและรู้เท่าทันสถานการณ์ที่เป็นจริง มีความไว้วางใจกัน พร้อมเผชิญและ แก้ไขปัญหาร่วมกัน ส่วนที่สองเป็นนโยบายในระยะ 5 ปี มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสภาวะแวดล้อม ที่เกื้อหนุนให้การพัฒนาทุกด้านดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง ประชาชนภายในชาติมีความสมัครสมาน สามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สามารถรักษาคุ้มครองผลประโยชน์สำคัญของชาติไว้ได้อย่างยั่งยืน นโยบายความมั่นคงฉบับนี้ ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เป็นไปในเชิงบวก เกิดการ ขยายตัวของความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านและในภูมิภาค ในทศวรรษที่ผ่านมาสถานการณ์ ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านได้พัฒนาสู่ทิศทางการมีความร่วมมือที่ดีต่อกัน เพราะต่างเห็น ความสำคัญของความร่วมมือเพื่อลดช่องว่างการพัฒนาที่แตกต่างกัน และเพิ่มพูนอำนาจการแข่งขัน ไปด้วยกัน จึงได้มีความพยายามที่จะสร้างกรอบความร่วมมือในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านและในภูมิภาค ทั้งในระดับทวิภาคี และพหุภาคี ยุทธศาสตร์ในการสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านให้เกิด ความเข้าใจและไว้วางใจ ด้วยการแก้ไขปัญหาที่เผชิญร่วมกันเป็นตัวตั้ง และช่วยเหลือกันในการร่วมกัน หาวิธีแก้ปัญหา การเรียนรู้พึ่งพากัน โดยใช้มิติทางวัฒนธรรมเป็นปัจจัยยึดโยง เพื่อทำให้เกิดทัศนคติ ที่ดีต่อกัน มีโครงการความร่วมมือด้านความมั่นคง การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เกิดขึ้นโดยต่อเนื่อง และได้รับการสนับสนุนทั้งในระดับรัฐบาล และประชาชน ทางด้านการพลังงาน การท่องเที่ยว และการคมนาคม โดยการพัฒนาเส้นทางคมนาคมเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้านและในภูมิภาค เพื่อใช้ เป็นเส้นทางติดต่อแลกเปลี่ยนด้านสินค้าและบริการ และการเดินทางข้ามแดน ที่มีการผ่อนคลาย ให้มีความสะดวกมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในขณะที่มีการขยายตัวทางด้านการพัฒนาความร่วมมือกับ ประเทศเพื่อนบ้าน ปัญหาด้านความมั่นคงแบบใหม่ก็ขยายตัวเพิ่มมากขึ้น จำเป็นที่ประเทศไทย ต้องเตรียมพร้อมกับการแก้ปัญหาเหล่านี้ ได้แก่ ปัญหาการอพยพเข้ามาเพื่อหางาน ทำการผลิต และลักลอบนำเข้ายาเสพติด ผู้หลบหนีเข้าเมือง เพื่อเดินทางไปประเทศที่สาม โดยเฉพาะการก่อการ ร้ายสากล และอาชญากรรมข้ามชาติ

นโยบายความมั่นคง พ.ศ. 2550 - 2554 จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดและทิศทางการปรับตัวด้านความมั่นคงไว้คือ

1. แนวคิดหลักได้แก่ การสร้างคุณค่าร่วมกันของคนในชาติ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความมั่นคงของชาติ เนื่องจากสถานการณ์ที่ประเทศไทยต้องประสบปัญหาความไม่สามัคคีของคนในชาติ สภาพของสังคมที่มีความเปราะบางทางความรู้สึก และอ่อนไหวต่อความเป็นพวกหรือไม่เป็นพวกเดียวกัน มีผลต่อความมั่นคงภายในชาติประเทศไทย จึงจำเป็นต้องแสวงหาทิศทางการพัฒนาให้สังคมเห็นคุณค่าร่วมกันเกี่ยวกับวิธีการจัดการกับความเห็นต่าง คุณค่าร่วมกันในที่นี้สามารถสร้างได้ใน 2 รูปแบบ คือ รูปแบบแรก เป็นการอยู่ร่วมกันได้เพราะยอมรับคุณค่าของกระบวนการที่สามารถเข้ามาจัดการกับความเห็นต่าง และรักษาความเป็นธรรมในสังคมคือแนวทางประชาธิปไตยใน ลักษณะที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและโครงสร้างของสังคมไทยที่มีความหลากหลาย เป็นประชาธิปไตยที่สามารถสร้างคุณค่าความต้องการอยากอยู่ร่วมกันของพลเมืองภายในชาติ โดยไม่ทำลายกัน และไม่แบ่งฝ่ายเมื่อมีความเห็นต่าง รูปแบบที่สอง คือ การเน้นเปลี่ยนที่คน ถ้าทุกคนในสังคมมีความเมตตา กัน ช่วยเหลือกัน ผนึกกำลังกัน สามารถเข้าใจสาเหตุของคนที่มีความเห็นต่าง มีจิตใจรับผิดชอบบ้านเมืองร่วมกัน เมื่อเกิดปัญหาหรือเผชิญกับภัยพิบัติใด ๆ ก็ย่อมมีพลังคุ้มครองป้องกัน และแก้ไขให้ผ่านพ้นไปได้ สำหรับการเสริมสร้างพื้นฐานด้านความมั่นคงของชาตินั้น นโยบายความมั่นคงฉบับนี้ เน้นการสร้างความตระหนักของสังคมให้รับรู้สภาวะความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ความมั่นคงที่เปลี่ยนรูปแบบไปจากเดิม ต้องใช้ความรอบรู้และความรอบคอบ ในการป้องกันป้องปราม และลดความเสี่ยงจากผลกระทบของภัยคุกคามสามารถฟื้นคืนความปกติของสังคมจากความเสียหายได้อย่างรวดเร็ว ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายทั้งควรพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศให้กับกองทัพ บนพื้นฐานของการให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันประเทศ ตลอดจนสามารถใช้จุดแข็งของความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ เพื่อสนับสนุนการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ และเกื้อกูลต่อการรักษารวมทั้งส่งเสริมบทบาทของไทยในเวทีโลก

2. ทิศทางการปรับตัวของประเทศในมิติด้านความมั่นคง ได้แก่ การปกป้องความมั่นคงของประชาชนภายในรัฐ สร้างความแข็งแกร่งของโครงสร้างของสังคมไทย ให้มีภูมิคุ้มกันที่มั่นคงต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ความมั่นคงที่แปรเปลี่ยนได้ตลอดเวลาการเสริมสร้างขีดความสามารถในการทำงานร่วมกัน ระหว่างภาคส่วนต่างๆ ภายในชาติ ภายใต้การเห็นคุณค่าร่วมกันของคนในชาติ นำพาประเทศสู่การมีประชาธิปไตยที่เอื้อให้คนภายในชาติปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสามัคคี การพัฒนาประสิทธิภาพและขีดความสามารถของกองทัพ และด้วยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ตลอดจนองค์กรต่างๆ การเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ บนพื้นฐานของการรักษาการส่งเสริมผลประโยชน์แห่งชาติและในกรอบของสหประชาชาติ การดำเนินนโยบายเชิงรุกในมิติความมั่นคงระหว่างประเทศ เพื่อรักษาความมั่นคงของชาติ การพัฒนาและเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลง และผลกระทบจากโลกไร้พรมแดน และการปรับกระบวนการทัศน์ของเจ้าหน้าที่รัฐให้ตระหนักถึงการคุ้มครองรักษาความมั่นคงของประชาชน เป็นปัจจัยสำคัญในการรักษาความมั่นคงของรัฐ

3. วิสัยทัศน์และผลประโยชน์แห่งชาติ นโยบายความมั่นคง พ.ศ.2550-2554 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ด้านความมั่นคงในการสร้างสังคมไทยให้มีสถานะแวดล้อมที่เอื้อให้ประชาธิปไตยพัฒนาไปได้อย่างต่อเนื่อง คนในชาติมีความสามัคคี มีทัศนคติที่ดีต่อกัน มีคุณธรรม และจิตสำนึกสาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกันได้ภายใต้ความหลากหลาย สามารถจัดการความขัดแย้งได้ด้วยสันติวิธี ให้ความสำคัญกับการปกป้องวิถีชีวิตของประชาชน และกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม มีขีดความสามารถในการปกป้องอธิปไตยของชาติ อยู่ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างฉันท์มิตร มีความน่าเชื่อถือ และมีสถานะของประเทศที่มั่นคงในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

4. ผลประโยชน์แห่งชาติ โดยเฉพาะการเผชิญกับปัญหาเอกภพภายในชาติ และภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ จึงกำหนดผลประโยชน์แห่งชาติ คือ การมีเอกราชอธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ การดำรงอยู่อย่างมั่นคงยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติ ความปรองดอง ความสามัคคีของคนในชาติ การดำรงอยู่อย่างมั่นคงของชาติและประชาชนจากการคุกคามทุกรูปแบบ ความปลอดภัย ความเป็นธรรม และความอยู่ดีมีสุขของประชาชน การมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การดำรงอยู่อย่างมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิทธิเหนือทรัพยากรชีวภาพของชาติ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขกับประเทศเพื่อนบ้าน และการมีเกียรติและศักดิ์ศรีในประชาคมระหว่างประเทศ

5. การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ โดยพัฒนากองทัพให้มีโครงสร้างกำลังกองทัพที่เหมาะสม มีความพร้อม และมีขีดความสามารถในการป้องกันป้องปราม และต่อต้านภัยคุกคามที่มีต่ออธิปไตยของดินแดน สนับสนุนให้กองทัพมีระบบอาวุธและระบบการแจ้งเตือนภัยทางทหารที่มีขีดความสามารถในการป้องปรามทางยุทธศาสตร์ และพึ่งตนเองได้อย่างดี พัฒนาศักยภาพของชาติในการป้องกันประเทศด้วยการผนึกกำลังจากทุกฝ่ายทั้งภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาชนเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ในการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของชาติ พัฒนาความร่วมมือทางทหารและความเข้าใจอันดีกับกองทัพของประเทศเพื่อนบ้าน และกลุ่มอาเซียน รวมทั้งมิตรประเทศอื่นๆ อย่างใกล้ชิด ในทุกระดับ และเสริมสร้างความร่วมมือทางทหารกับประเทศมหาอำนาจอย่างสมดุล บนพื้นฐานของการรักษาผลประโยชน์ร่วมกัน โดยสอดคล้องกับนโยบายต่างประเทศ รวมทั้งสนับสนุนภารกิจในการรักษาสันติภาพของโลก ภายใต้กรอบของสหประชาชาติ ตลอดจนมีส่วนร่วมบรรเทาภัยพิบัติทางธรรมชาติในภูมิภาค

6. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในมิติด้านความมั่นคง โดยเสริมสร้างปัญญา จินตนาการ และการเรียนรู้ ควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม รมรงค์เสริมสร้างพลัง และเพิ่มพูนจิตสำนึกด้านความมั่นคง ให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐและประชาชน ให้ตระหนักถึงภาระร่วมกัน ในการรักษาคุ้มครองผลประโยชน์ความมั่นคงของชาติ ส่งเสริมกลุ่มเยาวชนให้เรียนรู้และเข้าใจ ต้นทุนสังคมไทย ซึ่งเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม รวมทั้งมีความเข้าใจในบริบทที่เปลี่ยนแปลงของภัยคุกคาม ความมั่นคงรูปแบบใหม่ และความเสี่ยงต่อความมั่นคงของชาติที่มากขึ้น ส่งเสริมให้ประชาชนรู้เท่าทัน พัฒนาการของโลกไร้พรมแดน ขยายการสนับสนุนการศึกษาเรียนรู้ประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศในภูมิภาค เพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้และเข้าใจประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนประเทศใกล้เคียงในภูมิภาค ในมิติทางสังคมวัฒนธรรม และความหลากหลายทางชาติพันธุ์ เพื่อนำไปสู่

การสร้างเข้าใจ สร้างมาตรฐาน และความมั่นใจในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างกัน ทั้งในระดับบุคคลระดับองค์กรและระดับรัฐ

7. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ เพื่อให้นโยบายความมั่นคง พ.ศ. 2550 - 2554 สามารถขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติในระดับต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถประเมินผล จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยอันที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติ นโยบาย คือ การมีระบบการบริหารจัดการนโยบายที่มีประสิทธิภาพ โดยมีการจัดลำดับความสำคัญของประเด็นนโยบาย มีการแบ่งมอบความรับผิดชอบ ภารกิจของส่วนราชการ ที่เป็นหน่วยเจ้าภาพ และที่มีส่วนร่วมการปฏิบัตินโยบายที่ชัดเจน โดยมีการจัดทำยุทธศาสตร์ มาตรการ โครงการ และแผนงาน รวมทั้งมีงบประมาณรองรับอย่างพอเพียง การมีภาคีเครือข่ายสนับสนุนการดำเนินการตามนโยบาย โดยการให้ภาควิชาการ ภาคองค์กรเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายการขยายผลจากกรอบนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ที่สามารถนำไปเชื่อมโยงกันได้ การมีการศึกษาวิจัยทางวิชาการ เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ในมิติทางด้านความมั่นคง โดยสนับสนุนงบประมาณเพื่อศึกษาวิจัย สร้างองค์ความรู้ และกระบวนการเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายความมั่นคงแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติ ทั้งในเชิงยุทธศาสตร์และในเชิงยุทธวิธี มีการปรับปรุงและพัฒนากฎหมาย เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านความมั่นคง โดยเฉพาะในส่วนที่เอื้ออำนวยให้การรักษาส่งเสริมผลประโยชน์แห่งชาติ การแก้ไขปัญหาภัยคุกคามความมั่นคง รูปแบบใหม่ ความมั่นคงทางทะเล ความมั่นคงทางพลังงาน ฯลฯ ดำเนินไปด้วยความมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล มีการรณรงค์ให้ทุกคนภายในชาติตื่นตัว และตระหนักถึงความรับผิดชอบร่วมกัน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง เพื่อให้เกิดการผนึกกำลังของคนในชาติเป็นภูมิคุ้มกัน และพลังในการเผชิญกับภัยคุกคามได้อย่างมั่นคง และมีกลไกและระบบการประเมินผลนโยบาย เพื่อติดตามประสานงานประเมินผลการปฏิบัตินโยบายที่ต่อเนื่องและสร้างดัชนีชี้วัดความสำเร็จ

1.2.2 นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558 – 2564

เนื่องจากสถานการณ์ภายในประเทศในช่วงที่ผ่านมาทำให้สภาความมั่นคงแห่งชาติไม่สามารถเสนอกรอบนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559 ได้ เมื่อโอกาสอำนวยแล้ว จึงได้เสนอ "นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558 - 2564 ออกมาก ซึ่งสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้ ได้กำหนดค่านิยมหลักของชาติ 12 ประการ ผลประโยชน์ของชาติ 8 ประการ ได้แก่ วิสัยทัศน์ คือ "ชาติมีเสถียรภาพและเป็นปึกแผ่น ประชาชนมีความมั่นคงในชีวิต ประเทศมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ปลอดภัยจากภัยคุกคามข้ามพรมแดน พร้อมเผชิญวิกฤตการณ์ มีบทบาทเชิงรุกในประชาคมอาเซียน และดำเนินความสัมพันธ์กับนานาชาติประเทศอย่างมีดุลยภาพ"

นโยบายแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 นโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ
3 นโยบาย คือ 1. เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2. สร้างความเป็นธรรม ความปรองดอง และความสามัคคีในชาติ 3. ป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ส่วนที่ 2 นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป 13 นโยบาย ต่อจากส่วนที่ 1 คือ 4. จัดระบบบริหารจัดการชายแดนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ 5. เสริมสร้างศักยภาพการป้องกันและแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์ข้ามชาติ 6. ปกป้องรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล 7. จัดระบบ ป้องกัน และแก้ไขปัญหาลูกหนี้อพยพ 8. เสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันความมั่นคงภายใน 9. เสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยการทุจริตคอร์รัปชัน 10. เสริมสร้างความมั่นคงทางเทคโนโลยีสารสนเทศและไซเบอร์ 11. รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 12. เสริมสร้างความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร 13. พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ 14. เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ 15. พัฒนาระบบงานข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพ 16. เสริมสร้างดุลยภาพในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

1.3 สรุปสถานการณ์ความมั่นคงโดยรวม

ประเทศไทยในระยะต่อไปกำลังเผชิญกับปัญหาและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ จึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมของประชาชนและทุกภาคส่วนในชาติ ให้พร้อมเผชิญสถานการณ์ปัญหาและภัยที่อาจเกิดขึ้น เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับพื้นที่ จังหวัด จะมีความแตกต่างกันไปตามสภาพพื้นที่ และสัมพันธ์เชื่อมโยงใกล้ชิดกับมิติต่างๆ รวมทั้งมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศโดยรวมสูงขึ้น จึงทำให้ไม่อาจป้องกันแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์ด้วยแนวทางและวิธีการมองปัญหาแบบแยกส่วนหรือแยกมิติได้ดังในอดีต ประกอบกับประเทศต้องเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 จึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมในระดับพื้นที่ ดังนั้นสถานการณ์ปัญหาและภัยความมั่นคงที่สำคัญจำแนกเป็น 2 ส่วน โดยพิจารณาจากลักษณะของปัญหาและภัยคุกคามที่มีจุดเน้นในแต่ละส่วน ดังนี้

ส่วนแรก ปัญหาและภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบเก่า ซึ่งมีจุดเน้นความมั่นคงแบบเดิม (Traditional security) โดยมีปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้ง ยังจะส่งผลกระทบต่อไปในอนาคต ได้แก่ 1. การสู้รบตามแนวชายแดน 2. การลักลอบหลบหนีเข้าเมือง 3. ความไม่ชัดเจนของแนวเขตแดน 4. การลักลอบค้าอาวุธสงคราม

ส่วนที่สอง ปัญหาและภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ ซึ่งมีจุดเน้นความมั่นคงที่ไม่ใช่แบบเดิม และเมื่อประเทศไทยต้องเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 พบว่าปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ยาเสพติด แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ความขัดแย้งในสังคม การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สาธารณภัยขนาดใหญ่ โรคระบาด การก่อการร้ายและ อาชญากรรมข้ามชาติ

โดยมีกรอบแนวคิดยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ ที่มีลักษณะของความมั่นคงแบบครอบคลุมทุกมิติ (comprehensive security) 6 ประการ คือ การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติเชื่อมโยงกับนโยบาย/ยุทธศาสตร์ของกระทรวง/กรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วม และสนับสนุนการทำงานร่วมกัน การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงเชิงรุก ที่มุ่งเน้นการป้องกันหรือลดเงื่อนไขของปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง โดยพัฒนาระบบการจัดทำ และการประสาน

แผนงาน/โครงการของทุกภาคส่วน ให้ดำเนินงานร่วมกันในลักษณะบูรณาการ ด้วยการใช้กระบวนการทางเศรษฐกิจ สังคม และการป้องกันประเทศ ให้ประสานสอดคล้องและเกื้อหนุนกัน เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศ การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้คนมีจิตสำนึกด้านความมั่นคง และให้ชุมชนและพื้นที่เป้าหมายมีความพร้อมการผนึกกำลังทุกภาคส่วน ร่วมมือกับภาครัฐในการรักษาความมั่นคง การป้องกันและแก้ไขปัญหาคความมั่นคงในเชิงภารกิจ (Function) และเชิงพื้นที่ (Area Base) เพื่อเตรียมความพร้อมของคนและพื้นที่ชั้นใน พื้นที่ชายแดน พื้นที่ชายฝั่งทะเลและการดำเนินงานที่ให้ความสำคัญกับมิติความมั่นคงภายในประเทศ มิติความมั่นคงร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน และประชาคมอาเซียน ที่สนับสนุนการเข้าสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political and Security Community - APSC) ให้สนับสนุนการพัฒนาการค้าชายแดน เพื่อส่งเสริมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community - AEC) รวมทั้งการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนชายแดนไทยกับชุมชนชายแดนต่างประเทศเพื่อส่งเสริมความร่วมมือของประชาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio - Cultural Community - ASCC) โดยเฉพาะประเด็นยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงที่เน้นสร้างความร่วมมือสร้างพันธมิตรการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนทั้งทางบกทางทะเล รวมถึงการสร้างปัจจัยสนับสนุนต่างๆ เช่นฐานข้อมูล เป็นต้น เพื่อสนับสนุนการเพิ่มศักยภาพของเมือง เพื่อเชื่อมโยงโอกาสจากอาเซียนเพื่อทำให้เมืองมีศักยภาพที่จะเชื่อมโยงกับสมาชิกอาเซียนในด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การลงทุน และการค้าชายแดน โดยมีแนวทางการจัดการและกลไกการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่

2. บทบาทที่ กอ.รมน. ได้รับมอบหมายที่ชัดเจนและอ่อนตัวต่อการแก้ไข ปัญหาความมั่นคงใหม่

เมื่อ พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 205/2549 ลงวันที่ 30 ตุลาคม 2549 เรื่อง การจัดตั้งกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน โดยให้ยกเลิก คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี 158/2545 ลงวันที่ 29 กรกฎาคม 2545 ให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน เป็นหน่วยงานในสำนักนายกรัฐมนตรี โดยมี ผู้บัญชาการทหารบก เป็นผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน หรือ "ผอ.รมน." มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบบังคับบัญชาข้าราชการ และการดำเนินงานของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในและหน่วยงานในสายงาน

ต่อมา พ.ศ.2551 ได้มีการตรา "พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.2551" ขึ้น และคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 179/2552 ลงวันที่ 27 กรกฎาคม 2552 เรื่อง การจัดโครงสร้างการแบ่งส่วนงาน อำนาจหน้าที่ของส่วนงาน และอัตรากำลังของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยมีโครงสร้างการจัดประกอบด้วย ส่วนบังคับบัญชา สำนักฝ่ายอำนวยการ ศูนย์ประสานการปฏิบัติ และหน่วยปฏิบัติระดับภูมิภาค มีอัตราเจ้าหน้าที่ พลเรือน ตำรวจ ทหาร ที่ปฏิบัติงานในโครงสร้างดังกล่าว ทั้งที่เป็นอัตราประจำ และช่วยราชการ รวม 977 อัตรา

บทบาทหน้าที่ชัดเจนในยุคความมั่นคงใหม่ของ กอ.รมน.

พ.ร.บ.การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 กำหนดให้ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีฐานะเป็นส่วนราชการรูปแบบเฉพาะอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาโดยขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี วิธีการปฏิบัติราชการและการบริหารงาน การจัดโครงสร้างการแบ่งส่วนงาน และอำนาจหน้าที่ของส่วนงาน และอัตรากำลังให้เป็นไปตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

1. ภารกิจ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีหน้าที่ดำเนินการวางแผน อำนาจการ บูรณาการ ประสานงาน และกำกับดูแล การดำเนินการตามนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงแห่งชาติ และดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เพื่อเสริมสร้างให้เกิดความมั่นคงของชาติ และความสงบสุขของประชาชนภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2. อำนาจหน้าที่ มาตรา 7 ให้กอ.รมน. มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

2.1 ติดตาม ตรวจสอบ ประสานงาน และประเมินแนวโน้มของสถานการณ์ทั้งภายในและนอกราชอาณาจักร ที่อาจก่อให้เกิดภัยคุกคามด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และรายงานคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

2.2 อำนาจการในการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในการนี้ให้มีอำนาจหน้าที่เสนอแผน และแนวทางในการปฏิบัติงานและดำเนินการต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบโดยแผนและแนวทาง นั้นต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทั้งนี้ให้สำนักงบประมาณจัดสรรงบประมาณให้เป็นไปตามแผนและแนวทางนั้นด้วย เมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแผนและแนวทางตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง จัดทำแผนงานและโครงการเพื่อปฏิบัติให้สอดคล้องกับแผนและแนวทางดังกล่าว

2.3 อำนาจการ ประสานงาน และเสริมการปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการตามแผนและแนวทางในการปฏิบัติงานตามข้อ 2.2 ในการนี้ คณะรัฐมนตรีจะมอบหมายให้ กอ.รมน. มีอำนาจในการ กำกับดำเนินการของหน่วยงานของรัฐตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนดด้วยก็ได้

2.4 เสริมสร้างให้ประชาชนตระหนักในหน้าที่ที่ต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ สร้างความรักความสามัคคีของคนในชาติ รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่กระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และความสงบเรียบร้อยของสังคม

2.5 ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติหรือตามที่คณะรัฐมนตรีสภาความมั่นคงแห่งชาติหรือ นายกรัฐมนตรีมอบหมาย

3. โครงสร้างการจัดและการแบ่งส่วนงานของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร : คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 179/2552 ลง วันที่ 27 กรกฎาคม 2552 มีโครงสร้างการจัดและการแบ่งส่วนงาน ดังนี้

3.1 ส่วนบริหาร : มีนายกรัฐมนตรีเป็น ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

3.1.1 ผู้บัญชาการทหารบก เป็น รองผู้อำนวยการ

3.1.2 รองผู้บัญชาการทหารบก เป็น ผู้ช่วยผู้อำนวยการ

3.1.3 เสนาธิการทหารบก เป็น เลขาธิการ

3.1.4 มีรองเลขาธิการจำนวน 4 ท่าน โดยเป็น รองเสนาธิการทหารบก ที่ได้รับมอบหมายจำนวน 3 ท่าน อีก 1 ท่านเป็นอัตราของข้าราชการพลเรือนประจำกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรซึ่ง ขณะนี้ยังไม่มีการบรรจุ

3.1.5 มีคณะกรรมการอำนวยการ (จำนวน 23 ท่าน) โดย นายกรัฐมนตรีได้มอบหมายให้ พล.อ. ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการฯ ซึ่งคณะกรรมการอำนวยการ มีหน้าที่กำกับ ให้คำปรึกษา และเสนอแนะต่อกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในการปฏิบัติงาน

3.2 ส่วนอำนวยการ ประกอบด้วย

3.2.1 กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร

3.2.2 กลุ่มตรวจสอบภายใน

3.2.3 สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ความมั่นคง

3.2.4 สำนักการข่าว

3.2.5 สำนักกิจการมวลชนและสารนิเทศ

3.2.6 สำนักบริหารงานบุคคล

3.2.7 สำนักบริหารงานทั่วไป

3.2.8 สำนักงบประมาณและการเงิน

3.2.9 ศูนย์ติดตามสถานการณ์

3.2.10 ศูนย์ประสานการปฏิบัติ

3.3 ส่วนประสานงาน ประกอบด้วย 5 ศูนย์ประสานการปฏิบัติ คือ

3.3.1 ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ 1 : รับผิดชอบกลุ่มงานความมั่นคงของรัฐบาลที่สำคัญประกอบด้วยงานเสริมสร้างความมั่นคงสถาบันหลักความสามัคคีปรองดองความมั่นคงของมนุษยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีอัตรากำลัง จำนวน 107 อัตรา

3.3.2 ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ 2 : รับผิดชอบกลุ่มงานความมั่นคงทางสังคมงานที่สำคัญประกอบด้วยงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด การค้ามนุษย์ผู้หลบหนีเข้าเมืองการจัดระเบียบสังคมและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีอัตรากำลัง จำนวน 107 อัตรา

3.3.3 ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ 3 : รับผิดชอบกลุ่มงานเสริมสร้างความมั่นคงแบบพิเศษงานที่สำคัญประกอบด้วย งานป้องกันและแก้ไขปัญหา ภัยคุกคามข้ามชาติการก่อการร้ายและความมั่นคงทางไซเบอร์มี อัตรากำลัง จำนวน 87 อัตรา

3.3.4 ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ 4 : รับผิดชอบกลุ่มงานเสริมสร้างความมั่นคงทางทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม พลังงาน อาหาร และน้ำ มีอัตรากำลัง จำนวน 87 อัตรา

3.3.5 ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ 5 : รับผิดชอบกลุ่มงานเสริมสร้างความมั่นคงเฉพาะพื้นที่ ปัจจุบันรับผิดชอบหลักการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีอัตรากำลังจำนวน 125 อัตรา

3.4 หน่วยปฏิบัติงานระดับพื้นที่ ประกอบด้วย

3.4.1 กองอำนวยการรักษามันคงภายใน ภาค 1, 2, 3 และ 4 มีอัตรากำลังทั้งสิ้น ภาคละ 232 อัตรา

3.4.2 กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาคส่วนแยก มีอัตรากำลังส่วนแยกละ 35 อัตรา ปัจจุบันมีทั้งสิ้น 9 ส่วนแยก (1) ในพื้นที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 1 จำนวน 3 ส่วนแยก (2) และในพื้นที่ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 2, 3 และ 4 ภาคละ 2 ส่วนแยก

3.4.3 กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด (รวมกรุงเทพมหานคร) แบ่งเป็น (1) กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดประเภท 1 จำนวน 3 จังหวัด ได้แก่ จ.ปัตตานี, จ.ยะลา และ จ.นราธิวาส มีอัตรากำลัง 83 อัตรา (2) กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดประเภท 2 ประกอบด้วย 74 จังหวัด ที่เหลือ (รวมกรุงเทพมหานคร) มีอัตรากำลัง 47 อัตรา

สรุป

บทบาทของหน่วยงานด้านความมั่นคงภายในของไทยในอดีตที่ผ่านมา 3 ระยะ แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ ระยะที่ 1 เริ่มมีบทบาทสำคัญขึ้นเรื่อยๆ อันเป็นไปตามปัจจัยความรุนแรงของสถานการณ์ความมั่นคง ระยะที่ 2 บทบาทที่ทรงตัวและค่อยๆ ลดความสำคัญลง เนื่องจากภัยคุกคามคอมมิวนิสต์ได้จบสิ้นลงไป และระยะที่ 3 บทบาทปรับเปลี่ยนเพื่อรองรับสถานการณ์ความมั่นคงใหม่ที่มีขอบเขตความรับผิดชอบที่กว้างขวางขึ้น ซึ่งจากการศึกษาพลวัตของบทบาทจากกรณีศึกษา “ การป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ” ตั้งแต่อดีตของหน่วยงานที่พัฒนามาสู่การจัดตั้ง กอ.รมน. ในปัจจุบันนั้น พบว่า ในยุคต้นๆ ปัญหาคอมมิวนิสต์ยังเบาบาง ไม่มีกิจกรรมที่สร้างความตระหนกแก่สังคม และบางช่วงเวลาเป็นกิจกรรมที่ถูกกฎหมายอีกด้วย รัฐบาลยังคงดำเนินการด้วยมาตรการทางด้านกฎหมายโดยปกติเป็นหลัก แต่ในช่วงปี 2495-2525 เป็นช่วง 3 ทศวรรษที่ปัญหาภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์มีระดับความรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างสำคัญ ลัทธิคอมมิวนิสต์ขยายตัวทั้งภายนอกและภายในประเทศ มีการปลุกปั่นชักจูงประชาชนให้เกิดความไม่สงบขึ้นจนส่งผลกระทบต่อการบริหารปกครองประเทศ รัฐบาลจึงได้ปรับเปลี่ยนมาแนวทางแก้ปัญหาด้วยการประกาศใช้กฎหมายเฉพาะและหน่วยงานเฉพาะขึ้นปฏิบัติงานป้องกันและปราบปราม มีสถานะเป็นหน่วยงานในระดับชาติ ทั้งที่ดำเนินการในระดับกระทรวง ได้แก่ กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานบูรณาการ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี บทบาทของหน่วยงานเหล่านี้โดยสรุปคือ

1. บทบาทในระดับชาติด้วยการเป็นที่ปรึกษา แนะนำทางวิชาการ
2. บทบาทในระดับชาติในการอำนวยความสะดวก กำหนดแผนงาน ประสานและบูรณาการ แผนงานระหว่างหน่วยงาน พลเรือน ตำรวจ ทหาร ในการป้องกันและปราบปราม และกำกับ ติดตาม การปฏิบัติงานตามแผนงาน
3. บทบาทในระดับจังหวัดในการกำหนดแผนงานและการปราบปราม
4. บทบาทปฏิบัติการในการพัฒนาพื้นที่เฉพาะ และการปฏิบัติการช่วยเหลือประชาชน
5. บทบาทในการเป็นเจ้าหน้าีรวบรวมนักข่าวสาร ปฏิบัติการจิตวิทยา ในด้านต่างๆ
6. บทบาทในระดับท้องถิ่นและบุคคล คือ เป็นผู้อภิบาลให้ความช่วยเหลือผู้นำชุมชน และประชาชน เพื่อให้ความคุ้มครอง ฝึกหัดการปกป้องตนเองและสังคม ฝึกหัดอาชีพ กระจาย ข่าวสาร และรับทราบปัญหาข้อขัดข้องต่าง ๆ

อย่างไรก็ตาม ในยุคหลังสงครามเย็น เมื่อสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมปัญหาความมั่นคงแบบเก่าเบาบางลงไป ในช่วงปี 2530-2560 เป็น 3 ทศวรรษที่ความมั่นคง ทางด้านการเมืองเป็นประเด็นหลักของความมั่นคงภายในของประเทศไทย และความมั่นคงใหม่ ที่ประกอบด้วยปัจจัยแวดล้อมด้านความมั่นคงที่หลากหลายกลับมาเป็นวาระของโลก (global agenda) ที่ทั่วโลกให้ความสำคัญ ทำให้การทำงานด้านความมั่นคงภายในต้องมีมิติที่ขยายตัวออกไป ด้วย กอ.รมน. ในยุคหลังสงครามเย็นจึงได้ปรับบทบาทให้สามารถรองรับต่อสถานการณ์ด้าน ความมั่นคงใหม่ งานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ที่โหมแพร่กระจายอย่างหนักจนรัฐบาล ต้องประกาศเป็นวาระแห่งชาติในการป้องกันและปราบปรามในปลายสมัยรัฐบาลชวน หลีกภัย และในสมัยรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

บทที่ 4

วิเคราะห์แนวโน้มบทบาทในทศวรรษหน้า และกำหนดบทบาทที่เหมาะสม

ที่มาแห่งบทบาทด้านความมั่นคงของ กอ.รมน.

บทบาทของ กอ.รมน. ในการรองรับยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง พ.ศ. 2561 - 2580 พิจารณาได้จากบรรดากฎหมายที่เกี่ยวข้อง นโยบายการปฏิบัติงานของนายกรัฐมนตรี/ผอ.รมน. ที่มอบให้แก่ กอ.รมน. ในแต่ละปีงบประมาณ การวิเคราะห์เจตนารมณ์หรือเป้าหมายของยุทธศาสตร์ที่ต้องการบรรลุในแต่ละช่วงเวลา และปัจจัยอื่นๆ กฎหมายที่เกี่ยวข้องหลักๆ ได้แก่

1. พระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2559
2. นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.2562 - 2565)
3. ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580
4. พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551
5. คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การจัดโครงสร้าง การแบ่งส่วนงาน หน้าที่และอำนาจของส่วนงาน และอัตรากำลังของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร
6. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นความมั่นคง (พ.ศ. 2561 - 2580)
7. ร่างแผนรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ประจำปี 2561 - 2565 (แผนปฏิบัติการ 5 ปี กอ.รมน.)
8. กฎหมาย คำสั่ง ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องกับ กอ.รมน.

แนวโน้มบทบาท : สถานการณ์ความมั่นคงของชาติกับยุทธศาสตร์ชาติ

1. พระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2559

การบริการจัดการความมั่นคงของไทยในช่วงทศวรรษ 2550 เป็นต้นมามีพัฒนาการอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น เริ่มจากพระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2559 ที่ยกเลิกพระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2502 และพระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2507 ซึ่งได้ใช้มาอย่างยาวนานเกือบห้าทศวรรษ โดยพระราชบัญญัตินี้ได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ กำหนดให้คณะรัฐมนตรีจัดให้มี "นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ" ที่ส่วนราชการต่างๆ ของรัฐและประชาชนต้องมีส่วนร่วมให้ความคิดเห็นก่อนจะนำขึ้นทูลเกล้าฯ และประกาศเป็นพระบรมราชโองการและประกาศในราชกิจจานุเบกษาต่อไปนั้น นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติจะต้องมีสาระครอบคลุมนโยบายสำคัญของประเทศ ค่านิยม ผลประโยชน์แห่งชาติ เพื่อนำไปสู่การจัดทำงบประมาณของส่วนราชการต่างๆ ที่สอดคล้องต่อไปได้ ในส่วนที่ 2 การรักษาความมั่นคง

แห่งชาติ เป็นการบัญญัติถึงการติดตามประเมินความเสี่ยงของภัยคุกคาม การแจ้งเตือน และมาตรการดำเนินการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง และประกาศระดับความร้ายแรงของภัยคุกคามดังกล่าว และการกำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติในการบริหารจัดการความมั่นคงของชาติ

2. นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2562 - 2565)

2.1 บริบทความมั่นคง สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ได้วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคง 3 ระดับ ได้แก่ บริบทความมั่นคงในระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับภายในประเทศไทย ดังนี้

2.1.1 ความมั่นคงในระดับโลก ได้รับผลกระทบจากปัจจัยความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศที่มีลักษณะแบบ "หลายขั้วอำนาจ" หลักๆ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ จีน รัสเซีย ขณะที่การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างสหรัฐอเมริกาญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และอินเดีย ในกรอบ Quadrilateral Security Dialogue (QUAD) จะช่วยสนับสนุนการมีบทบาทด้านความมั่นคงของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคเอเชีย ในขณะที่มีการเพิ่มบทบาทของขั้วอำนาจใหม่ทางเศรษฐกิจโลก คือ กลุ่ม BRICS ประกอบด้วย บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้ ซึ่งมีบทบาทในเวทีระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น มีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงระเบียบโลก ทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ปัจจัยความมั่นคงด้านพลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และภัยธรรมชาติ ถือเป็นปัญหาสำคัญของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสวงหาแหล่งพลังงานใหม่ อาจนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างประเทศ ในขณะที่ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศซึ่งส่งผลโดยตรงต่อภัยธรรมชาติที่มีระดับความรุนแรงมากขึ้น ทาให้จำเป็นต้องมีความร่วมมือในระดับนานาชาติเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติที่เกิดขึ้น รวมถึงจะนำมาสู่การกำหนดกรอบกติกาใหม่ที่มหาอำนาจอาจเข้ามาแทรกแซงประเทศอื่น ๆ และใช้เป็นมาตรการกีดกันทางการค้า ปัจจัยเรื่องการแผ่กระจายของอาวุธนิวเคลียร์และอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง การขยายอิทธิพลและการพัฒนาขีดความสามารถของอาวุธนิวเคลียร์และอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูงยังคงเป็นปัจจัยนำไปสู่ความตึงเครียดและความหวาดระแวงระหว่างกัน สภาพการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ประเทศไทยต้องดำเนินนโยบายด้วยความอ่อนตัวในการกำหนดท่าทีเพื่อรักษาดุลยภาพทางความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ รวมทั้งกติกาโลกหรือระเบียบโลกที่อาจจะตามมาในระยะต่อไป

2.1.2 บริบทความมั่นคงในระดับภูมิภาค ได้รับผลกระทบจากการขยายอิทธิพลและบทบาทของประเทศมหาอำนาจต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีการปรับเปลี่ยนนโยบายที่แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของการแข่งขันและการขยายอิทธิพลของชาติมหาอำนาจ ทั้งในรูปแบบของการใช้พลังอำนาจทางทหารและทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการแข่งขันระหว่างสหรัฐฯ และจีน ที่ต้องการแสวงหาพันธมิตรในภูมิภาคต่างๆ โดยสหรัฐอเมริกาดำเนินยุทธศาสตร์ Indo - Pacific ในขณะที่จีนดำเนินยุทธศาสตร์ Belt and Road Initiative (BRI) ซึ่งทั้งสองยุทธศาสตร์ล้วนส่งผลให้มีแนวโน้มไปสู่ความขัดแย้งในภูมิภาคได้ ซึ่งประเทศไทยสามารถใช้ข้อได้เปรียบเชิงภูมิศาสตร์ในการเชื่อมโยงนโยบายเศรษฐกิจของประเทศกับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค ให้เกิดผลดีกับประเทศได้ นอกจากนี้ การขยายตัวของความร่วมมือของอาเซียน ตามวิสัยทัศน์อาเซียน ค.ศ. 2025 เป็นทั้ง

โอกาสไปสู่การเสริมสร้างพัฒนาการทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก และความท้าทายในการร่วมมือกันป้องกันปัญหาความมั่นคงใหม่ เช่น การย้ายถิ่นฐานของประชากร อาชญากรรมข้ามชาติ เศรษฐกิจนอกระบบ ยาเสพติด และการค้ามนุษย์ นอกจากนี้ ประเด็นความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทะเล เช่น ปัญหาการอ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเล การแย่งชิงผลประโยชน์ในพื้นที่ทางทะเล ความไม่แน่นอนของสถานการณ์ความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ การก่อการร้ายทางทะเล การทำลายสิ่งแวดล้อมโดยมนุษย์ กฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายทางทะเลปัญหาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับทะเล การลักลอบขนส่งสิ่งผิดกฎหมายทางทะเล การกระทำอันเป็นโจรสลัด เป็นต้น

2.1.3 บริบทความมั่นคงภายในประเทศ ความมั่นคงของสถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบันพระมหากษัตริย์ ความมั่นคงทางการเมือง ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนการกระจายความมั่งคั่ง และอำนาจจัดการทรัพยากรสำคัญ การเปลี่ยนแปลงและความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม การเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาการทุจริต ความยุติธรรม การบริหารภาครัฐที่ไม่มีประสิทธิภาพ รวมถึงโลกทัศน์ที่แตกต่างกันของกลุ่มคนในสังคม เป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดความแตกแยกทางความคิด การเคลื่อนไหวทางการเมือง นอกจากนี้ ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาการลักลอบและขนส่งสินค้าผิดกฎหมาย ความเสี่ยงภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น อุทกภัย ภัยแล้ง ภาวะแห้งแล้ง น้ำท่วมฉับพลัน น้ำป่าไหลหลาก ดินถล่ม สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม และความเสียหายของระบบนิเวศน์ ปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงภายในประเทศ

2.2 ผลประโยชน์แห่งชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2562 - 2565) ระบุถึงผลประโยชน์แห่งชาติและวัตถุประสงค์แห่งชาติไว้คือ การมีเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอาณารัฐ การดำรงอยู่อย่างมั่นคงยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติ การดำรงอยู่อย่างมั่นคงของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุข เป็นปึกแผ่น มั่นคงทางสังคม ท่ามกลางพหุสังคมและการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความเจริญเติบโตของชาติ ความเป็นธรรม และความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงาน อาหาร ความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีเกียรติและศักดิ์ศรีในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก

2.3 วัตถุประสงค์แห่งชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2562 - 2565) ระบุไว้ 9 ประการ คือ เพื่อส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เสริมสร้างจิตสำนึกของคนในชาติให้มีความจงรักภักดี และธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้าง ความสามัคคีปรองดอง ความเป็นธรรมและความสมานฉันท์ในชาติ ลดการเผชิญหน้า และการใช้ ความรุนแรงในทุกรูปแบบ ให้จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัย ปราศจากเงื่อนไขของการใช้ ความรุนแรง พัฒนาศักยภาพของภาครัฐ และส่งเสริมบทบาทและความเข้มแข็งของทุกภาคส่วน ในการรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบที่กระทบกับความมั่นคง จัดการฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม พลังงาน และอาหาร ให้มีความมั่นคงความยั่งยืนและมีความสมดุลกับการขยายตัว ของการพัฒนาประเทศ รวมถึงลดความเสี่ยงจากผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์ พัฒนาศักยภาพ การเตรียมพร้อมของชาติในการเผชิญกับภาวะสงครามและวิกฤตการณ์ความมั่นคงได้อย่างมีเอกภาพ

และประสิทธิภาพ เสริมสร้างศักยภาพของกองทัพในการป้องกันประเทศ สนับสนุนภารกิจที่ไม่ใช่ การสงครามและสามารถผนึกกำลังของกองทัพกับทุกภาคส่วน ในการเผชิญกับภัยคุกคามด้าน การป้องกันประเทศในทุกรูปแบบ ส่งเสริมสถานะแวดล้อมที่สร้างสรรค์และสันติในการอยู่ร่วมกับ ประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มประเทศอาเซียน ประชาคมโลก บนพื้นฐานของการรักษาผลประโยชน์ และการดำรงเกียรติภูมิของชาติ

2.4 นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ประกอบด้วย 16 นโยบาย ดังนี้

2.4.1 นโยบายที่ 1 เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและ การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2.4.2 นโยบายที่ 2 สร้างความเป็นธรรม ความปรองดอง และความสมานฉันท์ ในชาติ

2.4.3 นโยบายที่ 3 ป้องกันและแก้ไขการก่อเหตุรุนแรงในจังหวัดชายแดน ภาคใต้

2.4.4 นโยบายที่ 4 จัดระบบการบริหารจัดการชายแดนเพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหาข้ามพรมแดน

2.4.5 นโยบายที่ 5 สร้างเสริมศักยภาพการเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาภัยคุกคาม ข้ามชาติ

2.4.6 นโยบายที่ 6 ป้องกันและรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล

2.4.7 นโยบายที่ 7 จัดระบบ ป้องกัน และแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง

2.4.8 นโยบายที่ 8 เสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันความมั่นคงภายใน

2.4.9 นโยบายความมั่นคงที่ 9 เสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยการทุจริต

2.4.10 นโยบายที่ 10 เสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์

2.4.11 นโยบายที่ 11 รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม

2.4.12 นโยบายที่ 12 เสริมสร้างความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร

2.4.13 นโยบายที่ 13 พัฒนาระบบเตรียมพร้อมแห่งชาติเพื่อเสริมสร้าง ความมั่นคงของชาติ

2.4.14 นโยบายความมั่นคงที่ 14 เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกัน ประเทศ

2.4.15 นโยบายความมั่นคงที่ 15 พัฒนาระบบข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพ

2.4.16 นโยบายที่ 16 เสริมสร้างคุณภาพในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่าง ประเทศ

2.5 แผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคง ได้กำหนดไว้เป็น 19 แผน ซึ่งเป็นประเด็น ปัญหาความมั่นคงที่มาจากนโยบายทั้ง 16 นโยบายข้างต้นคือ แผนการเสริมสร้างความมั่นคงของ มนุษย์ แผนการข่าวกรองและการประเมินสถานการณ์ด้านความมั่นคง แผนการเสริมสร้างความมั่นคง ของสถาบันหลักของชาติฯ แผนการพัฒนาระบบเตรียมพร้อมแห่งชาติ แผนการพัฒนาศักยภาพ การป้องกันประเทศ แผนการสร้างควมสามัคคีปรองดอง แผนการป้องกันและแก้ไขปัญหา

การก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ แผนการบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมือง แผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ แผนการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด แผนการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยทุจริต แผนการรักษาความมั่นคงพื้นที่ชายแดน แผนการรักษาความมั่นคงทางทะเล แผนการป้องกันและแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์ข้ามชาติ แผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาคความมั่นคงไซเบอร์ แผนการรักษาคุณภาพสถานะแวดล้อมระหว่างประเทศ แผนการรักษาความมั่นคงทางพลังงาน แผนการรักษาความมั่นคงด้านอาหารและน้ำ แผนการรักษาความมั่นคงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยแต่ละแผนจะมีองค์ประกอบในรายละเอียดที่กำหนดไว้แล้วคือ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และกลยุทธ์

2.6 การขับเคลื่อน ได้จัดให้มี "หน่วยเจ้าภาพหลัก" "หน่วยรับผิดชอบหลักตามกลยุทธ์" "หน่วยรับผิดชอบร่วม" รับผิดชอบในการขับเคลื่อน โดยทุกส่วนราชการต้องนำไปจัดทำแผนงานโครงการรองรับจัดการบูรณาการให้เกิดความสอดคล้อง โดยได้กำหนดให้ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) และศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ไม่ได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยรับผิดชอบใดๆ ใน 19 แผนดังกล่าว แต่ได้รับมอบให้ทำหน้าที่ร่วมประสานการปฏิบัติ ซึ่งแนวทางการขับเคลื่อนดังกล่าวจะเป็นการสอดรับและเป็นไปตามแนวทางการดำเนินการขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นความมั่นคงด้วย

3. ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2561 เพื่อเป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ และมีประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงเป็นเป้าหมายและกรอบแนวทางการดำเนินการที่สำคัญ เพื่อให้ประเทศมั่นคง ประชาชนมีความสุข โดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือ ประชาชนอยู่ดีกินดีและมีความสุข บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคความมั่นคง ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ และการบริหารจัดการความมั่นคงมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีสาระสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติดังนี้

3.1 วิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”

3.1.1 ความมั่นคง หมายถึง การมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศในทุกระดับ ทั้งระดับประเทศ สังคม ชุมชน ครัวเรือน และปัจเจกบุคคล และมีความมั่นคงในทุกมิติ มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์มีความเข้มแข็งเป็นศูนย์กลางและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน มีระบบการเมืองที่มั่นคงเป็นกลไกที่นำไปสู่การบริหารประเทศที่ต่อเนื่องและโปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาล สังคมมีความปรองดองและความสามัคคี สามารถผนึกกำลังเพื่อพัฒนาประเทศ ชุมชนมีความเข้มแข็ง ครอบครัวมีความอบอุ่น

ประชาชนมีความมั่นคงในชีวิต มีงานและรายได้ที่มั่นคงพอเพียงกับการดำรงชีวิต มีการออมสำหรับวัยเกษียณ ความมั่นคงของอาหาร พลังงาน และน้ำ มีที่อยู่อาศัย และความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน

3.1.2 ความมั่นคง หมายถึง ประเทศไทยมีการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและมีความยั่งยืน จนเข้าสู่กลุ่มประเทศรายได้สูง ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาลดลง ประชากรมีความอยู่ดีมีสุขได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันมากขึ้นและมีการพัฒนาอย่างทั่วถึงทุกภาคส่วน มีคุณภาพชีวิตตามมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติ นอกจากนี้ ยังมีความสมบูรณ์ในทุนที่จะสามารถสร้างการพัฒนาต่อเนื่องไปได้ ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนทางปัญญา ทุนทางการเงิน ทุนที่เป็นเครื่องมือเครื่องจักร ทุนทางสังคม และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.1.3 ความยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญ รายได้ และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจที่อยู่บนหลักการใช้ การรักษาและการฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนไม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติจนเกินพอดี ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม จนเกินความสามารถในการรองรับและเยียวยาของระบบนิเวศ

3.2 ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ การพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

3.2.1 ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาคือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสถานะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคงปลอดภัย เอกอกราชอธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลก บนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาลเพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด

3.2.2 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ บนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่ "การต่อยอดอดีต ปรับปัจจุบัน สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต"

3.2.3 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สูการเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกร ยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

3.2.4 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญที่ให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชน ในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนรวม การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับ เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพ อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

3.2.5 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ในทุกมิติ โดยเป็นการดำเนินการบนพื้นฐานการเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง 3 ด้าน อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่น ต่อไปอย่างแท้จริง

3.2.6 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการ ภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยืดหลัก “ภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ มีสมรรถนะสูง ยึดหลักธรรมาภิบาล มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบ การทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อ การพัฒนา โดยกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และ การอำนวยความสะดวกยุติธรรมตามหลักนิติธรรม

4. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น ความมั่นคง (พ.ศ. 2561 - 2580)

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง (พ.ศ. 2561 - 2580) เป็นแผนระดับ 2 (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 136 ตอนที่ 51 ก หน้า 1 วันที่ 18 เม.ย. 2562) กำหนดกรอบแนวทางในการไปสู่จุดหมายอย่างเป็นรูปธรรมในระยะ 20 ปี โดยกำหนดแผนย่อย แนวทางการพัฒนา ในห้วงเวลาระยะเวลา 5-10-15-20 ปี คือ ในช่วงปี 2561 - 2565 ดำเนินการ “ปรับสภาพแวดล้อม พร้อมแก้ไขปัญหา” ในช่วงปี 2566 - 2570 ดำเนินการให้ “ปัญหาเก่าหมดไป ปัญหาใหม่ไม่เกิด” ในช่วงปี 2571 - 2575 ดำเนินการให้ “ประเทศชาติพัฒนา ปวงประชาร่วม ผลักดัน” และในช่วงปี 2576 - 2580 “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข” แผนแม่บทฯ ประกอบด้วยแผนย่อย จำนวน 5 แผนย่อย ได้แก่

4.1 แผนย่อยการรักษาความสงบภายในประเทศ เพื่อสร้างเสริมความสงบเรียบร้อย และสันติสุขให้เกิดขึ้นกับประเทศชาติบ้านเมือง ตามยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายที่กำหนด มี กอ.รมน. และกระทรวงกลาโหมเป็นเจ้าภาพ ประกอบด้วย 5 แนวทางการพัฒนาดังนี้

4.1.1 การเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและความมั่นคง ของมนุษย์

4.1.2 การเสริมสร้างความมั่นคงสถาบันหลักของชาติภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4.1.3 การพัฒนาด้านการเมือง

4.1.4 สร้างความรักความสามัคคีปรองดองของคนในชาติ

4.1.5 พัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

4.2 แผนย่อยการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง เพื่อแก้ไขปัญหาเดิมที่มีอยู่อย่างตรงประเด็นจนหมดไปอย่างรวดเร็ว ภายใน 10 ปี พร้อมทั้งพัฒนากลไกเฝ้าระวัง แจ้งเตือน และป้องกันปัญหาความมั่นคง ที่อาจจะเกิดขึ้นใหม่อย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้การบริหารจัดการและการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน ดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่องและราบรื่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วยแผนย่อย 2 ส่วน 20 แนวทางพัฒนา ดังนี้

4.2.1 ส่วนการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและการพัฒนาประเทศ ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา 15 แนวทาง ดังนี้

4.2.1.1 การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

4.2.1.2 การป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางไซเบอร์

4.2.1.3 การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์

4.2.1.4 การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมือง

4.2.1.5 การป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้าย

4.2.1.6 การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

4.2.1.7 การป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ

4.2.1.8 การเฝ้าระวังและป้องกันประเด็นทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อ

ความมั่นคง

4.2.1.9 การป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบใน จชต.

4.2.1.10 การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

4.2.1.11 การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติพื้นที่ชายแดน

4.2.1.12 การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล

4.2.1.13 การพัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคงและช่วยเหลือประชาชน

4.2.1.14 การพิทักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.2.1.15 การแก้ไขปัญหาความมั่นคงเฉพาะกรณี

4.2.2 ส่วนการปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติ ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา 5 แนวทาง ดังนี้

4.2.2.1 การปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติในภาพรวม

4.2.2.2 การปกป้องอธิปไตยของชาติทางบก

4.2.2.3 การปกป้องอธิปไตยของชาติทางทะเล

4.2.2.4 การปกป้องอธิปไตยของชาติทางอากาศ

4.2.2.5 การเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านมิตรประเทศ และองค์การนานาชาติ

4.3 แผนย่อยการพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ ประกอบด้วย 3 แนวทางการพัฒนา ได้แก่

4.3.1 พัฒนาระบบงานช่างกรองแบบบูรณาการ

4.3.2 พัฒนาศักยภาพของประเทศด้านความมั่นคงจัด ด้วยการทำให้แผนพัฒนาและแผนทรัพยากร

4.3.3 พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ คือ การพัฒนาปรับปรุงนโยบายแนวทาง ระบบ กลไกการบริหารจัดการตลอดจนแผนปฏิบัติการที่เกี่ยวข้อง

4.4 แผนย่อยการบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมถึงองค์กรภาครัฐและที่มีใช้ภาครัฐ ประกอบด้วย 3 แนวทางการพัฒนา ดังนี้

4.4.1 แผนการเสริมสร้างและรักษาคุณภาพสถานะแวดล้อมระหว่างประเทศ

4.4.2 แผนการเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค

4.4.3 แผนการร่วมมือทางการพัฒนากับประเทศเพื่อนบ้าน ภูมิภาค โลก รวมถึงองค์กรภาครัฐและที่มีใช้ภาครัฐ

4.5 แผนย่อยการพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวมเป็นการเสริมสร้างกลไกในการแก้ปัญหาตลอดจนขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงแบบองค์รวมให้เป็นรูปธรรม พร้อมตอบสนองต่อปัญหาทุกมิติ เป็นการแบ่งมอบความรับผิดชอบให้หน่วยงานในระดับต่างๆ ในส่วนของ กอ.รมน. ได้รับแบ่งมอบความรับผิดชอบในการอำนวยความสะดวก ประสานงาน สั่งการ ปฏิบัติการ และกำกับดูแลในการขับเคลื่อนแผนย่อยด้านการรักษาความสงบภายในประเทศ และรับผิดชอบร่วมกับ ศรชล. ในการอำนวยความสะดวก ประสานงาน สั่งการ ปฏิบัติการ และกำกับดูแล ในการขับเคลื่อนแผนย่อยด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหามีผลกระทบต่อความมั่นคง โดยมีกระทรวงกลาโหมทำหน้าที่ติดตามสถานการณ์ อำนาจการ ประสานงาน สั่งการ ดำเนินการ และกำกับดูแลในภาพรวม แผนย่อยนี้ ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา 3 แนวทางพัฒนา ดังนี้

4.5.1 การบูรณาการกลไกการบริหารจัดการความมั่นคง

4.5.2 การบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง

4.5.3 การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

5. การจัดโครงสร้างใหม่ของ กอ.รมน. ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 312/2562

ในช่วงทศวรรษ 2550 กอ.รมน. ได้ปฏิบัติงานโดยมีโครงสร้างตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 179/2552 ลงวันที่ 27 กรกฎาคม 2552 ต่อมาเมื่อ 25 ต.ค. 2562 นายกรัฐมนตรีอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 โดยมติคณะรัฐมนตรี 10 กันยายน 2562 ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 312/2562 เรื่อง การจัดโครงสร้าง การแบ่งส่วนงาน หน้าที่และอำนาจของส่วนราชการ และอัตรากำลังของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ให้ กอ.รมน. (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 136 ตอนพิเศษ 296 ง หน้า 17 2 ธันวาคม 2562) ซึ่งโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ใหม่นี้สอดคล้องกับการทำงานตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) โดยประกอบด้วย 17 ส่วนงาน ดังนี้

- 5.1 สำนักงานเลขานุการ
- 5.2 สำนักตรวจสอบภายใน
- 5.3 สำนักพัฒนาระบบบริหาร
- 5.4 สำนักกฎหมายและสิทธิมนุษยชน
- 5.5 สำนักจเร
- 5.6 สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ความมั่นคง
- 5.7 สำนักการข่าว
- 5.8 สำนักกิจการมวลชนและสารนิเทศ
- 5.9 สำนักบริหารงานบุคคล
- 5.10 สำนักส่งกำลังบำรุง
- 5.11 สำนักงบประมาณและการเงิน
- 5.12 สำนักบูรณาการและขับเคลื่อนการปฏิบัติงาน
- 5.13 ศูนย์ดิจิทัลเพื่อความมั่นคง
- 5.14 ศูนย์การศึกษาและวิทยาการด้านความมั่นคง
- 5.15 ศูนย์ประสานการปฏิบัติ ขึ้นตรงต่อ ผอ.รมน.
- 5.16 กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค
- 5.17 กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด

หน่วยงานที่ได้จัดตั้งขึ้นใหม่คือ สำนักงานเลขานุการ, สำนักกฎหมายและสิทธิมนุษยชน, สำนักจเร, สำนักส่งกำลังบำรุง (เปลี่ยนชื่อจากเดิม สำนักบริหารงานทั่วไป), ศูนย์ดิจิทัลเพื่อความมั่นคง, ศูนย์การศึกษาและวิทยาการด้านความมั่นคง โดยมี สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ความมั่นคง (สนย.กอ.รมน.) เป็นส่วนงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงเรื่อง การกำหนดนโยบาย วางแผน อำนวยการ ประสานงาน และกำกับดูแลงานด้านนโยบายและแผนของ กอ.รมน. รองรับยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายของรัฐบาล มีศูนย์ประสานการปฏิบัติ ขึ้นตรงต่อ ผอ.รมน. มีหน้าที่บูรณาการ การปฏิบัติ และกำกับดูแลงานส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงของชาติเฉพาะเรื่องโดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่หลายฉบับตามพวก

6. ร่างแผนรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ประจำปี 2561 – 2565

ตามที่ “คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง” ได้มอบหมายให้ กอ.รมน. รับผิดชอบในส่วนของการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และการพัฒนาด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหามีผลกระทบต่อความมั่นคง กอ.รมน. ได้จัดทำ “ร่างแผนการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ประจำปีงบประมาณ 2561 - 2565 (แผนปฏิบัติการราชการ 5 ปี กอ.รมน.)” ซึ่งเป็นระยะแรกของการดำเนินการ “ปรับสภาพแวดล้อม พร้อมแก้ปัญหา” เป็นการขับเคลื่อนต่อหน่วยงานของ กอ.รมน. ทั้ง กอ.รมน.ส่วนกลาง, กอ.รมน.ภาค และ กอ.รมน.จังหวัด รวมทั้งศูนย์อำนวยการหรือหน่วยที่จัดตั้งขึ้นตามความจำเป็นของสถานการณ์ การดำเนินการตามแผนจะเป็นการผนึกกำลังเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งพลเรือน ตำรวจ ทหาร และประชาชนทุกภาคส่วน ในรูปแบบประชารัฐบูรณาการ โดยมีการดำเนินการในด้านต่างๆ ดังนี้

6.1 ด้านการรักษาความสงบภายในประเทศ เพื่อเสริมสร้างความสงบเรียบร้อยและสันติสุขให้เกิดขึ้นกับประเทศ มีแผนงาน/โครงการ จำนวน 3 แผนงาน ได้แก่ การเสริมสร้างความมั่นคงของมนุษย์และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ การสร้างความรักความสามัคคีปรองดองของคนในชาติ

6.2 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง เพื่อแก้ไขปัญหาเดิมที่มีอยู่อย่างตรงประเด็นจนปัญหาหมดไป และป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาใหม่เกิดขึ้น มีแผนงาน/โครงการ จำนวน 12 แผนงาน/โครงการ เช่น การป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบใน จชต., การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมือง, การป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์, การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, การเสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยทุจริต เป็นต้น

6.3 ด้านการพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวมของ กอ.รมน. มีแผนงาน/โครงการ จำนวน 6 แผนงาน/โครงการ เช่น การติดตามแจ้งเตือน, การบูรณาการแผนงานมาตรการ แนวทางการปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง, การอำนวยการ กำกับดูแล และการประสานงาน แนวทางการปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง เป็นต้น

6.4 ด้านการพัฒนาพื้นฐานความรู้ เพื่อดำเนินการรักษาสถานภาพการดำเนินงานด้านบุคคลและการสนับสนุน มีแผนงาน/โครงการ จำนวน 4 แผนงาน

7. แผนการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2563 (ล่าสุด)

แผนการดำเนินงานของ กอ.รมน. ในปีงบประมาณ 2563 (เอกสารสรุปผลการปฏิบัติงานประจำปี 2562 : 54-56) เพื่อให้ กอ.รมน. สามารถขับเคลื่อนงานการแก้ปัญหาด้านความมั่นคงได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นความมั่นคง กอ.รมน. ได้ปรับบทบาทตามนโยบายของผู้บังคับบัญชาที่ให้ไว้ว่า ในการปฏิบัติงานร่วมกับส่วนราชการต่างๆ ให้ “ลดบทบาทการเป็นผู้ปฏิบัติลง” แต่ให้ “เพิ่มบทบาทในการบูรณาการ การอำนวยการ ติดตามและขับเคลื่อนการดำเนินงานของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น” โดย กอ.รมน. จะขับเคลื่อนการรักษาความสงบเรียบร้อย และการป้องกันและการแก้ไขปัญหาภัยที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติทั้ง 23 ด้าน ภายใต้แผนแม่บทย่อยด้านการพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม แผนการบูรณาการกลไกการบริหารจัดการความมั่นคง โดยมี

7.1 พันธกิจในการขับเคลื่อน 4 ประการ ดังนี้

7.1.1 ติดตาม ตรวจสอบ ประสานงาน และประเมินแนวโน้มของสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร ที่อาจก่อให้เกิดภัยคุกคามความมั่นคงของชาติ

7.1.2 บูรณาการแนวทางและแผนงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงของชาติ

7.1.3 อำนวยการ กำกับการ ประสานงาน และเสริมการปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงของชาติของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง

7.1.4 ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหาความมั่นคงของชาติของหน่วยงานของรัฐตามแนวทางและแผนงานที่กำหนดไว้

7.2 กลยุทธ์เสริม 2 ประการ ได้แก่

7.2.1 การเสริมสร้างให้ประชาชนตระหนักในหน้าที่ที่ต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่ง ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และสร้างความรักความสามัคคีของคนในชาติ รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงของชาติ

7.2.2 การเสริมสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจ เพื่อให้ทุกภาคส่วนตระหนักถึงสถานการณ์ภัยความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน อันนำมาซึ่งความเข้าใจและการสนับสนุนการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงของเจ้าหน้าที่

7.3 แผนงานและโครงการที่สำคัญ ประจำปี 2563 ได้แก่

7.3.1 การขับเคลื่อนการจัดทำแผนปฏิบัติการทั้ง 22 ด้าน (แผนระดับ 3 รองรับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นความมั่นคง และแผนปฏิรูปประเทศ) เพื่อให้หน่วยงานความมั่นคงตลอดจนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามในแต่ละด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องไปในทางเดียวกัน (ลดความซ้ำซ้อน และอุดช่องว่าง)

7.3.2 การขับเคลื่อนการจัดทำแผนรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด เพื่อใช้เป็นแผนบูรณาการรักษาความสงบเรียบร้อยและการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่กระทบความมั่นคงภายในจังหวัด โดยใช้กลไกคณะกรรมการอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดเป็นผู้ขับเคลื่อน ซึ่งแผนนี้จะสอดคล้องหรือเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาจังหวัด และในกรณีที่ภัยคุกคามมีความรุนแรงครอบคลุมพื้นที่หลายจังหวัด โดยใช้กลไก กอ.รมน. ภาค และคณะกรรมการอำนวยการภาค และหากปัญหาใดไม่สามารถแก้ไขได้ในภาค จะเป็นหน้าที่ของ กอ.รมน. ส่วนกลาง จะร่วมกับหน่วยงานส่วนกลางที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การอำนวยการของคณะกรรมการอำนวยการ กอ.รมน. ต่อไป

7.3.3 การเสริมสร้างและพัฒนา War Room ด้านความมั่นคงของจังหวัด ทั้ง 77 จังหวัด เพื่อให้มีระบบติดตามตรวจสอบและแจ้งเตือนสถานการณ์ความมั่นคงที่มีประสิทธิภาพ สามารถแจ้งเตือนเหตุการณ์ได้อย่างทันเวลา นำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงที นอกจากนี้ยังนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ร่วมกันของหน่วยงานความมั่นคงในจังหวัด ไปใช้ประกอบการวางแผนและการอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดเพื่อให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างตรงจุด และมีประสิทธิภาพ

7.3.4 การฝึกและทดสอบแผนการอำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ส่วนราชการในจังหวัดจัดทำขึ้น อาทิเช่น แผนการป้องกันและบรรเทาภัยแล้ง อุทกภัย ฝุ่นละออง หรือการป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อเหตุร้ายต่อระบบสาธารณสุขปโภคและโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญของจังหวัด ทั้งนี้เพื่อให้จังหวัดมีความพร้อมในการรับสถานการณ์และลดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินเมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นจริง โดยมีแผนการฝึกในปี จำนวน 10 จังหวัด

7.3.5 การติดตามและประเมินผลแผนงานโครงการที่รองรับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ประเด็นความมั่นคง โดยติดตามแผนงานโครงการที่อยู่ในสถานะวิกฤต ตามผลการวิเคราะห์ของระบบประเมินผลแห่งชาติ/ระบบอีเมนซ์เซอร์ หรือติดตามแผนงานโครงการสำคัญที่รัฐบาลมอบหมาย โดยใช้กลไกทุกระดับที่ กอ.รมน. มีอยู่

7.4 การได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ

จากแผน/โครงการประจำปี 2563 ดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงบทบาทของ กอ.รมน. ที่มีอย่างกว้างขวาง กอ.รมน. ได้รับการจัดสรรงบประมาณปี 2563 จำนวนทั้งสิ้น 9,893,672,900.-บาท เพื่อดำเนินแผนงานจำนวน 6 แผนงานหลัก ได้แก่ แผนงานรองบุคลากรภาครัฐ, แผนงานพื้นฐานด้านความมั่นคง, แผนงานยุทธศาสตร์รักษาความสงบภายในประเทศ, แผนงานยุทธศาสตร์ป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง, แผนงานบูรณาการป้องกันปราบปราม และบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด และแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ แจกแจงให้เห็นรายละเอียด ดังตารางที่ 4-1

ตารางที่ 4 – 1 แผนงาน/โครงการ ประจำปีงบประมาณ 2563 งบประมาณรวมทั้งสิ้น 9,893,672,900.-บาท (สถานการณ์โรคโควิด19 ทำให้ส่งงบประมาณคืนรัฐบาลบางส่วนทำให้หลายกิจกรรมงดไป)

แผนงาน-ผลผลิต/โครงการ
แผนงานรองบุคลากรภาครัฐ (ด้านความมั่นคง)
แผนงานพื้นฐานด้านความมั่นคง: ผลผลิตการรักษาความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยภายใน
กิจกรรมที่ 1 งานสร้างความรักความสามัคคีของคนในชาติ
<ol style="list-style-type: none"> 1. โครงการเพชรในตม 2. การปฏิบัติงานตามแผนการขับเคลื่อนงานด้านมวลชน 3. การ ปจว./ปชส. เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการด้านการข่าว 4. การพัฒนาโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา 5. การเสริมสร้างให้ประชาชนตระหนักในหน้าที่การเทิดทูนสถาบันหลักของชาติ
กิจกรรมที่ 2 งานอำนวยการ ประสานงานและเสริมการปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐ
<ol style="list-style-type: none"> 1. การพัฒนาบุคลากรภาครัฐ 2. การปฐมนิเทศผู้บริหารประจำปีของ กอ.รมน. 3. การฝึกและทดสอบแผนรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

แผนงานยุทธศาสตร์รักษาความสงบภายในประเทศ
โครงการการรักษาความสงบภายในประเทศ : กิจกรรมที่ 1 การพัฒนาด้านการเมือง
1. การประชุมเชิงปฏิบัติการบูรณาการ การบริหารจัดการความมั่นคง ด้านสังคม และการเมือง
กิจกรรมที่ 2 งานเสริมสร้างความรักความสามัคคีของคนในชาติ
1. โครงการสานใจไทยหนึ่งเดียว สร้างความสามัคคี ปองตรอง 2. โครงการประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ สร้างความเข้าใจในสัญญาประชาคมเพื่อความสามัคคีปรองดอง 3. โครงการเสริมกลุ่มมวลชนเป็นจิตอาสา สามัคคีปรองดอง 4. โครงการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์และการแถลงผลงาน 5. โครงการ “บวร” ร่วมใจสร้างชุมชนคุณธรรม 6. การปฏิรูปสังคมแบบมีส่วนร่วมของประชาชน 7. การเสริมสร้างความรัก ความสามัคคีระดับตำบล 8. โครงการกำกับ ติดตาม และประเมินผล “แผนตำบล มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” 9. การดำเนินโครงการปราชญ์ร่วมใจ สรรค์สร้างไทยเป็นหนึ่งใน 10. การชุมชนร่วมใจเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน
แผนยุทธศาสตร์ป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง
โครงการการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและการพัฒนาประเทศ : กิจกรรมที่ 1 งานป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางไซเบอร์
1. โครงการพัฒนาระบบป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผยแพร่ข้อมูลที่กระทบต่อความมั่นคง 2. โครงการทบทวนระบบป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผยแพร่ข้อมูลที่กระทบต่อความมั่นคง 3. โครงการสร้างความตระหนักรู้และรอบรู้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ภาคประชาชนและหน่วยงานทั่วไป
กิจกรรมที่ 2 งานป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์
1. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพและกระบวนการนำเข้าและอนุญาตทำงานของคนต่างด้าวแบบถูกกฎหมาย
กิจกรรมที่ 3 งานบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมือง
1. โครงการแก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มแรงงานต่างด้าว 2. โครงการแก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มเฉพาะ
กิจกรรมที่ 4 งานป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้าย
1. โครงการพัฒนาเครือข่ายมวลชนในการเฝ้าระวังก่อการร้าย 2. การสร้างความตระหนักรู้และเสริมสร้างขีดความสามารถเกี่ยวกับภัยคุกคามจากการก่อการร้ายรูปแบบใหม่

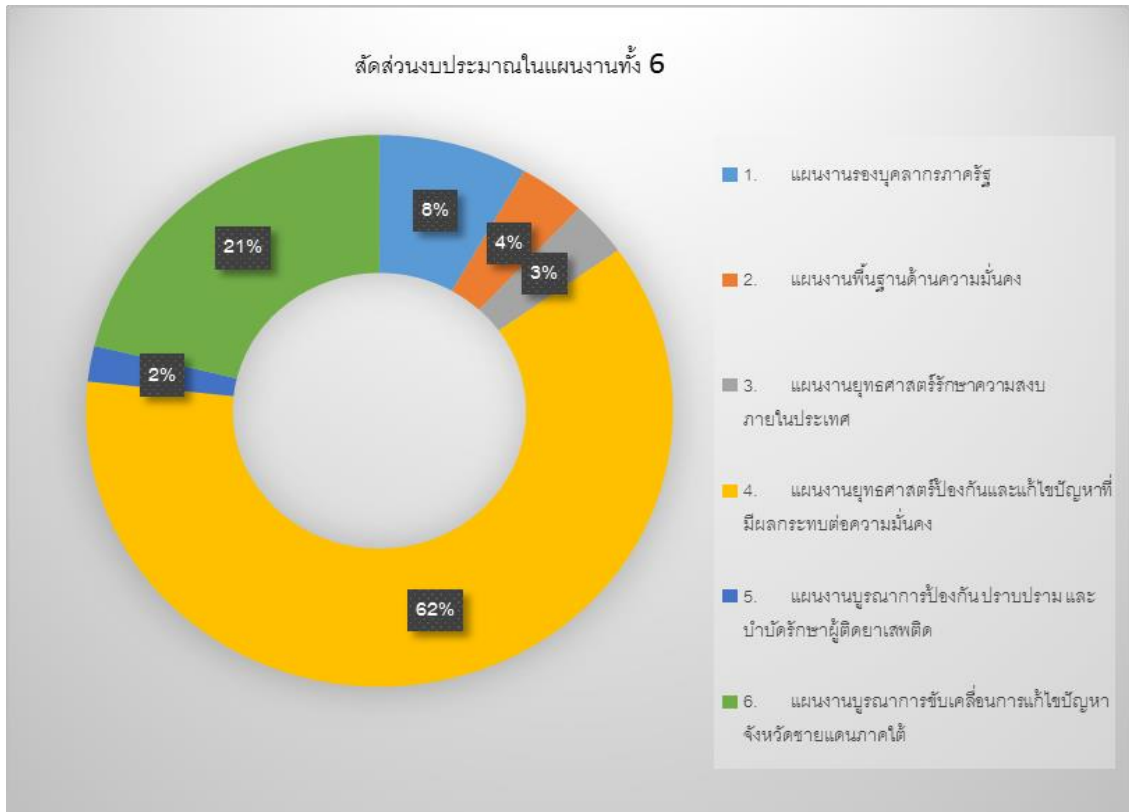
กิจกรรมที่ 5 งานป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ
<ol style="list-style-type: none"> 1. โครงการอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภัยคุกคามด้านอาชญากรรมข้ามชาติ และการจัดตั้งเครือข่ายภาคประชาชนทุกพื้นที่ 2. โครงการเสริมสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนและประชาชนในการสนับสนุนการทำงานของรัฐ 3. การประเมินผลการพัฒนาเครือข่ายมวลชนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ
กิจกรรมที่ 6 งานแก้ไขปัญหาความมั่นคงเฉพาะกรณี
<ol style="list-style-type: none"> 1. โครงการเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคง (ทรัพยากรสิ้นทางปัญญา) 2. โครงการประสานงานเพื่อป้องกัน ยับยั้งและจัดการประมงที่ผิดกฎหมาย (IUU Fishing)
กิจกรรมที่ 7 งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
<ol style="list-style-type: none"> 1. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
กิจกรรมที่ 8 งานพิทักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
<ol style="list-style-type: none"> 1. โครงการฉนีกกำลังป้องกัน ปรามปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้และทรัพยากรป่า
กิจกรรมที่ 9 งานพัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคงและช่วยเหลือประชาชน
<ol style="list-style-type: none"> 1. โครงการพัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคง การจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) 2. โครงการขยายผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 3. โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและงานการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงเฉพาะพื้นที่
กิจกรรมที่ 10 งานการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร
<ol style="list-style-type: none"> 1. การฉนีกกำลังเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม พลังงาน และอาหาร 2. การปฏิบัติการข่าวกรองเพื่อความมั่นคง 3. การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (การฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านความมั่นคง, การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน กอ.รมน.จังหวัด, การประชาสัมพันธ์เพื่อความมั่นคง)
โครงการการพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม
กิจกรรมที่ 1 งานบูรณาการกลไกการบริหารจัดการความมั่นคง
<ol style="list-style-type: none"> 1. การอำนวยความสะดวกและบูรณาการการปฏิบัติการรักษาความสงบภายในประเทศและปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง 2. การประสานงานและขับเคลื่อนกลไกการปฏิบัติงานตามแผนแม่บทความมั่นคง 3. การขับเคลื่อนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการอำนวยการรักษาความมั่นคงตามพรบ.รักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร 4. การสร้างโอกาสเชิงกลยุทธ์ระหว่าง กอ.รมน.และส่วนราชการภายนอก

กิจกรรมที่ 2 งานการวางระบบการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม
1. การบริหารจัดการข้อมูลด้านความมั่นคงของ กอ.รมน.
แผนงานบูรณาการป้องกันปราบปรามและบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด
โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด
กิจกรรมที่ 1 งานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
1. โครงการพัฒนาพื้นที่และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ตามชายแดน
แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหายาจังหวัดชายแดนภาคใต้
โครงการเพิ่มประสิทธิภาพงานข่าวกรองและบูรณาการฐานข้อมูลความมั่นคงพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
กิจกรรมที่ 1 งานเพิ่มประสิทธิภาพงานข่าวกรอง
1. โครงการข่าวกรองเชิงรุก 2. โครงการต่อต้านข่าวกรองเชิงรุก 3. โครงการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพประสิทธิผลด้านการข่าว 4. โครงการบูรณาการฐานข้อมูลด้านความมั่นคงพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ 5. โครงการติดตั้งระบบป้องกันความปลอดภัยในเขตเมืองระยะที่ 2 ด้วยระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิด
โครงการย้บยั้งเงินที่สนับสนุนการกระทำผิดกฎหมาย
กิจกรรมที่ 2 งานย้บยั้งเงินที่สนับสนุนการกระทำผิดกฎหมาย
1. โครงการย้บยั้งเงินที่สนับสนุนการกระทำผิดกฎหมาย
โครงการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน
กิจกรรมที่ 3 งานรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน
1. โครงการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและยุติการก่อเหตุรุนแรง 2. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการควบคุมพื้นที่ชายแดน 3. โครงการรักษาความปลอดภัยในพื้นที่เสี่ยง 4. โครงการสร้างความปลอดภัยในชุมชนเป้าหมาย
โครงการการแก้ไข้ปัญหาและป้องกันปัญหาภัยแทรกซ้อน
กิจกรรมที่ 4 งานแก้ไข้และป้องกันปัญหาภัยแทรกซ้อน
1. โครงการป้องกันและแก้ไข้ภัยจากยาเสพติดรวมทั้งภัยความมั่นคงอื่นๆ
โครงการส่งเสริมและเผยแพร่ความจริงที่ถูกต้องเพื่อสนับสนุนการแก้้ปัญหา
กิจกรรมที่ 5 งานที่ส่งเสริมและเผยแพร่ความจริงที่ถูกต้องเพื่อสนับสนุนการแก้้ปัญหา
1. โครงการเฝ้าระวังและป้องกันแนวคิดหัวรุนแรง 2. โครงการป้องกันแนวคิดความรุนแรงในเยาวชนและกลุ่มสตรี 3. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรม และการแก้ไข้พื้นที่ผู้ต้องขัง รวมทั้งผู้เคยกระทำความผิดในคดีความมั่นคง 4. โครงการศึกษาและผลิตชุดข้อมูลเพื่อสลายแนวคิดหัวรุนแรง

โครงการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งโดยสันติวิธี
กิจกรรมที่ 6 งานแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งโดยสันติวิธี
1. โครงการสนับสนุนการพูดคุยเพื่อสันติสุข จชต.
โครงการเสริมสร้างความร่วมมือกับภาคประชาสังคมและนานาชาติ
กิจกรรมที่ 7 งานเสริมสร้างความร่วมมือกับภาคประชาสังคมและนานาชาติ
1. โครงการประชาสังคมร่วมใจ
โครงการเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง
กิจกรรมที่ 8 งานเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง
1. โครงการส่งเสริมทำนุบำรุงกิจกรรมทางศาสนาใน จชต.
2. โครงการนำไทยกลับสู่ถิ่นฐานเดิม
3. โครงการส่งเสริมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง
โครงการการสร้างความเข้าใจประชาชนทั้งในและนอกจังหวัดชายแดนภาคใต้
กิจกรรมที่ 9 งานสร้างความเข้าใจประชาชนทั้งในและนอก จชต.
1. โครงการสร้างความเข้าใจประชาชนทั้งในเขตและนอกเขต จชต.
โครงการการอำนวยความสะดวกและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ
กิจกรรมที่ 10 งานอำนวยความสะดวกและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ
1. การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงทั้งทางกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ
2. โครงการเผยแพร่ และอบรมหลักสิทธิมนุษยชนรวมทั้งกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง
โครงการตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ในจังหวัดชายแดนภาคใต้
กิจกรรมที่ 11 งานงานตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน
1. โครงการตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน
โครงการการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพด้วยหลักธรรมาภิบาล
กิจกรรมที่ 12 งานพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพด้วยหลักธรรมาภิบาล
1. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาครัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ
2. โครงการติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานโครงการสำคัญ

ที่มา : ดัดแปลงจากแผนงาน/โครงการ และงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ 2563

แผนภาพที่ 4-4 แสดงสรุปสัดส่วนงบประมาณประจำปี 2563 ในของ 6 แผนงาน

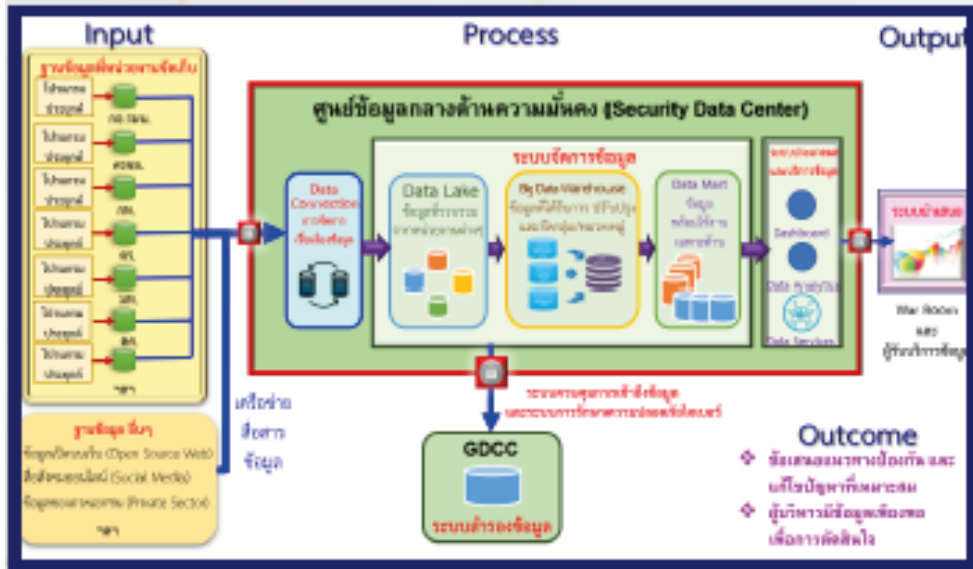

งบประมาณที่ใช้ในแผนงานยุทธศาสตร์ป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงจะเป็นงบประมาณหลักถึงร้อยละ 62 รองลงมาคืองบประมาณในแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ร้อยละ 21

8. แผนแม่บทย่อยด้านการพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

แผนการบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง ได้มอบหมายให้ กอ.รมน. เป็นหน่วยงานกลางทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางข้อมูลด้านความมั่นคง (Data Center) (ภาพที่ 2) โดยในปี 2563 กอ.รมน. จะพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อบริหารจัดการการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงาน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในการจัดเก็บและประมวลผล เพื่อให้ประกอบการวางแผนและอำนวยความสะดวก การป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งใช้เป็นข้อมูลประกอบการตกลงใจของหน่วยงานทั้งใน "ระดับนโยบาย ระดับอำนาจการ และระดับปฏิบัติการ" ได้อย่างเหมาะสม โดยมีแผนการดำเนินงานปี 2563 - 2567 (ภาพที่ 3) ซึ่งการดำเนินการในเรื่องนี้ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกหน่วยงาน ทั้งในการเชื่อมต่อและการพัฒนาฐานข้อมูลของหน่วยงานตนให้ทันสมัยอยู่เสมอ

แผนภาพที่ 4-5 การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่

แผนภาพที่ 4-6 แผนการดำเนินการข้อมูลขนาดใหญ่

สรุปบทบาทของ กอ.รมน. ในการรองรับยุทธศาสตร์ชาติ

จากการศึกษาบรรดากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ “กระบวนการบริหารจัดการความมั่นคงของชาติ” ข้างต้น ทั้งในส่วนที่เป็นพื้นฐานมาสู่การพัฒนาแนวคิดมาสู่ “ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง” และในส่วนของการกำหนดบทบาทหน้าที่เป็นการเฉพาะ ของ กอ.รมน. ในช่วงทศวรรษ 2550 ถึงต้นทศวรรษ 2560 พบว่า

1. กอ.รมน. มีบทบาทในฐานะที่เป็นทั้ง “หน่วยงานกำหนดนโยบายระดับชาติ” คือ จัดทำแผนงาน/โครงการที่มีความเกี่ยวข้องกับส่วนราชการต่างๆ เสนอให้คณะรัฐมนตรีอนุมัติ เป็น “หน่วยงานอำนวยการและประสานงานระดับชาติ/ศูนย์ประสานงานกลาง” คือ ติดตาม กำกับดูแล ร่วมขับเคลื่อนเมื่อแผนงาน/โครงการที่ได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีแล้วนั้น เพื่อนำไปปฏิบัติให้เกิดผล และเป็นทั้ง “หน่วยปฏิบัติการระดับภาค/จังหวัด” ตามแผนงาน/โครงการที่ กอ.รมน. ส่วนกลางจัดทำ และในส่วนที่ กอ.รมน. ภาคและจังหวัดจัดทำเองด้วย โดยบทบาทเหล่านี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 และคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 179/2552 ลงวันที่ 27 กรกฎาคม 2552 ซึ่งมีมาก่อนยุทธศาสตร์ชาติ (2560 - 2580)

2. บทบาทโดยตรง/บทบาทหลัก ในช่วงเวลานี้ได้มาจากพระราชบัญญัติซึ่งมีศักดิ์สูงกว่าคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี คือ “พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551” กล่าวคือ กอ.รมน. มีฐานะที่เป็น “ส่วนราชการรูปแบบเฉพาะภายใต้การบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี” และนายกรัฐมนตรีเป็น ผอ.รมน. คือ ผู้บังคับบัญชาของข้าราชการ และรับผิดชอบการปฏิบัติราชการของ กอ.รมน. (มาตรา 5) ดังนั้น บทบาทหลักหรือบทบาทโดยตรงจึงเป็นไปตามพระราชบัญญัติฯ นี้ ในมาตรา 7 (ยามปกติ มีอำนาจหน้าที่ 5 ประการ คือ ติดตามตรวจสอบแนวโน้มสถานการณ์ความมั่นคงทั้งภายในและภายนอกประเทศ, อำนวยการในการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรโดยการเสนอแผนงาน/โครงการที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติให้ ครม.อนุมัติ, อำนวยการ ประสานงาน เสริมการปฏิบัติของหน่วยงานที่ปฏิบัติในแผนงาน/โครงการที่ ครม. อนุมัติดังกล่าว, เสริมสร้างความตระหนักในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ให้ประชาชน และให้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา, ดำเนินการเรื่องอื่นๆ ตามที่กฎหมาย, สภาความมั่นคง, คณะรัฐมนตรี, นายกรัฐมนตรี บัญญัติหรือสั่งการ) และ มาตรา 15 ถึง มาตรา 21 (ในสถานการณ์ไม่ปกติ แต่ยังไม่ถึงระดับประกาศใช้สถานการณ์ฉุกเฉินตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน) และบทบาทตามที่ได้รับมอบหมายจาก ผอ.รมน. ได้แก่ คำสั่งการแนวทาง/นโยบายการปฏิบัติราชการ (ประจำปี)

3. นอกจากนั้น บทบาทโดยตรง/บทบาทหลัก ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 312/2562 เรื่อง การจัดโครงสร้าง การแบ่งส่วนงาน หน้าที่และอำนาจของส่วนงาน และอัตรากำลังของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยมี **สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ความมั่นคง (สนย.กอ.รมน.)** มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายของรัฐบาลโดยตรง คือ ทำหน้าที่ กำหนดนโยบาย วางแผน อำนวยการ ประสานงาน และกำกับดูแลงานด้านนโยบายและแผนของ กอ.รมน. รองรับยุทธศาสตร์ชาติ และนโยบายของรัฐบาล สำหรับส่วนงานอื่นๆ ในโครงสร้างมีหน้าที่อำนวยการและปฏิบัติการด้านความมั่นคงอื่นๆ ตามที่กำหนดไว้

4. กอ.รมน. (โดย สนย.กอ.รมน.) ได้ดำเนินการตามความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นความมั่นคง (พ.ศ. 2561 - 2580) จัดทำ “ร่างแผนรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ประจำปี 2561 - 2565 (แผนปฏิบัติการ 5 ปี) กอ.รมน.” ซึ่งจะเป็ฯแผนงานให้หน่วยงาน กอ.รมน. ทั้งหมดได้ดำเนินงานให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) ได้อย่างเรียบร้อยต่อไป

5. นายกรัฐมนตรี/ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ได้มอบในการประชุมสรุปผลการปฏิบัติงานประจำปี 2561 และแถลงแผนการปฏิบัติงาน ประจำปี 2562 ของ กอ.รมน. วันอังคารที่ 11 ธันวาคม 2561 เวลา 09.30 น. ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล (เอกสารสรุปผลการปฏิบัติงาน ประจำปี 2562: 30-33) นั้น ชี้ให้เห็นว่า ผอ.รมน. ได้เห็นถึงศักยภาพการดำเนินงานของ กอ.รมน. ว่าสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง นโยบายที่ให้ในการปฏิบัติงานจึงเห็นถึงความพยายามให้ "ขอบเขตที่เน้นหรือจุดโฟกัส" ของงาน สรุปเป็นบทบาทที่ต้องการคือ

5.1 ในพื้นที่ จชต.

5.1.1 บทบาทในฐานะเป็นผู้นำการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชน เช่น ปฏิบัติงานใน จชต. การแก้ไขปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้มุ่งเน้นพัฒนาความสุขของประชาชนเป็นหลัก โดยต้องมีกรอบนโยบายการปฏิบัติที่ชัดเจน ดำเนินการตามกฎหมาย สร้างความเข้าใจกับประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่ ให้เข้าใจ และสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขในสังคมพหุวัฒนธรรม สำหรับการแก้ปัญหาในพื้นที่ จชต.ต้องดูที่ความต้องการและความสุขของประชาชนในพื้นที่เป็นหลัก โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้อยู่ดีกินดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน พัฒนาความมั่นคงด้วยการสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้าน และเสริมสร้างรายได้ให้กับประชาชน โดยมีเป้าหมายคือยุติความรุนแรงให้ลดน้อยลงหรือหมดไป เน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา

5.1.2 บทบาทในฐานะเป็นผู้พิทักษ์ความปลอดภัยให้ประชาชน การ รปภ. ในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนให้ใช้มาตรการเชิงรุกในการจำกัดเสรีในการปฏิบัติของฝ่ายตรงข้าม ทั้งนี้การปฏิบัติงานต้องใช้กฎหมายนำ และมีมาตรการระมัดระวังไม่ให้เกิดเงื่อนไขหรือปัญหาใหม่ขึ้นมา การใช้อาวุธต้องมี มาตรการในการควบคุมที่ชัดเจน เพื่อนำผู้ก่อเหตุรุนแรงเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

5.1.3 บทบาทในฐานะเป็นผู้บูรณาการแผนงาน/โครงการ จัดความซ้ำซ้อน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้จ่ายงบประมาณและผลสัมฤทธิ์ในการควบคุมพื้นที่

5.1.4 บทบาทในฐานะเป็นผู้ประสานงาน การพูดคุยกับผู้เห็นต่างต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง พยายามสร้างแนวร่วมมุขกลับของผู้ก่อเหตุผ่านสื่อมวลชน นักวิชาการและองค์กรทางสังคมต่าง ๆ ทำความเข้าใจไม่ให้สังคมหลงประเด็นสนับสนุนผู้ใช้ความรุนแรง

5.1.5 บทบาทในฐานะเป็นผู้ป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้ดำรงความต่อเนื่องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยแทรกซ้อน โดยเฉพาะยาเสพติด ซึ่งเป็นปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน

5.1.6 บทบาทในฐานะเป็นผู้ติดตามสถานการณ์ข่าวร ให้เข้มงวดสอดส่องดูแล โรงเรียนเอกชนสอนศาสนา ที่อาจมีการบิดเบือนคำสอน โดยให้สร้างความร่วมมือกับผู้นำ ครู อาจารย์ โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาประชาชนให้เข้าสู่การศึกษาในระบบ

5.2 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

5.2.1 บทบาทในฐานะเป็นผู้อำนวยความสะดวก ประสานการปฏิบัติ และบูรณาการ ทุกส่วนราชการทั้งส่วนกลางส่วนภูมิภาค และจังหวัด ดำเนินการตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

5.2.2 บทบาทในฐานะเป็นผู้ขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหา เช่น จชต., แร่งงาน ต่างด้าวและการค้ามนุษย์ป้องกัน ปราบปราม และบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

5.3 ด้านการเมือง

5.3.1 บทบาทในฐานะเป็นนักสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ผสานความ แตกแยกของคนในสังคม ร่วมกันสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแสวงหาทางออกร่วมกันของสังคม และแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเพื่อนำพาประเทศชาติไปสู่ความปรองดองได้ในที่สุด

5.3.2 บทบาทในฐานะเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อสร้างบรรยากาศ ของประเทศให้เกิดความเรียบร้อย โดยมุ่งเน้นไปที่ประชาชนเป็นสำคัญ เนื่องจากประชาชนสามารถ เป็นหูเป็นตา คอยสอดส่องป้องกัน และเสริมกลไกการทำงานของรัฐได้เป็นอย่างดี

5.3.3 บทบาทในฐานะเป็นผู้สร้างการรับรู้ในข่าวสารให้แก่ประชาชน ให้หน่วยงาน ของ กอ.รมน.ส่วนกลาง / ส่วนภูมิภาค และจังหวัดดำเนินการ สร้างการรับรู้ให้แก่ ประชาชน ถึงหลักการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาล

5.4 ด้านเศรษฐกิจ

5.4.1 บทบาทในฐานะเป็นนักเจรจาไกล่เกลี่ยแก้ปัญหาหนี้สินนอกระบบ โดยติดตาม ตรวจสอบการกระทำที่ผิดกฎหมาย ของกลุ่มนายทุนหรือผู้มีอิทธิพล ซึ่งในหลายส่วน รัฐบาลได้ดำเนินการไปแล้วเช่น กฎหมายการขายฝาก เพื่อลดการเอาเปรียบของกลุ่มนายทุน และให้ช่วยเจรจาไกล่เกลี่ยประนอมหนี้ โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามกรอบ ของกฎหมาย เพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้มีรายได้น้อย

5.4.2 บทบาทในฐานะเป็นผู้ให้การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับ เกษตรกรผู้มีรายได้น้อย โดย กอ.รมน.ภาค และจังหวัด ต้องสอดส่องดูแล แก้ไขปัญหาโดยดำเนินการ ตามศาสตร์พระราชา และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5.4.3 บทบาทในฐานะเป็นป้องกันการลักลอบนำสินค้าเกษตรเข้ามาในประเทศ อย่างผิดกฎหมาย

5.5 ด้านสังคมจิตวิทยา

5.5.1 บทบาทในฐานะเป็นผู้บูรณาการทุกภาคส่วน ในการเสริมสร้างเครือข่าย ความร่วมมือ โดยให้เตรียมความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา อาทิ ปัญหาอาชญากรรม ข้ามชาติการก่อการร้ายและภัยคุกคามทุกรูปแบบ รวมถึงเสริมสร้างประสิทธิภาพงานด้านข่าวกรอง ตลอดจนพัฒนาอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง

5.5.2 บทบาทในฐานะเป็นบูรณาการ อำนาจการ และประสานการปฏิบัติ ร่วมกับ สำนักงาน ป.ป.ส. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด ในด้านการข่าว การบังคับใช้กฎหมาย การป้องกันปราบปราม ตลอดจนการบำบัดรักษาฟื้นฟู

5.5.3 บทบาทในฐานะเป็นผู้ป้องกันและปราบปรามดำเนินการกวาดล้าง ยาเสพติดในพื้นที่ และสกัดกั้นไม่ให้ยาเสพติด เข้ามา

5.5.4 บทบาทในฐานะเป็นผู้ประสานงานกับศูนย์ดำรงธรรม

5.5.5 บทบาทในฐานะเป็นบูรณาการ อำนาจการ ประสานงาน ร่วมกับ กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินการตรวจสอบสถานประกอบการ รวมทั้ง โรงงานอุตสาหกรรม เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาระงางานต่างด้าว การป้องกัน และปราบปรามการค้ามนุษย์ การบังคับใช้แรงงาน ตลอดจนการใช้แรงงานเด็กให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด

5.6 ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

5.6.1 บทบาทในฐานะเป็นผู้ดำเนินการหยุดยั้งขบวนการบุกรุกป่า เพื่อทวงคืนผืนป่า โดยให้ดำเนินการตามกฎหมาย หรือหาวิธีการที่เหมาะสมในการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

5.6.2 บทบาทในฐานะเป็นผู้ส่งเสริม สร้างระบบการบริหารจัดการประมงไทย ให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน เน้นสร้างการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาจากทุกภาคส่วน จัดระบบติดตามงาน มีผู้รับผิดชอบและฐานข้อมูลที่ชัดเจน เช่น เรื่องจำนวนเรือ จำนวนท่าเทียบเรือ การวิเคราะห์เป้าหมาย ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อชาวประมง

5.7 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

5.7.1 บทบาทในฐานะเป็นผู้บูรณาการการใช้ฐานข้อมูลร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม

5.7.2 บทบาทในฐานะเป็นผู้ประสานงานกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาได้อย่างทันสถานการณ์

6. เลขาธิการ กอ.รมน.กล่าวถึงแนวคิดในการทำงาน และความต้องการ ของผอ.รมน. ในการปฏิบัติงานของ กอ.รมน. ในโอกาสสรุปปิดการประชุมและสั่งการของเลขาธิการ กอ.รมน. ในการประชุม นขต. กอ.รมน. เมื่อ 13 ส.ค. 63 ณ ห้องประชุมรัตนฤดี โดยสรุปคือ

6.1 กอ.รมน. ในฐานะหน่วยงานของรัฐที่ดูแลความมั่นคงภายในประเทศ ในฐานะฝ่ายเสนาธิการก็ต้องติดตามสถานการณ์ หาข่าวสาร เตรียมการให้พร้อมเข้าปฏิบัติงาน หากเกิดปัญหาขึ้นมา กอ.รมน. ก็อาจต้องถูกใช้ให้เข้าดำเนินการแก้ปัญหา ทั้งนี้ก็ต้องเป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกฎหมายด้านความมั่นคง 3 ฉบับ คือ พ.ร.บ. การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551, พ.ร.บ.การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 และ พ.ร.บ. กฎอัยการศึก พ.ศ. 2457

6.2 นายกรัฐมนตรี/ผอ.รมน. ได้ให้คำแนะนำว่า ในเรื่องการปราบปรามการบุกรุกที่ดินของรัฐและการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้ นั้น ไม่ควรปล่อยให้ประชาชนทำให้เกิดปัญหาขึ้นก่อนแล้วฝ่ายรัฐเข้าไปปราบปรามแก้ไขภายหลัง เพราะทำให้เกิดความขัดแย้ง

กับประชาชนมาก ควรดำเนินการป้องกันด้วยการเฝ้าระวังไม่ให้เกิดการประทุพผิตตั้งแต่ต้น คือ ไม่ให้เข้าไปสร้างหรือเข้าไปบุกรุกพื้นที่ได้ตั้งแต่แรก และจากสถานการณ์โควิด 19 รัฐบาลได้กู้เงินมาเพื่อแก้ไขปัญหาของประเทศช่วยเหลือประชาชน จึงต้องพยายามใช้เงินให้ตรงจุดที่ประชาชนต้องการให้มากที่สุด กอ.รมน. เป็นหน่วยงานในพื้นที่ต้องรู้ความต้องการของประชาชน สามารถชี้เป้าให้รัฐบาลในการจัดทำแผนงาน/โครงการให้ประชาชนในพื้นที่มาได้ กอ.รมน. ต้องให้ข้อมูลกับรัฐบาล

6.3 กอ.รมน. ต้องมีข่าวสารข้อมูลให้รัฐบาลได้ เพราะ กอ.รมน. มีชุดปฏิบัติการด้านการข่าว ชุดประชาสัมพันธ์ และอื่นๆ อีกทั้ง กอ.รมน.ภาค, กอ.รมน. จังหวัด, ร้อย รส. ที่เคยมีอยู่ก่อนหน้านี้มีฐานข้อมูลที่ส่งมอบต่อกันมาเก็บไว้ สามารถนำมาสนับสนุนรัฐบาลในการดำเนินโครงการให้ตรงกับความต้องการของประชาชน

6.4 ในกรณีที่ กอ.รมน. ได้รับเชิญให้ไปร่วมประชุมกับคณะกรรมการ คณะกรรมาธิการในระดับรัฐบาล เพื่อให้ข้อพิจารณาเรื่องต่างๆ นั้น กอ.รมน. ก็ต้องมีข้อพิจารณาและแนวคิดด้วย ซึ่งหากเป็นเรื่องสำคัญจำเป็นต้องขอรับนโยบายหรือขออนุมัติกำหนดกรอบแนวคิดต่อผู้บังคับบัญชาเสียก่อน เพราะเป็นเรื่องสำคัญระดับชาติ ตัวอย่างเช่น การชุดคลองไทย หากเราประชุมโดยไม่ออกความเห็น ไปนั่งเฉยๆ ก็อาจถูกถือได้ว่า เราเห็นด้วยกับแนวคิดข้อสรุปของการประชุมครั้งนั้นได้ เราจึงต้องมีทัศนคติความรู้ความเห็นที่ถูกต้องนำเสนอ

6.5 นายกรัฐมนตรี/ผอ.รมน. เน้นเสมอว่า บทบาทของ กอ.รมน. นั้น “เป็นผู้บูรณาการและผู้ขับเคลื่อน” ให้หน่วยงานที่มีหน้าที่นั้นๆ โดยตรงอยู่แล้วดำเนินการ โดย กอ.รมน. เป็นผู้ช่วย เพราะเราไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย (ข้อนี้เห็นได้อย่างเดียวกันกับที่ จอมพลประภาสฯ กล่าวในเรื่องการมีบทบาทในเชิงปริยายหรือโดยอ้อม) กอ.รมน. จะมีอำนาจหน้าที่ ก็ต่อเมื่อรัฐบาลมอบอำนาจตามมาตรา 15 และ 16 ของ พ.ร.บ. การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 แต่มาตรา 7 เราต้องช่วยขับเคลื่อน ขอให้พวกเราช่วยกันระลึกและผลักดัน ให้ส่วนราชการอื่นๆ เข้มแข็ง เราเป็นผู้ช่วยเจ้าพนักงาน เราต้องรู้บทบาทตัวเอง แม้ว่าเราอยากจะทำอะไรเองเป็นพระเอกเสียเอง แต่เราเป็นเพียงผู้ช่วย เป็นผู้ช่วยพระเอก เราต้องรู้บทบาทของตัวเอง

6.6 ปรับเปลี่ยนวิธีการสร้างการรับรู้ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำลังพล บุคลากรของเรามาจากการช่วยราชการรายปี จะได้รับความรู้ความเข้าใจก็จากการประชุมสัมมนาปฐมนิเทศรายปี แต่การมาช่วยราชการอยู่โดยต่อเนื่องจะเป็นประโยชน์มากกว่า ดังนั้น การอบรมปฐมนิเทศรายปี อาจถูกลดความสำคัญลงไปได้ เมื่อคนมาช่วยราชการได้อย่างต่อเนื่อง เพราะคนที่มาอยู่ที่นี่มีความรู้ความเข้าใจ สามารถช่วยประชาชนได้จริง เปรียบเทียบเหมือน เราต้องสอนให้ประชาชนทำคันเบ็ดไปตกปลาเอง ไม่ใช่เราจับปลาไปให้ประชาชนกิน ไม่เช่นนั้น ประชาชนจะไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้อย่างยั่งยืน

6.7 การทำงานของ กอ.รมน. ต้องมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ ไม่ใช่แต่ละปีต้องรักษาสิทธิ์ตามวงเงินงบประมาณที่เคยได้ ไม่ควรเป็นอย่างนั้น ไม่ถูกต้อง แผนงานโครงการอย่างไรจะทำได้สำเร็จได้ถึงจะถูกต้อง เพราะฉะนั้น งบประมาณก็ต้องเปลี่ยนแปลงไปได้

บทที่ 5

สรุป และข้อเสนอแนะ

สรุป

การจัดทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคลครั้งนี้ เป็นการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อเสนอบทบาทที่เหมาะสมของ กอ.รมน. ในการรองรับยุทธศาสตร์ชาติในช่วงทศวรรษแรก คือช่วงปี 2563 - 2573 ซึ่ง มีข้อค้นพบอันนำมาสู่ข้อเสนอดังนี้

1. บทบาทในช่วงปี 2563 - 65 “ช่วงปรับสภาพแวดล้อม พร้อมแก้ไข ปัญหา” ได้แก่

1.1 บทบาทในระดับประเทศ

1.1.1 เป็นหน่วยประสานงานกลางของรัฐบาล ในพัฒนานโยบายด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในการกำหนดแผนงาน/โครงการด้านความมั่นคงที่เป็นงาน “บูรณาการ” หลายหน่วยงานเข้าด้วยกันเพื่อเสนอแนะรัฐบาล

1.1.2 เป็นรัฐบาลส่วนหน้า ในการบริหารจัดการด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ตามอำนาจหน้าที่แห่งพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.2551 และคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 312/2562

1.1.3 เป็นที่ปรึกษา "ถึงความคิด" ด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

1.1.4 เป็นหน่วยงานฝ่ายอำนวยการ ประสานงาน และกำกับการดำเนินงานของ “แผนงานบูรณาการด้านความมั่นคง” ของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้กับรัฐบาล

1.1.5 เป็นหน่วยงานขับเคลื่อนแผนงานและศูนย์อำนวยการในภาวะไม่ปกติของรัฐบาล เพื่อติดตามประเมินสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ และขับเคลื่อนกลไกดำเนินงานให้ตอบสนองได้ทันที่

1.1.6 เป็นหน่วยงานฐานข้อมูลขนาดใหญ่ด้านความมั่นคงของชาติ (Security Big Data)

1.2 บทบาทในระดับภาค/จังหวัด

1.2.1 เป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงภายในจังหวัดในทุกรูปแบบ

1.2.2 เป็นหน่วยรวบรวมฐานข้อมูลความมั่นคงในระดับพื้นที่ที่ถูกต้องและทันสมัย

1.2.3 เป็นหน่วยงานประสานการปฏิบัติการด้านความมั่นคงในพื้นที่และการสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

2. บทบาทในช่วงปี 2566 - 70 “ช่วงปัญหาเก่าหมดไป ปัญหาใหม่ไม่เกิด”

ได้แก่

2.1 บทบาทในระดับระหว่างประเทศ

2.1.1 เป็นหน่วยงานโดยตรงในการประสานสัมพันธ์การพัฒนากิจการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรร่วมกับองค์การนานาชาติระดับโลก ภูมิภาค และสถาบันการศึกษา ด้านความมั่นคงนานาชาติ เพื่อสามารถสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ และติดตามการเคลื่อนไหวในแวดวงแนวคิดการทำงานด้านความมั่นคง (ไม่จำเป็นต้องผ่านกระทรวงการต่างประเทศอีกต่อไป)

2.1.2 ส่งเสริมการจัดตั้ง “ถึงความคิดด้านความมั่นคง” อย่างมีอาชีพ เพื่อช่วยเสนอแนวคิดและนโยบายด้านความมั่นคงทางเลือกแก่หน่วยงานของรัฐ และรัฐบาล

2.2 บทบาทระดับประเทศ เช่นเดิมในข้อ 1.1 แต่เพิ่มศักยภาพในระบบไซเบอร์ และอวกาศ

2.3 ในระดับภาค/จังหวัด เช่นเดิมตามข้อ 1.2 แต่เพิ่มขยายขีดความสามารถลงในระดับท้องถิ่น พัฒนาเครือข่ายไซเบอร์ เพิ่มการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนอย่างเข้มแข็งยิ่งขึ้น

3. บทบาทในช่วงปี 2570 - 73 “ช่วงประเทศชาติพัฒนา ปวงประชาร่วมผลักดัน” ได้แก่

3.1 บทบาทในระดับระหว่างประเทศ : เป็นองค์การกลางประสานงาน “การปฏิบัติการ” ด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักรระหว่างประเทศ พัฒนาศักยภาพของหน่วยงานด้านความมั่นคงให้มีขีดความสามารถ ความพร้อม สามารถติดตาม ป้องกัน รับมือกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในทุกรูปแบบและทุกมิติ

3.2 บทบาทในระดับประเทศ: เช่นเดียวกับข้อ 2.3 เพิ่มการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างสมบูรณ์แบบ

บทบาทในระดับภาค ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น: เช่นเดียวกับข้อ 2.3 เพิ่ม “ระดับท้องถิ่น” ขึ้นมา เพื่อรองรับการติดตามสถานการณ์ด้านความมั่นคงทุกมิติ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างเต็มรูปแบบ นั่นคือ การกลับไปสู่การดูแลบ้านเมืองด้วยประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน อย่างมีศักยภาพ มีองค์ความรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมทุกระดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

กอ.รมน. เป็นหน่วยงานที่มีศักยภาพในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง จำเป็นที่การกำหนดโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ที่เหมาะสมกับบทบาทที่ต้องปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว มีความจำเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งการมีระบบงบประมาณที่อ่อนตัวให้ทันต่อการตอบสนองภารกิจด้านความมั่นคงที่เกิดขึ้น และสร้างแผนงาน/โครงการได้อย่างรวดเร็วต่อการช่วยเหลือประชาชน เป็นปัจจัยสำคัญต่อการการทำงานที่คาดหวังได้ของทุกภาคส่วน

2. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

จัดการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักร อย่างกว้างขวาง การศึกษาเกี่ยวกับ กอ.รมน. ควรศึกษาในประเด็น การจัดระบบองค์การแบบภารกิจ เฉพาะเพื่อความมั่นคง การจัดระบบความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน interagency

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- คณัยวัฒนา รุ่งอุทัย, พลตรี. ความร่วมมือด้านความมั่นคงของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้อาเซียน : การวิเคราะห์พัฒนาการและความพร้อมที่จะเข้าสู่ประชาคมความมั่นคง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558.
- ป้องกันราชอาณาจักร, วิทยาลัย. คู่มือการพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ เอกสาร วปอ. หมายเลข 009. สายหยุด เกิดผล, พลเอก. บทเรียนของใคร. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์, 2537.
- สภาความมั่นคงแห่งชาติ, สำนักงาน. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2541 – 2544. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, 2541.
- สภาความมั่นคงแห่งชาติ, สำนักงาน. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2546 – 2549. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, 2546.
- สภาความมั่นคงแห่งชาติ, สำนักงาน. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2550 – 2554. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, 2554.
- สภาความมั่นคงแห่งชาติ, สำนักงาน. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558 – 2564. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, 2558.

วิทยานิพนธ์ เอกสารวิจัย

- ณัฐพล นาคพาณิชย์, พลโท. “การบริหารจัดการความมั่นคงรูปแบบใหม่ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561 - 2570)”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2559.
- ดุสิต เครือไย, พลตรี. “กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) ในบทบาทศูนย์ประสานงานกลางแห่งชาติ (ศปกช.)”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2545.
- บัญชา สุมา. “การเคลื่อนไหวของพวกคอมมิวนิสต์กับนโยบายป้องกันและปราบปรามของรัฐบาล (พ.ศ. 2500 – 2523)”. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

กฎหมาย

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การจัดโครงสร้าง การแบ่งส่วนงาน หน้าที่และอำนาจของส่วนงาน และอัตรากำลังของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2562 - 2565

นายกรัฐมนตรี, สำนัก. “คำสั่งที่ 179/2552 เรื่อง การจัดโครงสร้าง การแบ่งส่วนราชการ อำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ และอัตรากำลังของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร”. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 126 ตอนพิเศษ 111 ง 10 สิงหาคม 2552 หน้า 101.

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นความมั่นคง พ.ศ. 2561-2580

พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2559

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

“กองอำนวยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ” (ออนไลน์).เข้าถึงจาก <https://www.amicmili.wixsite.com/Intdafdc/history>, 2564

ภาษาต่างประเทศ

Books

Alagappa, Muthiah Ed. Asian Security Practice: Material and Ideational Influences. California: Stanford University, 1998.

Buzan, Barry. People, States, and Fear: The National Security Problem in International Relations. New Delhi: Transasia, 1983.

Booth, Ken. Theory of World Security. New York: Cambridge University Press, 2007.

Collins, Allan. Security and Southeast Asia: Domestic, Regional, and Global Issues. Colorado: Lynne Reiner Publishers, 2003.

Chulacheeb, Chinwanno. Security Cooperation in Asia – Pacific. Paper Presented at International Conference Organized by Institute of Southeast Asia Studies, 2006.

Emanuel Adler and Michael Barnett Eds. Security Community. New York: Cambridge University Press, 1998.

Patman, Robert G. Security in a Post-Cold War World. London: Macmillan Press, 1999.
Stuart Harris and Andrew Mack Eds. Asia Pacific Security: The Economics-Politics
Nexus. Canberra : Allen &Unwin, 1997.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พลตรี ดนัยวัฒนา รุ่งอุทัย
วัน เดือน ปีเกิด	10 พฤศจิกายน 2506
การศึกษา	โรงเรียนเตรียมทหาร (รุ่นที่ 23) โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (รุ่นที่ 34) หลักสูตรหลักประจำ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก (ชุดที่ 74) รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ประวัติการทำงานโดยย่อ	ผบ.ร้อย อวบ., คร.พัน.1 ในพระองค์ฯ กบ.ทบ. ผช.ผอ.สทบ.ปรมน.ทบ. รองเสนาธิการ ปรมน.ทบ. ผอ.สศบ.ปรมน.ทบ.
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาศักยภาพบุคลากร สำนักงานปฏิบัติการกิจการรักษา ความมั่นคงภายในกองทัพบก

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์

เรื่อง บทบาทที่เหมาะสมของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร
ในการปฏิบัติภารกิจความมั่นคงในทศวรรษหน้ารองรับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี
ผู้วิจัย พล.ต.दनัยวัฒนา รุ่งอุทัย หลักรัฐ วปอ. รุ่นที่ 62
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาศักยภาพบุคลากร
สำนักงานปฏิบัติการกิจการรักษาความมั่นคงภายใน กองทัพบก

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาการดำรงอยู่ของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) มาจากผลกระทบหลัก 3 ประการ ได้แก่

1. การยอมรับบทบาทของ กอ.รมน. จะเห็นได้จากกระแสวิพากษ์วิจารณ์ จากกลุ่มผลประโยชน์ นักการเมือง สื่อมวลชน ฯลฯ อยู่เป็นระยะตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ประเด็นหลักที่กล่าวถึงอยู่เสมอมักใช้มโนทัศน์เชื่อมโยง กอ.รมน. ในปัจจุบันกับหน่วยงานบรรพกาลของ กอ.รมน. เช่น กองอำนาจการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์ ในยุคที่หน่วยงานนี้มีมาตรการในเชิงปราบปรามที่เข้มข้น แม้ว่าต่อมาในปี 2523 ยุคหลังการประกาศนโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ที่ได้เปลี่ยนแปลงนโยบายการปฏิบัติโดยใช้การเมืองนำการทหาร ปรับเปลี่ยนและแปลงบทบาทหน้าที่ของ กอ.รมน. โดยเชื่อมต่อการพัฒนาสังคมมากขึ้นแล้วก็ตาม แต่การปฏิบัติงานของ กอ.รมน. ก็ยังคงอยู่ในกระแสวิพากษ์วิจารณ์ มีความเคลือบแคลงสงสัย ตัวอย่างกรณีที่ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ขณะดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกในขณะ ได้มีนักการเมือง 2 ท่านที่ออกมาวิพากษ์คือ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมทย์ ได้วิพากษ์การปรับโครงสร้าง กอ.รมน. ว่า เป็นการทำให้โครงสร้างทางการเมืองแบบใหม่ที่กองทัพจะสร้างระบบการเมืองการปกครองของประเทศไทยเป็นแบบ "สังคมนิยมโปลิสบูโร" โดยมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นเพียงสัญลักษณ์ และนายสุรินทร์ พิศสุวรรณ สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ที่วิพากษ์การปรับโครงสร้าง กอ.รมน. ว่า เป็น "การฆ่าประชาธิปไตยด้วยใช้เหตุผลทางด้านความมั่นคง" โดยเห็นว่า กอ.รมน. เป็นองค์การที่น่ากลัว เพราะจะทำลายสิทธิเสรีภาพของประชาชน ทำลายระบบการตรวจสอบถ่วงดุลย์ของอำนาจอธิปไตย และทำลายเกียรติภูมิของฝ่ายตุลาการ นั้นเป็นการทำลายการเมืองในที่สุดนั่นเองด้วย ซึ่ง พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ผบ.ทบ. ได้ออกมาอธิบายว่า การปรับโครงสร้างของ กอ.รมน. ดังกล่าว เป็นเปลี่ยนขนาดองค์การให้เล็กลง และเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นหน่วยงานที่ต้องทำหน้าที่ปฏิบัติมาสู่บทบาทเป็นฝ่ายวางแผน ซึ่งสอดคล้องกับคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 66/23 เป็นต้น

2. ความจำเป็นที่ต้องมีอยู่เพราะมีบทบาทที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคง ตั้งแต่ยุคหลังสงครามเย็นเป็นต้นมา บริบทความมั่นคงมีความเปลี่ยนแปลงไป มิมีมิติที่หลากหลายหรือที่เรียกว่า "ความมั่นคงไม่ตามแบบ" (non-traditional security) หรือ "ความมั่นคงใหม่" อันมาจากการขยายขอบเขตมิติความมั่นคงออกไป หรือจากภัยคุกคามใหม่ๆ ที่สังคมกำลังประสบ

ไม่ว่าจะด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา เทคโนโลยีและสงครามไซเบอร์ การก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติ การย้ายถิ่นฐานของแรงงานและแรงงานผิดกฎหมาย การค้ามนุษย์ สภาะ แวดล้อมผิดปกติและสื่อโทรม และภัยธรรมชาติ ฯลฯ กอ.รมน. จำเป็นต้องพัฒนาบทบาทหน้าที่เพื่อรองรับต่อสถานการณ์ความมั่นคงใหม่นี้

3. ความต้องการให้มีการปฏิรูปภาคส่วนความมั่นคง (Security Sector Reform/SSR) โลกยุคหลังสงครามเย็นกระแสและค่านิยมประชาธิปไตยเติบโตขึ้น โครงสร้าง กระบวนการทำงาน ค่านิยม แนวคิดและทัศนคติในการทำงานด้านความมั่นคงที่มีธรรมาภิบาล (Security Sector Governance/SSG) มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ ภายใต้การควบคุมกำกับของหน่วยงานภาครัฐที่มีความเป็นประชาธิปไตย ตัวอย่างของการเรียกร้องให้ กอ.รมน. เปิดเผยข้อมูลและรับผิดชอบกรณีเจ้าหน้าที่ทหารยิงชาวบ้าน 3 รายที่เขาตะเว จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 16 ธ.ค. 62 เป็นต้น

จากปัญหาดังกล่าว ทำให้จำเป็นที่จะต้องเร่งพิจารณาแนวทางในการเตรียมการแก้ไขต่อไปอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อสร้างการรับรู้และเข้าใจถึงการทำงานของ กอ.รมน.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของ กอ.รมน. ในช่วงที่ผ่านมาและปัจจุบัน และข้อวิพากษ์วิจารณ์ที่สำคัญที่มีอยู่
2. เพื่อศึกษาถึงแนวโน้มของบทบาทที่เหมาะสมในทศวรรษหน้า เพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง) เพื่อให้พร้อมรับสถานการณ์อย่างคาดหมายได้
3. เพื่อได้บทบาทการดำเนินงานด้านความมั่นคงที่เหมาะสมของ กอ.รมน. รองรับยุทธศาสตร์ชาติในทศวรรษหน้า

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

ทำการศึกษาการปฏิบัติงานด้านความมั่นคงเฉพาะพื้นที่ปฏิบัติการทางบก

2. ขอบเขตด้านเนื้อ

- 2.1 ศึกษาความเป็นมาของ กอ.รมน. ตั้งแต่ยุคก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2562)
- 2.2 ศึกษาทัศนะ ท่าที มุมมอง ความต้องการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านความมั่นคง โดยเว้นที่จะเกี่ยวข้องกับการกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างและอัตรากำลังของ กอ.รมน. (ซึ่งจะเป็นขั้นการพิจารณาให้เกิดขึ้นต่อไปหลังจากได้ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยนี้)
- 2.3 ศึกษายุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหารระดับสูงของจังหวัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความมั่นคงของ กอ.รมน. และการสัมภาษณ์แบบ “โฟกัสกรุป” (Focus group) นักวิชาการ นายทหารที่เคยและ/หรือที่กำลังปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งรองผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด จำนวนอย่างน้อย 4 ท่านจาก 4 ภูมิภาคของประเทศ

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยการศึกษาจากตำราและเอกสารต่างๆ

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์เปรียบเทียบ และสังเคราะห์ ข้อมูลทฤษฎี หลักการต่างๆ

3. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนา และนำเสนอแนวคิดบทบาทที่เหมาะสมของ กอ.รมน. ในทศวรรษหน้า

ผลการวิจัย

การจัดทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคลครั้งนี้ เป็นการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อเสนอบทบาทที่เหมาะสมของ กอ.รมน. ในการรองรับยุทธศาสตร์ชาติในช่วงทศวรรษแรก คือช่วงปี 2563-2573 ซึ่ง มีข้อค้นพบอันนำมาสู่ข้อเสนอ ดังนี้

1. บทบาทในช่วงปี 2563-65 “ช่วงปรับสภาพแวดล้อม พร้อมแก้ไขปัญหา” ได้แก่

1.1 บทบาทในระดับประเทศ

1.1.1 เป็นหน่วยประสานงานกลางของรัฐบาล ในพัฒนานโยบายด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในการกำหนดแผนงาน/โครงการด้านความมั่นคงที่เป็นงาน "บูรณาการ" หลายหน่วยงานเข้าด้วยกันเพื่อเสนอแนะรัฐบาล

1.1.2 เป็นรัฐบาลส่วนหน้า ในการบริหารจัดการด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ตามอำนาจหน้าที่แห่งพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.2551 และคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 312/2562

1.1.3 เป็นที่ปรึกษา "ถึงความคิด" ด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

1.1.4 เป็นหน่วยงานฝ่ายอำนวยการ ประสานงาน และกำกับการดำเนินงานของ "แผนงานบูรณาการด้านความมั่นคง" ของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้กับรัฐบาล

1.1.5 เป็นหน่วยงานขับเคลื่อนแผนงานและศูนย์อำนวยการในภาวะไม่ปกติของรัฐบาล เพื่อติดตามประเมินสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ และขับเคลื่อนกลไกดำเนินงานให้ตอบสนองได้ทันที่

1.1.6 เป็นหน่วยงานฐานข้อมูลขนาดใหญ่ด้านความมั่นคงของชาติ (Security Big Data)

1.2 บทบาทในระดับภาค/จังหวัด

1.2.1 เป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงภายในจังหวัดในทุกรูปแบบ

1.2.2 เป็นหน่วยรวบรวมฐานข้อมูลความมั่นคงในระดับพื้นที่ที่ต้องและทันสมัย

1.2.3 เป็นหน่วยงานประสานการปฏิบัติการด้านความมั่นคงในพื้นที่และการสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

2. บทบาทในช่วงปี 2566-70 “ช่วงปัญหาเก่าหมดไป ปัญหาใหม่ไม่เกิด” ได้แก่

2.1 บทบาทในระดับระหว่างประเทศ

2.1.1 เป็นหน่วยงานโดยตรงในการประสานสัมพันธ์การพัฒนากิจการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรร่วมกับองค์การนานาชาติระดับโลก ภูมิภาค และสถาบันการศึกษาด้านความมั่นคงนานาชาติ เพื่อสามารถสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ และติดตามการเคลื่อนไหวในแวดวงแนวคิดการทำงานด้านความมั่นคง (ไม่จำเป็นต้องผ่านกระทรวงการต่างประเทศอีกต่อไป)

2.1.2 ส่งเสริมการจัดตั้ง “ถึงความคิดด้านความมั่นคง” อย่างมืออาชีพ เพื่อช่วยเสนอแนวคิดและนโยบายด้านความมั่นคงทางเลือกแก่หน่วยงานของรัฐ และรัฐบาล

2.2 บทบาทระดับประเทศ เช่นเดิมในข้อ 1.1 แต่เพิ่มศักยภาพในระบบไซเบอร์ และอวกาศ

2.3 ในระดับภาค/จังหวัด เช่นเดิมตามข้อ 1.2 แต่เพิ่มขยายขีดความสามารถลงในระดับท้องถิ่น พัฒนาเครือข่ายไซเบอร์ เพิ่มการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนอย่างเข้มแข็งยิ่งขึ้น

3. บทบาทในช่วงปี 2570-73 “ช่วงประเทศชาติพัฒนา ปวงประชาร่วมผลกัตัน” ได้แก่

3.1 บทบาทในระดับระหว่างประเทศ : เป็นองค์การกลางประสานงาน "การปฏิบัติการ" ด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักรระหว่างประเทศ พัฒนาศักยภาพของหน่วยงานด้านความมั่นคงให้มีขีดความสามารถ ความพร้อม สามารถติดตาม ป้องกัน รับมือกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในทุกรูปแบบและทุกมิติ

3.2 บทบาทในระดับประเทศ: เช่นเดียวกับข้อ 2.3 เพิ่มการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างสมบูรณ์แบบ

3.3 บทบาทในระดับภาค ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น: เช่นเดียวกับข้อ 2.3 เพิ่ม "ระดับท้องถิ่น" ขึ้นมา เพื่อรองรับการติดตามสถานการณ์ด้านความมั่นคงทุกมิติ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างเต็มรูปแบบ นั่นคือ การกลับไปสู่การดูแลบ้านเมืองด้วยประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน อย่างมีศักยภาพ มีองค์ความรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมทุกระดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย :

กอ.รมน. เป็นหน่วยงานที่มีศักยภาพในการบริหารจัดการความมั่นคงภายในราชอาณาจักรการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง จำเป็นที่การกำหนดโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ที่เหมาะสมกับบทบาทที่ต้องปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว มีความจำเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งการมีระบบงบประมาณที่อ่อนตัวให้ทันต่อการตอบสนองภารกิจด้านความมั่นคงที่เกิดขึ้น และสร้างแผนงาน/โครงการได้อย่างรวดเร็วต่อการช่วยเหลือประชาชน เป็นปัจจัยสำคัญต่อการทำงานที่คาดหวังได้ของทุกภาคส่วน

2. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

จัดการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักรอย่างกว้างขวาง การศึกษาเกี่ยวกับ กอ.รมน. ควรศึกษาในประเด็น การจัดระบบองค์การแบบภารกิจเฉพาะเพื่อความมั่นคง การจัดระบบความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน interagency